

ДРУКЛОДНЯ

СУРМАЧ

Лондон

1975

Англія

» СУРМАЧ « — Журнал Об'єднання
бувших Вояків Українців у В. Британії

“SURMACH” — Magazine
of the Association of Ukrainian Former
Combatants in Great Britain

49 Linden Gardens, London, W2 4HG.

Редагує Колегія
Гол. ред. д-р С. М. Фостун
Мовний ред. Микола Верес.
Статті, підписані прізвищем чи псевдо-
німом, не завжди відповідають поглядам
Редакції.

Редакція застерігає собі право ско-
рочувати статті й виправляти мову.

Матеріали до цього числа зібрав і передав до друку інж. Т. І. Кудлик.

Обкладинка: І. Волощак.

З М І С Т

» СУРМАЧ «

	Стор.
ТІК: ВІРМО В ПЕРЕМОГУ ТА ТВЕРДО ЙДІМ ВПЕРЕД	2
Ігор Калинець: ІКОНИ (Вірш)	3
Марко Боеслав: ГЕНЕРАЛОВІ Т. ЧУПРИНЦІ (Вірш)	4
Д-р С. М. Фостун: РОМАН ШУХЕВИЧ — КОМАНДИР УПА	4
Павло Шандрук: ПОЛІТИКА І ЗБРОЙНА СИЛА НАРОДУ	9
Петро Рощенко: УКРАЇНА НОВОГО ЛИЦАРСТВА	12
xxx: КНЯЖИЙ ПАЛАЦ ОЛЬГИ І СВЯТОСЛАВА	14
Нансі Л. Голдман: ЖІНКИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ НАТО	15
Андрій Зетко: ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА МОСКВИ В УКРАЇНІ	22
Василь Симоненко: ДЕ ЗАРАЗ ВИ (Вірш)	26
Лев Пилипенко: КОЗАЦЬКИЙ ДУХ (Вірш)	27
Олена Апанович: ЗБРОЯ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ	27
ТІК: ПЕРЕДВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ В СССР	29
Роман Б. Припхан: СВЯТКУВАННЯ 60-РІЧЧЯ УСС І 30-РІЧЧЯ БРОДІВ У ЧІКАГО	31
xxx: ХХ-ТІ ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОБВУ У В. БРИТАНІЇ	34
Хор. Інж. Т. І. Кудлик: ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБВУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	36
Сотн. І. К. Гвоздик: ХХ ВОЯЦЬКИЙ З'ЇЗД ОБВУ У В. БРИТАНІЇ	40
Юстин Малина: ЮНАК У II-ІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ	47
xxx: ЗІ СКРИЖАЛІВ ІСТОРІЇ	52
xxx: ВІЙСЬКОВА ХРОНІКА	57
xxx: ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО:	61
І. Калинець: ДРАМАТИЧНИЙ ФІНАЛ (Вірш)	63
xxx: СТОРІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ОБВУ ЗА 1974 РІК ДО ТРАВНЯ 1975 Р.	64
І. Калинець: ПОВЕРНЕННЯ (Вірш)	82
xxx: ТИМ ЩО ВІДІЙШЛИ ВІД НАС	83
Т. Г.: ПОСВЯЧЕННЯ НАДГРОВНИХ ПАМ'ЯТНИКІВ О. РАДН. М. РАТУШИНСЬКИМ НА КЛАДОВИЩІ В ВОЛТОНІ	87
» О С А «	
Борис Вовк: СУБОТНІ ПРИГОДИ (Гумореска)	90
Василь Карий: ВІН ЩОСЬ ЗНАЄ	93

СУРМАЧ

ОБ'ЄДНАННЯ *бувших* ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

РІК 20

1975

Ч. 1-4 (58-59)

1
9
5
0

1
9
7
5

Командир УПА — ген.-хор. Роман Шухевич-Чупринка.

ВІРМО В ПЕРЕМОГУ ТА ТВЕРДО ЙДІМ ВПЕРЕД

Безспірним сьогодні є ствердження, що наша поневолена, але нескорена Україна хоче бачити нас, тут на чужині суцїх, зорганізованими та з'єднаними, сильними та готовими допомагати їй у величному поході до Волі.

Роля еміграції не є максимальним чинником, але й не останнім, у визвольному змагу за визволення нації з-під ворожої окупаційної влади, яка поневолює, експлуатує і безпощадно нищить нашу Батьківщину, рідну Україну. Запорукою успішної допомоги нашій поневоленій, але нескореній Батьківщині є наше внутрішнє, душевне відчуття потреби кінечної й активної участі у всенациональному змагу за вільну ні від кого незалежну Україну. Це внутрішнє відчуття впливає з великої і святої любови. Бо ніщо інше, як любов до рідної України підшепнула Левові Лук'яненкові величне й достойне слово:

»Коли б я був єдиним українцем на світі, я й тоді боровся б за Україну!«

Велична душа людини, величні її не тільки слова, але й діла!

Українська нація, а в тому й ми, бувші вояки, вся українська спільнота, поза межами Рідного Краю, включно з нашою молоддю, стоїмо на барикадах української гідности. Стоїмо у відкритому бою з ворогом, що йому на ім'я Москва. Ми, що пов'язані ланцюгами нашого національного обов'язку та вельми шляхетних почуттів, повинні стати наслідниками безчисленних борців-героїв за Україну. Наше сьогоднішнє озброєння — це гармати наукових аргументів, це скорострільний вогонь масової інформації про Україну, українську націю, про її визвольну боротьбу за слушні права, за свою національну справу й волю. Нашою лобовою атакою на Москву є наші тисячолюдні демонстрації.

Важко буде нам шукати за кращими зразками боротьби серед чужої зброї. Її треба творити на власному ґрунті та »своїй правді«. Зброя в нас могутня, лиш ми у цій боротьбі мусимо бути твердими та неподатними. В нашому повсякденному житті-боротьбі думаймо про перемогу. Не жиймо сумнівами — »чи нам це вдасться?« Не думаймо, що вже все втрачене, навпаки — перед нами є все наша дорога Батьківщина! А тому скажїм собі твердо: »нам немає куди вже відступати, тож стіймо кріпко, щоб не було нам соромно перед Богом і нашими предками!«

Якщо будемо думати так, як наші мужи знатні, якщо будемо вірити в нашу перемогу, тоді вона буде з нами на барикадах нашого священного змагу за Волю України!

Ми, українські вояки у Великій Британії, об'єднані в нашій комбатантській організації, що нею є Об'єднання бувших Вояків Українців (ОбВУ), досі йшли правильним шляхом: за нами наші осяги, а перед нами дальший безперобійний змаг-боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу, до якої зближує нас кожний день. І цього дня ми не лякаємось, бо віримо у слушність наших прав, віримо в нашу силу, в непоборну силу української нації. У тісному єднанні з українською нацією в її боротьбі, ми хочемо бути творцями прийдешніх віків, коли Україна променітиме своєю Славою!

З нами молоде покоління, яке виростало з нами та поруч нас. Ми, бувші вояки, не віддалялись від молоді, а тому сміло стверджуємо, що молодь із нами, а ми з нею. І в майбутньому будемо докладати всіх зусиль, щоби не тільки наші діти, але й унуки та правнуки знали »хто вони, ким і за що закута Україна«. Щоб вони, як і ми, відчували духову та кровну єдність з Україною.

Сумніваються в ідейну силу нашої молоді тільки ті, що відчужились, а відчужившись, утратили з нею усі вузли, які в'яжуть і еднають цілі покоління.

Валентин Мороз, у своїй праці «Серед снігів», між іншим, пише:

»Апостоли потрібні сучасній Україні, а не ситі пристосуванці — «реалісти» з їхніми аргументами! Ні один духовий переворот не відбувся без апостолів. Сучасне українське відродження також не можливе без них«.

Подібне мусить сказати собі й українська еміграція, яка заіснувала не на те, щоб розплистись у «житейському морі», — навпаки, українська еміграція мусить жити, а щоб жити, вона мусить боротись!

В іншому місці Валентин Мороз пише:

»Для нас уже стало традиційним нарікати на свою слабкість. Насправді ж Україна показала унікальний приклад сили. Інші народи в наших умовах давно зникли, стали провансом. А ми — витримали!«

Щоби нам і нашим нащадкам не пропасти тут, на чужині, треба знаходити силу й надію, віру у власні сили. Треба бути незалежним від зовнішніх джерел сили та надії, вчить нас Валентин Мороз, а наш мислитель Григорій Сковорода навчав: «Шукай усе в собі!» Тож шукаймо та плекаймо свої власні цінності. Гартуймося, щоб знову і знову оживати українцем, готовим до боротьби, а не за порадою кума «спускатись на дно».

Скріплюймо в собі любов, плекаймо її в молодих серцях тих, що з нами виростають.

Це та любов, велика та свята любов, що двигала цілі покоління, що кидала на жертовний бій мільйони вірних синів України в обороні її відвічних прав. Це та велика любов, що веліла Головному Командирові УПА — ген.-хор. Романові Шухевичу-Чупринці видержати на своєму пості та чесно боротись і згинути на барикадах української гідності. А було це двадцять п'ять років тому, там — на нашій рідній Україні. (ТіК)

Ігор КАЛИНЕЦЬ

І К О Н И

Від квітчасто-золотих фонів
відтулялися святі мої предки,
поправляли шати червоні
невимушено і легко.

І сталося з ними дивно знайомо,
і облітала, як осінь, черствість,

бо пахло далеким домом
і дерев'яною церквою,
бо святі дивилися урочисто
на світ гарячо-жовтий
не візантійськими очима,
а малярів із Жовкви.

ЖОВКВА — місто на північ від Львова. Після другої світової війни переіменоване московськими окупантами на Несторів.

(Із збірки — «ВОГОНЬ КУПАЛА»)

ГЕНЕРАЛОВІ Т. ЧУПРИНЦІ

Був наказ: До походу! До зброї —
Україна розп'ята в огнях!
Кожна хата родила героїв,
Месник руку могутню підняв.

Був наказ, як гаряче залізо —
І слова стали чином живим!
Боротьба — стала чести девізом —
Мість горіла завзяттям грізним!

Залунав у просторах так гордо
Віщий гомін хоробрих боїв —
Рознеслися стогромним акордом
По світах ідеали Твої!

Іще мент і Твій голос владарно,
Загримить на руїнах Кремля,
І напише колонам ударним
Пісню слави розкута земля!

Д-р Святомир М. ФОСТУН

РОМАН ШУХЕВИЧ — КОМАНДИР УПА

Життя великих революціонерів звичайно сповите заслоною таємничости. Лише найближчі друзі, безпосередні учасники революційної дії, знають окремі фрагменти з якогось періоду життя провідних діячів. Багато відомих фактів про їх діяльність, зокрема провідників, промовчується в умовинах революційної боротьби, щоб не давати аргументів і фактів у руки ворогові, або щоб не наражувати на небезпеку безпосередніх співробітників. Й аж із перспективи багатьох років суспільство довідується про життя й боротьбу великих лицарів національної революції та з пошаною схиляє голови перед їх величчю.

Таким великим національним героєм і провідником революційної боротьби в Україні був сл. пам. генерал-хорунжий Роман Шухевич — Тарас Чупринка, Голова Проводу Організації Українських Націоналістів на Рідних Землях, Головний Командир Української Повстанської Армії та Голова Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради, який згинув смертю героя

у своїй підпільній квартирі в неділю, 5-го березня 1950 року, в селі Білогорщі, біля Львова.

Роман Шухевич народився 1907 року в Західній Україні. Ще як молодий студент вступає у члени Української Військової Організації. Своєю активністю й завзятістю молодий юнак здобуває довір'я та увагу своїх організаційних зверхників і навчається в організаційній таємній військовій школі. В 1925 році Роман Шухевич склав гімназійну матуру й, маючи бойовий вишкіл, одержав призначення до бойового відділу УВО та брав участь у різних акціях того ж відділу. Але він хоче здобувати ширше військовоє знання й, виїхавши до Данцігу на студії, поглиблює військовоє знання на мілітарних таємних курсах, а опісля в 1929 році відбуває військовий вишкіл у польській підстаршинській школі, як теж у школі запасних старшин.

У міжчасі постає Організація Українських Націоналістів, й УВО ступнево передає їй свої референтури, а в 1932

році остаточно зливається з ОУН. У Західній Україні широко розгортається боротьба з польським окупантом, і друг «Дзвін» (Роман Шухевич) в 1933-1934 рр. стає бойовим референтом Крайової Екзекутиви ОУН, що її очолював тоді Крайовий Провідник Степан Бандера, і яка вела в той час широкі маніфестаційні акції і боротьбу з комуністичними ячейками та польськими окупантами. Падуть постріли в большевицькому консуляті у Львові, а друг Ленник віддає себе добровільно в руки польської поліції, щоб довести до політичного процесу й використати його як політичний засіб боротьби проти большевицької Москви. Ця боротьба приймає гострі форми, й польський окупант відповідає на неї посиленням терором, масовими арештами та створенням концентраційного табору в Березі Картузькій. За другом Дзвоном затріскуються в'язничні двері львівських Бригідок у 1934 році, і його засуджують на довічне ув'язнення та засилають до Берези Картузької. Внаслідок амністії Роман Шухевич виходить на волю в 1938 році.

Суворе в'язничне життя, допити, переслідування й важкі умовини життя в Березі Картузькій не зламали завзятого бойовика й не зуміли вбити його завзяття. Заледве вийшовши із в'язниці, Роман Шухевич, разом з іншими друзями, переходить нелегально кордон і стає до праці в державному будівництві Срібної Землі — Карпатської України. Там, як старшина у штабі Карпатської Січі, він був найближчим співробітником сл. пам. полковника Михайла Колодзінського при організації української армії та обороняв Хуст перед наступом переважаючих мадярських збройних сил. Короткотривалий період вільного державного життя Карпатської України закінчився глибоким розчаруванням. Поклалися великі надії, що на цьому невеликому клаптикові української землі закріпиться рідна влада, що можна буде мати на ньому власний пляцдарм для розгортання дальшої боротьби за визволення всіх українських земель. Однак, так не сталося. Йшли тривожні дні, й над Європою згущувалися змари та пролітали грізні передвісники невідомо-

го майбутнього, що його готував світові брунатний нацизм. Велася посиленна підготовка до війни, й до неї готувалася також ОУН.

Коли вдарили перші громи другої світової війни, Роман Шухевич знав, що назривають великі події, які можуть цілковито змінити політичне обличчя Європи і принести визволення українському народові, тому наполегливо працював у військовій референтурі, систематично її розбудовуючи та скріплюючи.

На початку другої світової війни Роман Шухевич стає референтом зв'язку в Проводі ОУН, у 1940-1941 роках — військовим референтом Революційного Проводу ОУН та Крайовим Провідником Засяння. Як військовий референт і член Головного Військового Штабу ОУН, Шухевич улаштовує курси й організує в 1941 році військові частини під назвою «Дружини Українських Націоналістів». Того ж року він стає віце-міністром в українському уряді, що був утворений у Львові під головуванням Ярослава Стецька. В часах німецької окупації Роман Шухевич виконує різні важливі завдання й у 1943 році переходить у повне підпілля та стає Головою Бюра ОУН. Він прикладає дуже велику увагу військовій справі й організує підпільні партизанські загони в суцільну повстанську армію — УПА. Восени 1943 року стає її головнокомандувачем, і відтоді історична боротьба та змагання УПА проти двох великих воюючих потуг — гітлерівської Німеччини й большевицької Москви — є тісно та нерозривно пов'язана з ім'ям великого командира — Тараса Чупринки.

Командир УПА — Роман Шухевич-Тарас Чупринка був не лише командиром українських повстанських сил. Він був також великим державним мужем і політиком. У серпні 1943 року Надзвичайний Великий Збір ОУН обрав його Головою Бюра ОУН, а в листопаді того ж року Роман Шухевич бере керівну участь у підготовці і в самій Першій Конференції Поневолених Народів, що відбулася на Волині. Він глибоко розуміє потребу тісної співпраці всіх поневолених народів у тотальній боротьбі з

ворогами й намагається таку співпрацю затіснити та скріпити.

В липні 1944 року Перший Великий Збір Української Головної Визвольної Ради обирає Романа Шухевича Головою Генерального Секретаріату й затверджує його на становищі Генерального Секретаря Військових Справ та Головного Командира УПА. Займаючи ці майже найвищі організаційні, політичні й військові пости, генерал-хорунжий Роман Шухевич — Тарас Чупринка безперейно кермує революційно-визвольною боротьбою українського народу проти німецьких і московських окупантів, і внаслідок цієї боротьби їм не вдалося здійснити своїх злочинних плянів щодо України, вбити духа спротиву українського народу.

Повоєнні роки позначалися все новими методами боротьби Української Повстанської Армії з переважаючими большевицькими силами. Головний Командир був великим майстром і стратегом революційної збройної та політичної боротьби. УПА стала справжнім захисником українського народу, і її не зміг ліквідувати навіть підписаний трипакт Советського Союзу, Польщі та Чехо-Словаччини. За розробленими плянами революційно-підпільної боротьби українське Закерзоння потрапило довгий час весті змаг із трьома ворожими військами, які намагалися розгромити українські повстанські формації. Хто не бачив і не пережив героїчної боротьби УПА й ОУН, тому важко зрозуміти як можна було провадити українському народові таку довгу, завзяту збройну боротьбу проти модерних армій, протиставитися німецьким та большевицьким окупантам і змагатися з комуністичними наїзниками ще довгі роки після закінчення війни. Таємниця саме сили народу лежить у масовому революційному підйомі, фанатичному переконанні й непохитній вірі народніх мас в ідею вільної суверенної української держави, в ім'я якої вони виконували героїські чини безмежної посвяти й незвичайної витривалості. Таємниця криється також у величч самого провідника, головнокомандуючого революційною зброй-

ною силою, в його провідницьких здібностях кермувати революційним рухом.

Боротьба з переважаючими ворожими силами каже нам бачити в особі Шухевича правдивого провідника, який не щадить себе, не шукає захисту, а стоїть непохитно на стійці й у відповідь на дораджування, щоб залишити край і вийти на еміграцію, говорить такі мужньо-геройські слова: «Хто не може витримати — нехай відійде. Йдіть, не забувайте нас. Ми відступити не можемо. Я залишаюся там, де мушу бути!».

Ми відступити не можемо!.. Й Роман Шухевич не відступав, стаючи на прою з одвічним ворогом України. А за Командиром стояли когорти революційних націоналістів, непохитних борців та характерів із твердої школи ОУН, із якої вийшов і сам Командир, та створилася легенда Тараса Чупринки... .

Роман Шухевич був великою індивідуальністю українського революційного руху. Він був немов живий символ Лєсиного «КОНТРА СПЕМ СПЕРО», бо не захитався в обличчі понадлюдської боротьби, не зійшов із позицій у тому часі, коли Україна була осамітнена, коли світ не розумів і не хотів розуміти її змагання з Москвою, а, навпаки, шукав із Кремлем замирення та згоди. Власне в тому часі Головний Командир стояв і витримав, мабуть, найважчу добу міжнародньої депресії в українській справі. Життя Командира проходило постійно в тіні ступаючої за ним смерті, в переходах із місця на місце, в перебуванні у найбільше загрожених місцях, всюди, де вимагала потреба його участі, нагляд у контролю.

Командир перемагав час і простір, а його дія поширилася на всю Україну й була більш як погородою смерті. Це була вирахована оперативна дія вождя й командира, який знав, що кожне його рішення чи наказ можуть мати багатозуспішні або катастрофічні наслідки для цілості революційної боротьби. Й саме його багатогранний досвід у революційній боротьбі та провідницький хист уможливлювали йому виходити не раз із найважчих і найнебезпечніших ситуацій. Він відчував глибоку відповідаль-

ність за долю багатьох тисяч української молоді, яка в рядах УПА виконувала його прикази, боролася і вмирала за великі і святі ідеали.

Становища Головного Командира і Провідника вимагали від Романа Шухевича глибокої розважливості, мужности й обережності, щоб тримати нарід у тих страшних роках і не допустити до погашення революційної іскри в народніх масах, щоб нарід жив у постійній революційній і психічній мобілізації, а із другого боку — щоб революційна боротьба приймала такі форми, які не дали б Москві можливостей до тотального знищення України. Шухевич знав, як горює український нарід, жив разом із ним, помагав там, де міг, та боронив населення від ворожих репресій. Він здавав собі виразно справу з того, що шлях визволення України ще густо скроплюватиметься кров'ю, що ще багато жертв складе українська нація в поході до свого визволення, але твердо наголошував такі слова: «На успіхах нашої визвольної боротьби стверджуємо в переконанні, що шлях, який ми обрали, шлях власних сил, — єдиноправильний, і що тільки цим шляхом український нарід дійде до власної самостійної української держави».

Присвячуючи особливу вагу розбудові Української Повстанської Армії, Головний Командир остерігав, що «тільки власні сили, а не зовнішні, будуть рішальні тоді, чи здобудемо ми власну державу, чи й далі залишимося в неволі, у становищі колоніальних рабів». Організуючи УПА в умовинах затяжної боротьби із двома окупантами, Головний Командир розбудував її подивугідно. Багато чужоземних військових фахівців із великим подивом ставляться до особи Головного Командира, який зумів у таких важких обставинах, без найменшої чужоземної підтримки, створити й розбудувати таку знаменито зорганізовану повстанську армію, яка змогла довгі роки протиставитися німцям і большевикам.

У її зорганізуванні були покладені два принципи: а) збереження єдності й цілеспрямованості всього руху й б) забезпечення якнайбільшої оперативності

відділів. Виходячи з цих принципів, територія, на якій діяла УПА, поділилася на такі краї:

Північний Край (Волинська й Житомирська області);

Західний Край (Львівська, Тернопільська, Станіславівська, Чернівецька і Дрогобицька області, Перемищина, Лемківщина й Холмщина);

Південний Край (Вінницька й Кам'янець-Подільська області).

Відповідно до згаданого поділу, збройні сили УПА мали слідуєчі назви: УПА — Північ, УПА — Захід й УПА — Південь. Територіяльні одиниці це були Воєнні Округи. Українська Повстанська Армія мала свій Головний Штаб, що складався зі слідуєчих відділів:

- 1) Оперативного,
- 2) Розвідувального,
- 3) Вишкільного,
- 4) Організаційно-персонального,
- 5) Запільного,
- 6) Політично-виховного.

Всі відділи Воєнної Округи творили групу УПА. Діяли також Самооборонні Куцові Відділи (СКВ). До них належали звичайно цивільні люди, які мали заховану зброю, а у випадку потреби, зокрема ночами, ставали до оборонних акцій. Дуже важливу роллю відігравали зв'язки, від справности яких у великій мірі залежала дієздатність підпільного руху і всі бойові акції УПА. Особливо важливою справою, на яку постійно звертав увагу Головний Командир, був вишкіл старшинських кадрів, бо їх доплив із регулярних армій був замалий, а тому були створені крайові старшинські й підстаршинські школи в усіх Воєнних Округах.

Історія УПА — це історія героїчного змагання українських повстанців із ворогами, що мали величезну перевагу. Наприклад, бойові німецькі армії проти УПА, що їх вів генерал фон дем Бах, охоплювали всю Волинь, і в тих акціях німці кинули проти УПА 10 моторизованих батальйонів з артилерією, танками й літаками та близько 10.000 поліцистів і жандармів. Якого великого оперативного масштабу були акції УПА проти большевиків, показує, наприклад,

звідомлення групи «Говерля», яка від 1-го січня до 30-го червня 1945 року виконала 181 акцію, в тому вісім наскоків на районні міста, вбивши 3.965 большевиків. Крім цього, знищено 21 автомашину і 5 льокомотив, висаджено 9 мостів, здобуто 22 кулемети, 103 автомати, 29 десятязарядок, 321 кріс, 38 пістолів та інші боеприпаси.

Поруч із бойовою акцією, справно діяла також пропагандивна референтура УПА й ОУН. Українське підпілля й УПА популяризували серед червоноармійців справжні цілі боротьби УПА, а тим самим поширювали кличі визвольної боротьби українського народу по всьому Советському Союзі. Перевага ворожих сил у 1946 році, тобто в часі так званої «великої ब्लюкади», була неймовірна. Большевики стягнули в Західну Україну 585.000 війська, з артилерією, танками, летунством, модерними засобами зв'язку й т. п. Це справді був тривожний час. «Таких страхіть іще ніколи у своїй історії не пережила жодна країна, а навіть й Україна, якій судилося багато бачити й пережити за весь час її історії» — читаємо в одному з підпільних видань того часу.

У великій блюкаді було 1.500 боїв і збройних сутичок, у яких УПА й ОУН утратили 5.000 бойовиків, а большевики — 15.000. Геройська боротьба Закерзоння і пляновий перехід до нової тактики революційного руху, згідно з постановами Конференції Проводу ОУН у червні 1946 року, для продовжування визвольної боротьби українського народу, щоб не дозволити ворогові послабити національно-моральні вартості народу і зберегти перед знищенням революційні сили для дальшої підпільної боротьби — це були глибоко важливі завдання й рішення, які довелося здійснювати Головному Командирові УПА. В розгарі цієї посиленої праці й боротьби впав на полі слави цей великий син українського народу, кристалевого характеру людина, яка від молоденького гімназиста пов'язала тісно своє життя з Організацією Українських Націоналістів і дійшла до її керівництва завдяки своїй невтомній, жертвовній праці, віддаючи

для Батьківщини себе, свою родину і своє життя.

Роман Шухевич у поєднанні протиріч, та дякуючи ширині свого політичного горизонту, мав змогу бачити широку концепцію визвольної боротьби українського народу, був соборником, і для нього не існували ніякі територіяльні, віроісповідні чи інші різниці. Для нього існувала українська нація, як найвищий і святий ідеал.

Його всесторонність, як Головного Командира УПА і Провідника ОУН на Рідних Землях, є подивугідною і вказує, що синтеза революційности та глибокого конструктивізму є можлива, й вона дала державного мужа великого масштабу. Як Провідник революційно-визвольної боротьби, Роман Шухевич увійшов до історії української нації як лицар, що не змагався за пости, але з любов'ю до України й українського народу жив, змагався і склав своє життя.

Для української молоді Головний Командир УПА залишив свій заповіт, щоб вона виховувалася на героїчних прикладах визвольної боротьби УПА й ОУН, вказуючи, що:

»Героїчна боротьба УПА й визвольнореволюційного підпілля — це найбільш героїчна доба в історії України. Знайте, що такої героїської доби взагалі не знає історія людства. В тінь пішли прославлені герої Тернопілів. На героїзмі УПА й визвольнореволюційного підпілля будуть виховуватися нові українські покоління. Боець УПА, український революціонер, заступить місце мужнього спартаця в історії людства«.

Проминуть десятиліття і століття. Прийдуть великі зміни, й Україна стане великою державою на сході Європи. В пантеоні безсмертних лицарів української нації буде увіковічений Головний Командир УПА, Роман Шухевич — Тарас Чупринка, легендарний герой української революційно-визвольної боротьби, який народився й виріс напередодні грізних, буревійних років, створив й очолив могутню епопею збройної боротьби за визволення України, і склав своє життя на вівтарі Батьківщини, щоб вічно жити в історії буття української нації. ●

ПОЛІТИКА І ЗБРОЙНА СИЛА НАРОДУ

В обмежених рамках статті нема можливості глибше насвітлити проблеми історичної еволюції в засадах і формах існування збройної сили на тлі соціально-політичних стосунків. Мусимо, на жаль, обмежитися лише ствердженням існуючих у світі поглядів на цю проблему та сконтролюванням у цьому аспекті нашої української дійсності. Належало б прийняти, що всі прояви буття народів є функцією цілого ряду складних умовин, в яких дійшло до сучасного стану психічних властивостей та матеріальних здобутків людської спільноти. На тій тезі ґрунтується різноманітність поглядів та практики у внутрішніх стосунках кожного народу, що підлягають під окреслення соц.-політичних. Треба все ж узяти під увагу, що й міжнародні взаємовідносини мали свій вплив на розвій внутрішніх проявів соціально-політичного життя кожного народу.

Культурний поступ людства так високо підніс проблему урегулювання соціально-політичних стосунків, що вони зробилися основою життя народу, пробним каменем його буття, а технічна культура нашого малого іглобу обумовила конечність впорядкування їх у міжнародньому обсязі. Між тим у практичній дійсності існують два засадничі прояви збірної людської волі, що утруднюють реалізацію прагнення людства йти по шляху соціально-політичного удосконалення — в однім випадку — це віра сили. Але ніяк сучасна людина не може зрозуміти, чому отой перший світ хоче толерувати побіч себе світ насилля. Ніяк світ, людство в масі, назовім його за впертою термінологією світом демократичним, не може зрозуміти, чому мусить іти на всякі матеріальні жертви, надмірні в умовинах його фізичної здібности, до витворення матеріальних дібр, — щоб нібито забезпечити себе, своє право до існування, дії, творення. Коли, однак, у реальній дійсності така конечність

існує, то приходимо до логічного ствердження потреби існування специфічного фактора забезпечення — **збройної сили**, що має виключне завдання ще сьогодні та мабуть і на довше майбутнє оборони народу, всіх його духових та матеріальних вартостей.

Внаслідок існуючих у світі політичних, соціальних, економічних та всіх інших обставин, збройною силою є, властиво, цілий нарід. У перспективі минувшини бачимо чергування прагнень знайти відповідні форми обтяження суспільства інститутом збройної сили, що у нормальних умовинах являється ніби елементом непродуктивного споживання народнього добра. Зрештою сучасні форми існування збройної сили не є новиною в історичній еволюції. Але коли в нормальних умовинах збройна сила являється лише вимушеною конечністю, то є цілком натуральним прагненням ту конечність зробити найменш утяжливою. В тім аспекті збройна сила в мирнім часі існує лише як рама, (що в разі потреби на випадок війни) її заповнюється змобілізованим народом.

Отже, коли за силою «віс майор» існує збройна сила, то постає проблема соціальних прав і обов'язків вояка. Проблему цю розглядати треба в умовинах миру та війни. А сучасна нам політично-соціальна організація світу розгляд тієї проблеми полегшує з огляду на те, що, властиво кажучи, на землі існує дві форми внутрішніх суспільних соціально-політичних стосунків, очолених в одній із них ССРСР, у другій ЗСА. Про суспільно-політичні права громадян Советського Союзу нема що говорити — режим зробив із советського громадянина раба і з того боку жодної об'єктивної науки мати не можна. Залишається говорити про Західній світ із тим малим застереженням, що на Заході існують різні варіанти суспільно-політичного положення вояка, обумовлені внутрішніми умовинами іс-

нування народу, розвоєм його суспільно-політичної традиції та соціальними здобутками.

Нормальні умовно основи розвитку суспільного життя вимагають еволюційних форм, вимагають можливості перевірки певних факторів того розвитку. Історичний досвід уловив, що збройна сила у відповідних сприятливих обставинах неодноразово ставала елементом майоризування всіх інших факторів народнього життя і в конвенції майже завжди була причиною катаклізмів. Суспільність шукала способів запобігти таким некорисним явищам у житті народу. Звідси є прагнення обмеження значення збройної сили, зокрема добору відповідного керівництва нею. Одним словом, добро державности ставить вимогання підпорядкування збройної сили існуючій політичній системі. Коли прийняти, що даний нарід посів такий ступінь громадсько-політичної свідомості, що може спокійно, в порядку еволюції доцільно рішати про всі проблеми свого внутрішнього життя, справа організації (не існування) збройної сили зводиться до єдиного завдання — зовнішньої оборони державного буття народу. Той стан речей був у своїм часі ідеалом для певних народів і є зразком у реальній дійсності, для інших став уже нормальним явищем. В тих усіх обставинах, у кожному випадку, член збройної сили — вояк є свідомим політично громадянином.

Кожне суспільство на такі класифікації головно його потреб диференціюється, людина шукає одноступінців, однаково зацікавлених в унормуванні тих потреб — духових, матеріальних, фізичних. Постає партія, що у процесі шукання доцільної розв'язки оборони інтересів своїх членів зрозуміли кінечність опанування державного керівництва, як єдиного забезпечуючого ті інтереси фактора. У програмі кожної партії є прагнення погодити інтереси держави з інтересами свого члена — людини, а сила партії, тобто можливість реалізації програми лежить на кількості прихильників її світогляду. Із цього випливає стремління партії

втягнути в коло свого діяння все громадянство, тобто і громадянина-вояка. Коли кожний вояк є усвідомленим громадянином, тому в його громадсько-політичній обов'язку лежить виконання всіх громадських функцій, тобто й обов'язок самовизначення для участі в політично-партійному житті. Оскільки такий обов'язок існує, нема підстав заперечувати, що військовик може належати до тієї чи іншої партії, програма якої відповідає його духовій вдачі, та його життєвим інтересам. Так далеко йдуть апологети диференціації суспільства, що відсутність стимулів до скерування сил і можливостей людини для участі у громадсько-політичному житті вважають принайменше за доказ громадської індиферентності, або навіть за брак почуття обов'язку.

Що ж сказати про те, коли людина вважає, що програми існуючих партій не відповідають її поглядам на громадський обов'язок? Громадська думка пробує таку проблему розв'язати організаціями так зв. «безпартійних» організацій, що однак можна вважати недоцільним паліативом, бо ж природно «безпартійна» організація не може мати політичних стремлень, амбіцій, тобто в істоті речей є або стає теж партійною. Не можна тут не згадати, що існує й поширюється погляд, що культурне політично освіджене громадянство не потребує об'єднання в партійних організаціях, бо вибрані ним органи державного керівництва знають свої обов'язки для праці по удосконаленню життя народу та повсякчасно є контрольовані органами народнього представництва.

Simone Weil, знана французька письменниця, відома теж зі своїх радикально-лівих поглядів, у праці своїй «*Enracinement*» так оцінює політично партійні організації: «партія є досконалим знаряддям, яке змушує поодиноких своїх членів не думати в аспекті справ публічних про те, що є добром, справедливістю і правдою. Наслідком такого стану речей є те, що за рідкими винятками, під впливом партій видаються закони, які не служать, ані для добра

публічного, ані не є справедливі або правдиві».

Вертаючи до проблеми участі вояків у партійно-політичному житті, стверджуємо наступне: в часі війни коли навіть »inter arma silent musae«, то тим більше є одна лише потреба й функція вояка-громадянина: найвище напруження всіх духових та фізичних сил та ще й в обличчі повсякчасної загрози смерті. Тоді вояк виконує лише одну найважливішу громадську функцію — боронити нарід і державу; решта його громадських функцій є хвиливе в завіщенні з рації сили вищої. В часі миру та частина громадянства, що належить до збройної сили, є так заабсорбована працею мілітарної підготовки (вивчення складних способів і засобів війни), опанування якої не лише для індивідуальної потреби, але й для переходу на випадок війни на ролі керівника та інструктора змобілізованого громадянства вимагає такого великого накладу сил, що вже не може бути мови про фізичну можливість віддаватися праці політично-партійній.

Коли б навіть припустити, що знайшовся б вояк, який без шкоди для військової справи міг би займатися політично-партійною роботою, то тоді кожний інший уважав би себе на підставі прикладу й рівності до того управненим. А між тим тоді кожний вояк із рації добре зрозумілого партійного обов'язку провадив би пропаганду ідеології своєї партії. Чи можна виключити із прикитки випадок, коли при відповідному темпераменті, вояк або і група вояків могла б узнати за порушуюче їхні громадські чи соціальні, а навіть особисті, права, якесь зарядження зверхньої влади — що тоді?

Видається слушним і необхідним ствердити **конечність повної, правно сакціональної, абсистенції вояка від**

(Цю статтю друкуємо за дозволом Достойного Автора. Ред.).

»Я впевнений, що зброї, яку Ви одержали з рук Нації, не посоромите і прийдешнім поколінням передасте своє ім'я, вкрите безсмертною славою!«

(Головнокомандуючий УПА — ген. Тарас Чупринка)

участі в партійно-політичній діяльності так в часі війни, як і миру. На такій засаді існує в світі організація збройної сили часом із певними варіаціями. А конституційні норми передбачають провадження політики у війську й за військо — військовим міністром, тому можна ще сказати, що нема й потреби воякам-громадянам думати про політику.

Можна у висновку прийняти такі тези:

1) Громадянин-вояк повинен бути політично-усвідомлений, бо лише тоді він буде у стані розуміти свій національно-державний обов'язок і розуміти за що може й мусить бути готовий віддати життя;

2) громадянин-вояк може належати до всякої конструктивно-державної політично-партійної організації;

3) громадянин-вояк не може й не потребує вправляти політично партійну роботу під час своєї активної служби.

Видається слушним, що такі тези повинні зобов'язувати наше громадянство з його специфічно індивідуалістичними рисами характеру та демократичними традиціями в аспекті організації збройної сили.

Можна почути голоси, що часом постануть непереможні обставини, коли збройна сила, ота »велика немова« мусить сказати своє важке »політичне слово«. Коли, для прикладу, режим не відповідає ні інтересам, ані волі народу й коли вона таке слово може сказати. Революція? Але революція не є перманентним станом або явищем і не є конструктивною фазою державного життя народу. Зрештою, революція діє на підставі законів »випадковости« або й без них. А політичне конструктивне життя народу повинно йти нормальними торами закономірности.

УКРАЇНА НОВОГО ЛИЦАРСТВА

Первопричиною всього життя є Божественність, що загальним іменем називається БОГ. Він нагородив усі народи великими дарами. Одним із них дав можливість виявитись у науці, іншим у релігії, а ще іншим показати мистецьку досконалість. Римляни дали європейцям право, Греція — красу, Індія — Драгму, тобто ім'я всеобіймаюче: релігія, право, краса, чистота, наука.

А чим виказується Україна? Україна виказується релігійною толеранцією, справедливістю народу до народу, обороною самобутності кожного народу і його культурних надбань, лицарською поставою в обороні цих і подібних правд. Вона бажає повсякчасно охороняти ці правди. Україна прагне ладу у світі, основаного на любові та правді — примітка редакції.

Ці прикмети є невід'ємними складниками характеру українця.

Духова сутність просвітленого українця — це ідеаліст, шукач правди та ідеалів, благородної і жертвовної особи, яка не тільки співчуває стражданням і покривдженям, але й повсякчасно змагається з носіями неправди, які спричиняють різноманітні злочинності. Отже, вищенаведені характеристичні риси нового лицаря України міцно пов'язані з його духовістю і її призначенням у світі. Це своєрідний тип лицаря-містика, святого, реформатора й мученика, який змагається проти темних сил світу аж до цілковитого самовідречення. Його боротьба переходить межі оборони свого народу і стає вселюдською, що криється в самому засягові цієї боротьби носіїв просвітлення з носіями темноти.

Нове лицарство не тільки охороняти-ме згадані правди, але і сприятиме духовому ростові своїх земляків, священно діятиме задля духового самовдосконалення кожного народу зокрема, а всього людства взагалі.

Нове лицарство ніколи не буде примирливе до будь-яких «визволителів» і

не поклонятиметься чужим богам, що прагнуть людської крові, народовбивства та заволодіти золотом світу.

Нове лицарство творитиме духові вартості, сприятиме всесторонньому виявові життєтворчих сил духа, творитиме свою Драгму. Воно боронитиме цей шлях розвитку. Воно ніколи й ні за яку ціну не зречеться своїх правд. Нове лицарство творитиме лише такі цінності, за які ніколи не посоромиться. За них воно готове повсякчасно віддати все, включно з фізичною смертю своїх членів.

Сьогоднішній стан у світі розуміємо як вияв кармічних законів, що можна пояснити народною українською мудрістю: як постелиш, так і виспишся. Іншими словами, цей стан можна означити як добу здійснення минулих учинків одного народу супроти іншого. У цій добі Україні призначено врятувати світ від заглади і знищення.

Ми цілком розуміємо стан скептиків, бачимо переполюх в очах малодухів, не виправдуємо опортунізм «еліти». Вони ще по нинішній день не спромоглися збагнути величч наших духових і культурних надбань, не зуміли протиставити ці надбання з надбаннями інших народів і зробити належні висновки. Вони ще не спроможні дивитись на свою культуру як на цілісну і пречарівну мозаїку, виплекану впродовж тисячоліть. Вони ще не усвідомили, що наш нарід живе й утримується при житті завдяки цим надбанням предкових віків, духових та культурних надбань. Це той цементуючий фермент, який утримує і триматиме українську націю при житті.

Фальшиві провідники кажуть, що ми не маємо своїх норм цінностей, вони кажуть, що, мовляв, національні проблеми не дають можливості українській культурі стати для заходу цікавою й великою. Бо, на їх думку, цікаве й велике є лише те, що оспівує філігранову легкість рококових фігурочок з їх-

нім шампанським дотепом, сексуальними проблемами щоденних »нагод і пригод«, із прославленням »очей та уст«. Бо вони не розуміють простої істини: кожна велика література має своє власне обличчя, свої власні норми цінностей, які є основою всіх її проявів. І саме це творить її національну окремішність з усіма її прикметами життєздатності й невмирущості. Іншими словами: національна література — це той самоцвіт, що, у свою чергу, є безсмертними їх цінностями. Тут, очевидно, велика й відповідальна роля припадає поетові й письменникові: він повинен повсякчасно збагачувати, поширювати й поглиблювати національний світогляд свого народу, тобто творити тривалі духові вартості. Творчість поета чи письменника, отже, виправдана лише тоді, коли вона є виявом високоморальних осягтів українського національного мислення й почування; коли вона є виявом ідейно вартісних, етично беззастережних та мистецько повноцінних надбань.

Ми маємо не тільки велику літературу, але й велику філософію, оригінальну культуру, життєдайні духові надбання — оце невичерпне джерело нашої творчої думки.

Кирило-Методіївські братчики дивилися на Т. Шевченка, як на небесний світильник. Таким світильником він був не тільки слов'янському світові, але й тому, який знаходився далеко поза його межами.

Ні один з європейських поетів не відбив так універсально національної сутності й духа народу, як Т. Шевченко. Данте не став всенароднім виразником духу Італії. Не спромоглися на це ні Сервантес, ні Мольєр, ні Шіллер, ні Гайне, ані навіть Р. Бернс. Не будемо тут зупинятися над питанням порівнявства, а лише відмітимо, що на основі студій цього літературознавства виходить: пророк України Т. Шевченко — це з'явище самотутнє і всесвітнє, а тому його не можна порівняти з будь-яким поетом світової літератури. А хто намагається це робити, той іще не збавив істоти й сутності нашого Пророка.

Будьмо справедливі і скажімо, що

філософія Г. Сковороди нині є актуальнішою, ніж двісті років тому, отже, вона є тривалою цінністю української духовости не тільки України, але й цілого культурного людства.

У своїх питаннях педагогіки, наприклад, Сковорода випередив світ на кілька століть. Ще у XVIII столітті в основу виховання він поклав ідею плекання природних здібностей дитини, принцип природних здібностей вільної людини. Коли людина виконує призначену їй роллю, тоді вона є не тільки найкориснішою одиницею суспільства, але і здійснює Божу волю.

Треба також ствердити, що генієві Шевченка не дорівняє ні Данте, ні Шекспір, ні Гете, чи будь-який ваш авторитет. Бо ви ще донині не досішли до усвідомлення шукати правди у відношенні народу до народу. Бо ви не розумієте, що саме Шевченко здемакував пекло світу й боровся з ним усе своє життя. Адже Шевченко вчив, що у світі немислиме ніяке братерство, ані мир так довго, поки існуватиме панування й визискування одного народу іншим.

Треба навчитися цінувати українські цінності своїми, а не чужими нормами. Ми не повинні прикладати чужих мірил в оцінці своїх духових і культурних надбань.

Ми маємо великі духово-моральні цінності, які є запорукою спасення світу від егоцентричних, темних розкладових сил. Знали про це Кирило-Методіївські братчики, коли твердили:

»... Скажуть всі язики, показуючи рукою на те місце, де на карті буде намальована Україна: от камень, егоже не брегоща зиждуції, той бить во главу угла«. І справді, Україні призначено стати наріжним каменем нової споруди на руїнах старого й нікчемного світу.

Ця превелика мудрість братчиків впливає із глибокого знання історіософії та кармічних законів розвитку історії. Із становища цієї мудрости мусять бути унапрявлена вся наша творчість та політична цілеспрямованість, що забезпечує українському народові не тільки

свою самотність, але і провідне місце між народами.

Підсилена духовість України висуває її на чолі місце в історії людства, бо саме вона дає новий імпульс розвитку, бо саме вона є цілющим джерелом, яке постачає животворчу силу спраглим.

Уже пора усвідомити, що Прометей Т. Шевченка, Л. Українки і І. Франка — це не тільки богорівний чоловіколюбець, але й Надхнення, Просвітлення й Візія, завдяки яким людина стає божественною істотою. Відтак народжується в людині Дух Просвітителя. Він проявляється в людській душі Божественним Сяйвом просвітлення. Це народження Нового Лицаря. Сила цього просвітлення сяятиме крізь його душу в гострому віковичному ударі проти темноти, обскурантизму всіх різновидів. Отже, сутність божественної людини чи новітнього лицаря заложена в самому його народженні — невичерпне джерело сяйвого просвітлення, що у своїй самотній істоті спрямоване проти п'яти усіх відтінків. Це, здається,

досить наявний доказ того, чому Україні призначено бути спасителем людства. Зрештою, цієї правди вчили вищезгадані наші велетні творчої думки, висловлюючи це у своїх творах.

Кармічні закони з усією виразністю показують, що саме такому лицарству належить чолі місце в сучасному людстві. Не розуміти цього — це значить потопати в морі поражункової крові.

Дотепер немає такої установи, яка служила б Правді. Теперішні міжнародні організації — це міжнародний уклад сил. На їхніх трибунах засідають злочинці людства.

У такій ситуації боротьба українського лицарства — це встановлення Права і Справедливості між народами світу. А отже, Україна нового лицарства служить найвищим ідеалам людства. Цьому її шляхетному покликанию симпатизуватиме здороводумаюча й сумлінна частина світу.

Україна нового лицарства — це її спасення й розвиток.

Княжий палац Ольги і Святослава

На старокіївській горі над Дніпром знайшли працівники Інституту археології АН залишки світської кам'яної будівлі княжого Києва, стіни якої були прикрашені фресками. Це палац із першої половини X ст., що був резиденцією княгині Ольги та її сина Святослава. Княжий палац зруйновано, він згорів імовірно під час татарського наїзду.

Над його руїнами виявлено житло пізніших мешканців. Під двометровим шаром землі знайдено ще й інші речі, як піч, у попелі цілий і розбитий глиняний випалений посуд. Він належить до т. зв. корчацького типу, знайденого вперше в селі Корчак на Житомирщині. Знахідки походять із VI ст. Вчені припускають, що натрапили на дитинець Кия.

Про нього згадує Несторів літопис, коли говорить про трьох братів: Кия, Щека й Хорива та їхню сестру Либедь, бо від них «пішла руська земля». Згадка стосується 945 р. Вона потверджує, що кам'яне будівництво на Русі було відоме ще перед прийняттям християнства. Всю цю територію плянують включити до Історико-археологічного парку-музею «Стародавній Київ».

Деякі руїни бере держава під свою опіку — для пропаганди, щоб показати перед світом як вона, мовляв, опікується старовиною і культурно-історичними пам'ятниками — а одночасно руйнує старовинні кам'яні споруди, як це зробила з церквами княжої доби. По татарах залишилися хоча б якісь рештки, руїни, а по московських більшовиках навіть і цього нема — абсолютно нічого.

ЖІНКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ НАТО

На початку 1970-их років проявився ріст посиленого вживання жінок у збройних силах НАТО, й ця стаття досліджує на порівняльній базі загальну спрямованість й організаційні аспекти жінок в активній військовій службі. З розвитком нуклеарної зброї і покладенням наголосу в мілітарній ділянці на стримування, потреби людської сили держав НАТО та її випosaження були переглянені й позначилися відходом від традиційних призовників, а політика шукань співіснування з Китаєм та Советським Союзом, започаткована в 1973 році, підсилила цей перехід.

Для забезпечення потреби в додатковій людській силі, держави-члени НАТО звернули свою увагу на жінок-добровільців, і то в більшій мірі, ніж попередньо, бо в 1970-их роках створилися кращі умови для використання жінок у різних родах збройних сил. Сьогодні переважаюча більшість західноєвропейських держав, які входять до складу НАТО, з винятком Німецької Федеральної Республіки, вже включає жінок у свої збройні сили або має плани це зробити.

Так, у 1973 році Велика Британія, Канада і З'єднані Штати Америки, тобто ті країни НАТО, збройні сили яких базуються на добровільних засадах, почали використовувати жіночий мілітарний персонал у далеко більшому відсоткові, ніж країни, які й далі базують ці сили на призовниках. ЗСА мали найбільшу кількість уніформованих жінок у своїх збройних силах, а саме 60.500. У Великій Британії було в активній службі 15.300 жінок. Для порівняння, в липні 1973 року Франція мала у своїх регулярних збройних силах лише 8.300 жінок.

Німецька Федеральна Республіка посідає збройні сили, складені із самих мужчин, але вже ведуться офіційні дискусії про можливість уведення зміни. Бельгія не має уніформованих жінок у

своїх збройних силах, проте розглядаються плани сформувати для мілітарної служби жіночий добровільний корпус. НФР послала двох репрезентанток на засідання жінок із збройних сил НАТО, але вислідом нарад стало те, що німецькі жінки не мусіли б бути включені до мілітарної служби.

Не зважаючи на те, що ЗСА мають набагато більше число жінок в активній військовій службі, Велика Британія відсотково стоїть вище. Коли у ЗСА жінки-військовички репрезентують 2.7% їхньої мілітарної сили, то у Великій Британії — 4.1%, а в Канаді — 2.98%. Для Франції це відношення становить усього 1.1%, тобто таке саме, як для Голляндії і Данії, збройні сили яких досі базувалися на добровільцях, але тепер вони також почали включати жінок до військової служби. Попередньо жінки цих країн служили як цивільні особи у формаціях «Говм Гард».

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК

Велика Британія і ЗСА, на відміну від інших держав-членів НАТО, мають жінок у своїх збройних силах від часу I-ої світової війни. Організовані в обидвох країнах у роках II-ої світової війни жіночі корпуси були втримані та стали перманентними й інтегральними частинами у відповідних родах зброї. Перед I-ою світовою війною жінки служили в армії лише як медсестри й санітарки, але ці медичні корпуси були засновані на відмінних від регулярної жіночої служби засадах.

Щойно в 1917 році такі високоіндустріалізовані держави, як ЗСА й Велика Британія, почали затруднювати жінок на різних посадах поза домом (у попередніх роках тільки незначна кількість жінок могла відповідно розважати над прийняттям подібного роду посад). Торговельно-комерційні установи й різні підприємства вишколювали й затруднювали жінок на посадах служ-

бовців, машиністок, телефонних операторів і техніків. Отож, коли вибухла І-ша світова війна, постала дилема, що робити із жінками: затруднювати їх у цивільній службі, чи прийняти до армії, щоб вони заступили на дотичних посадах мужчин, потрібних для мілітарних операцій. У додатку до всього, рух жінок-суфражисток прибрав на силі, спеціально у Великій Британії, і численні освічені жінки вважали за обов'язок у міру своїх можливостей служити в регулярній армії.

В 1917 році у Великій Британії був сформований допоміжний жіночий корпус, а, крім того, подібні жіночі корпуси були створені в кожному роді зброї. Після закінчення війни їх усіх розформували. Що ж торкається ЗСА, то вони не вважали за потрібне творити жіночі корпуси, бо не відчували такого браку людської сили, як це у значній мірі відчувала Велика Британія. І все таки вони включили приблизно 11.000 жінок до служби у військово-морських силах, називаючи їх «йоменами» (yeomen), і створили третітисячний жіночий корпус морської піхоти. Крім того, військові штаби використовували велике число цивільних жінок, доручаючи їм виконання обов'язків службовців у бюрох, секретарок, телефонних операторів та інших подібних фахів.

У роках II-ої світової війни обидві держави сформували допоміжні жіночі формації в їхніх збройних силах. Отож, у Великій Британії були створені такі жіночі корпуси: допоміжної територіальної служби та для служби у воєнно-морських і воєнно-повітряних силах. У тому ж самому часі ЗСА створили допоміжний жіночий корпус для суходільних військ, добровільний корпус, призначений для використання у критичному становищі, корпус для охорони узбереж, корпус жінок-командосів і щойно в 1948 році — корпус для військово-повітряних сил.

Велика Британія, фактично, мала у військовій службі більше число й зосередження жінок. Так, у 1945 році у британських збройних силах служило 437.200 жінок, що становило 8,5%

загального кількісного стану (21.000 належала до медичної служби), тоді як ЗСА мали в армії лише 265.000 жінок (2,18%). Дані про кількість медсестер і санітарок важко устійнити, проте 84.000 (32%) жінок мали старшинські ранги.

Велика Британія весь час посідала більший відсоток жінок у її збройних силах, ніж ЗСА. Від 1950 року почавши, кількісний стан жінок у всіх родах зброї виносив 2-4%, а у ЗСА — 1,5%, в 1950 і 2,7% у вересні 1973 року. Передбачається, що число жінок у збройних силах ЗСА досягне в 1978 році 7,5%, але у великобританських залишиться на тому самому рівні.

Франція й Голляндія також уживали жінок у їхніх збройних силах упродовж років II-ої світової війни й відтоді продовжують включати в них порівняно мале число жіночого персоналу.

ДОБРОВІЛЬНА СЛУЖБА В АРМІЇ

У Великій Британії і ЗСА істотне збільшення вживання жінок в активній мілітарній службі наступило після вирішення будувати їхні збройні сили на добровільних основах. У 1962 році, тобто через два роки після того, як закінчилася призовна система, у британських збройних силах було 17.300 жінок, що становило 3,4% їх загального кількісного стану. Число жінок і їх відсоток у Великій Британії повільно збільшувалися, почавши від 1966 року, коли ввійшла в життя реалізація плянів про добровільну військову службу. В 1972 році у британській армії служило 45.615 жінок (1,9%), у травні 1973 року їх було вже 54.300 (2,5%), а у вересні того ж року це число підвищилось до 60.500 (2,7%) і стало найбільшим від 1945 року.

В 1970-1973 роках кількісний стан британських збройних сил дещо зменшився через демобілізацію вояків-мужчин, зате збільшилася рекрутація жінок. Вона зростала від 1968 року, проте меншала кількість жінок-старшин. Коли в червні 1968 року їх було 13.300, то в червні 1973 року — лише 12.600. Оскільки жінки з медичних корпусів усіх трьох родів зброї мають старшин-

ські ранги, стає очевидним, що збільшення сумаричної мілітарної жіночої сили не було причиною будь-якого збільшення числа членів санітарної служби.

Навесні 1972 року ЗСА мали у своїх збройних силах 44.305 жінок, із 12.673 старшинами включно, з яких 8.883 жінки виконували обов'язки медсестер (приблизно 61% усіх американських жінок-старшин є медсестрами). Базуючись на британському досвіді, ЗСА вважають, що в 1978 році жінки в американських збройних силах становитимуть 4% їх загального кількісного стану й досягнуть цифру 50.000. Але тут помічається цікаве явище, що число здатних до військової служби жінок і бажаючих служити в армії переважає попередні оцінки. Так, наприклад, у грудні 1973 року були сподівання прийняти на військову службу 1.000 жінок, а прийняли аж 1.290 (129%), тоді як для мужчин дотичні цифри становили 22.310 і 21.370 — (96%).

Така надмірна кількість жінок пояснюється тим, що наприкінці 1973 року Конгрес З'єднаних Штатів Америки зніс 184-річної давности закон про рекрутацію до формацій берегової оборони тільки мужчин. І одразу до цього роду військ були прийняті 32 жінки, які пройшли точнісінько такий самий вишкіл, що й мужчины. Командування військами охорони американських узбережж сподівається рекрутувати що три місяці 40 жінок. Проте, від лютого 1974 року почавши, для жінок, відбуваючих службу в береговій охороні, були призначені лише чотири служби: шпитальних працівників, дентистичних техніків, магазинерок і секретарок. Вони не можуть одержати призначення на поклада бойових кораблів і літаків або перебувати в ізольованих місцях. Ці жінки мусять мати такі самі ментальні стандарти, як і жінки в інших родах зброї.

До 1978 року генеральний штаб американських збройних сил очікує збільшення жінок у всіх їх родах, яке мало б виявитися у слідуючих цифрах:

Липень 1973 рік	1978 рік
суходільна армія — 21.000	до 50.000

повітряна фльота — 20.300	44.800
морська фльота — 12.900	17.000
командоси — 2.300	3.100

Не зважаючи на порівнює мале число, жінки включалися до збройних сил Франції від років II-ої світової війни. Найновішим додатком було створення «Державної Жіночої Служби», яка відрізняється від «Жіночого персоналу у збройних силах». Французькі жінки не служать в усіх родах зброї, але у згаданій «Державній Жіночій Службі» мусять відслужити один рік, тоді як «Жіночий персонал у збройних силах» являється кар'єрним персоналом.

«Державна Жіноча Служба» організувалася в 1972 році з тим, що було допущено 135 жінок до суходільної армії, 145 — до військово-повітряних сил, 30 — до військово-морської фльоти, 65 — до служби здоров'я і 25 — до мілітарної поліції. До 1975 року вищезгадана жіноча служба була експериментальною, але невдовзі Франція сподівається мати в активній військовій службі 5.000 жінок, із чого 2.000 в суходільній армії, 1.500 у летунстві, 400 в командосах, 750 у службі здоров'я і 350 у мілітарній поліції.

Сформовання «Державної Жіночої Служби» віддзеркалило тенденцію суспільства, скеровану на те, що жінки мали б виконувати багато більше обов'язків на різних посадах і в різних фахах, отже тепер генеральний штаб французьких збройних сил розважає над такою можливістю. Він хоче створити для бажаючих жінок можливість «служіння їхній батьківщині» на добровільній базі й мати на собі військову уніформу впродовж одного року.

В липні 1973 року «Жіночий персонал у збройних силах» нараховував 8.300 жінок. Суходільна армія має вакансії для одного генерала, дев'яти полковників, п'ятнадцяти підполковників і сорока двох майорів, які мають бути обсаджені до 1980 року. Проте, жінки-старшини могтимуть командувати лише жінками, але ніколи мужчинами. Жіночий корпус служби здоров'я був створений у 1952 році, але в 1968 році його прилучили до армійського медичного

корпусу, в якому два роки тому було 1.884 жінки.

Данія має жіночі відділи в кожному роді зброї від II-ої світової війни, але жінки, які служать у них, є цивільними особами. Від 1961 року почавши, жінок було включено до мілітарної оборони у формі трьох окремих жіночих корпусів, укомплектованих на зразок «Говм Гард». У 1971 році, коли в Данії скінчилася призовна система, був опублікований офіційний статут, уперше дозволяючий жінкам-добровільцям служити в данських збройних силах на рівних із мужчинами умовах. Досі вони могли одержати лише рангу полковника, старшого сержанта, але можливості дальших підвищень у ранзі тепер саме розглядаються і, здається, будуть уведені в життя у слідуєчому році.

На початку 1974 року 244 жінки були прийняті на військову службу й відбули вишкіл разом із мужчинами (120 у суходільній армії, 46 у військово-морській фльоті й 78 у летунстві). Вони управлені до такого самого вишколу і в цивільних професіях, як регулярні воляки-мужчини, в залежності від терміну контрактної служби. Ця служба може тривати від трьох до чотирнадцяти років, із можливістю одержати рангу старшого сержанта, а коли жінка її осягне, то термін служби може бути продовжений до двадцяти семи років.

Жінки, як і мужчини, проходять вишкіл у самообороні, стрільні й біологічній війні та мають на озброєнні автоматичні пістолі. Як адміністраційні працівники, радіооператори, медики, допоміжні службовці й радарні оператори, — жінки затруднюються головним чином при штабах. В армії вони служать в оперативних, допоміжних та админістративних частинах, а у військово-морських силах і летунстві обслуговують різні різні суходільні інсталяції.

Голляндія створила окремих жіночий корпус у 1943 році, але, від 1973 року почавши, жінки проходять основний вишкіл окремо від мужчин. Їхня мілітарна служба відбувається на інтегральній базі, проте жінок не допускають до бойових формацій і на поклади

кораблів данської військово-морської фльоти. Два роки тому Голляндія мала в активній військовій службі 1.200 жінок, які творили 1.1% загального кількісного стану її збройних сил.

Туреччина ввела жінок до регулярної армії щойно в 1955 році, при чому багато з них вступило до різнірідних військових шкіл як кадети. Греція має близько 100 жінок в армійському медичному корпусі, й деякі з них уже дослужилися до ранги полковника, а Італія взагалі не має уніформованих жінок у своїх збройних силах.

Подібно до ЗСА й Великої Британії, Канада будує свої збройні сили на добровільній базі. Минулого року в них служили 2.444 жінки (2.98% загального кількісного стану), переважно в адміністрації, допоміжних формаціях та у відділах зв'язку, електронного інженерства і служби здоров'я, але жодна з них не осягла ранги генерала бригади або вищої від неї. В 1983-1984 рр. Канада сподівається мати в чинній службі 8.000 жінок, що, в порівнянні з 1974-им роком, становитиме збільшення на понад 300 відсотків.

У всіх вищезгаданих країнах, які влучають жінок до всіх родів зброї, спостерігається факт, що найбільший їх відсоток перебуває у військово-повітряних силах, бо там є максимальна кількість праць, котрі не мають нічого спільного з бойовими акціями. Так, жінки репрезентують 5.3% британських військово-повітряних сил, 3.1% американських і 1.7% французьких. У голляндських збройних силах жінки розподіляються майже в рівній кількості у всіх родах зброї, хоч усе таки найбільший їх відсоток припадає на військово-морську фльоту, а найменший — на суходільну армію.

У Великій Британії, Франції і ЗСА бачимо протилежне явище: найбільше число жінок служить власне в армії — 6.000 у В. Британії, 5.200 у Франції і 22.800 у ЗСА. Військово-повітряні сили посідають чергову найбільшу кількість жінок: 5.700 у Великій Британії, 2.800 у Франції і 21.300 у ЗСА. В Данії найбільший відсоток жінок припадає на суходільні збройні сили.

В більшості країн жінки виконують бюрові, адміністративні, медичні, комунікаційні та транспортні праці. У В. Британії уніформованим жінкам дають багато таких праць, які вимагають спеціалізованої освіти й відповідних кваліфікацій, як на терені З'єдиненого Королівства, так і за кордоном. У ЗСА для жінок доступні майже всі не бойові становища, але вони в основному виконують різноманітні обов'язки в адміністративній і медичній ділянках.

У ЗСА бажання жінок здобути військову кар'єру й хіть мілітарних чинників притягати якнайбільшу їх кількість до збройних сил обумовлюються, поперше, інтенсифікацією руху за жіночі права; подруге, — зміною будови цих сил на добровільній базі й, потрете, — тим що жінки шукають затруднення в ширшому колі кваліфікаційних праць. З огляду на відносно низький статус деяких професій, антимілітаристичні настрої суспільства й негативне ставлення до війни взагалі, викликане ангажементом американців у мілітарних операціях в Індії-Китаї, встановлення добровільної служби у збройних силах вимагали від мілітарних чинників інтенсифікації пошуків за додатковим персоналом. Ці чинники робили свідомі намагання віддзеркалити ті суспільні зміни, які мали місце у ЗСА, і змінити негативний мілітарний образ своїх сил на миротворний. І хоч рух за жіночі права змусив штаби рекрутувати більше число жінок та відкривати перед ними ширші можливості у збройних силах, виглядає на те, що мілітарна потреба кваліфікованого персоналу при засадах добровільної військової служби мала домінуючий вплив на ці штаби в їхній політиці супроти жінок.

Американські військовики дотримувалися погляду, що жінки є здатні бути на майже всіх не бойових позиціях і більшість їх зробили доступними для жіночого персоналу. Це стало помітним у 1972 році, коли армія, маючи попереднього року 39% кар'єрних піль для жінок, збільшила їх вибір до 96%. Форматції командосів зменшили цей відсоток із 36--ти до 31-го, а військово-повітряна фльота збільшила також відсоток із

51-го до 98-ми, чим і пояснюється той факт, що в летунстві є більше жінок, як в інших родах зброї.

Виглядає на те, що відкриття великої кількості кар'єрних ділянок і можливості підвищень у рангах загально мали великий вплив на жінок. І хоч їх, фактично, вилучено з поля бою, зв'язок жінок із мілітарними місіями можна бачити в залученні цих жінок до виконання розвідувальних, комунікаційних, допоміжних та адміністративних функцій. Така пенетрація жінок в допоміжну та адміністративну ділянки, з виконанням у них різних завдань, не лише дозволяє мілітарним чинникам уміщувати жіночий персонал на найрізноманітніші становища, але також зменшує різницю у важливості позицій, призначених для чоловіків і для жінок.

Проведений у 1970 році перепис виявив, що, від 1960 року почавши, жінки стали виявляти тенденцію розриву із традиційними шляхами затруднення. Так, наприклад, число жінок-водіїв автобусів збільшилося із 9.8% в 1960 році до 27.8% в 1970 році, а число бібліотечарів-жінок зменшилося з 85.8% до 79.2%. Крім цього, значно збільшилася кількість кваліфікованих жінок: лікарів — із 6% до 9%, правників і суддів — із 3.4% до 4.8%, а працівничок в інженерній ділянці — від 0.8% до 1.6%.

В додатку до появи можливості обсадження жінками переважаючого числа мілітарних становищ, була ще одна причина збільшення кількості жінок в активній військовій службі, а саме користь від того, що від уніформованих жінок вимагалось вищих розумових кваліфікацій, ніж від чоловіків, тому вони підвищили загальну розумову якість збройних сил. На відміну від чоловіків, жінки, одержуючи таку саму підставову платню, як і вони, мусять мати закінчену середню школу чи її рівний навчальний заклад, але приймають на військову службу лише тих, які відносяться до трьох найвищих розумових категорій, тоді як чоловіки беруть з усіх існуючих п'яти.

Відтоді як Конгрес ЗСА видав 1973 року директиву про середні розумові ступені у збройних силах, потребує

вищого середнього рівня, ніж у попередніх роках, жінки допомагають цей рівень досягнути.

Інші зміни, впроваджені американськими військовими штабами і придатні для жінок, включають створення вишкільного старшинського корпусу резерви, програма навчання якого базується на взірці середніх шкіл. Унаслідок цього зростає число молодих жінок-рекруток, бо згадана програма створює для них можливість після закінчення вишкільного курсу вступити на навчання до коледжів. У 1973 році військово-морська фльота ЗСА мала першу кадетку-летуна, а дві закінчили армійську парашутну школу.

Чиняться спеціальні заходи для уніформованих жінок, які є одружені. Таким жінкам дозволяється продовжувати військову кар'єру, не зважаючи на народження дітей, бо їм гарантується опіка над цими дітьми. Це допоможе мілітарним чинникам затримати в активній службі військових жінок-матерів. Уніформовані жінки, які мають цивільних чоловіків, користуються такими самими управліннями на платню і страхову допомогу для них, як і ті військовики-мужчини, що одружилися з цивільними жінками.

Мешканеві умови весь час поліпшуються, й у багатьох випадках подружжя мають спільні квартири, як у військово-повітряній фльоті, хоч зарекутований рядовий персонал розділяється за статтю й мусить мешкати окремо.

Слід відмітити, що тільки у збройних силах ЗСА жінки можуть командувати мужчинами. Першими такими командирами, які очолювали повністю чоловічі формації або такі, в яких домінували чоловіки, були: капітан в армії, полковник у командосах і полковник у військово-повітряних силах. Із цього виходить, що ті ранги, до яких попередньо жінки не мали доступу, тепер для них відкриті. Наприкінці 1974 року генеральські ранги мали дві жінки в суходільній армії, одна в летунстві й одна одержала рангу адмірала в медичному корпусі військово-морських сил.

У збройних силах Великої Британії жінки також мають старшинські ранги,

хоч лише в летунстві немає окремого командного ланцюга. Іншими жіночими корпусами командують і їх контролюють старшини-жінки, які користуються доступом до підвищення ранг у регулярній армії. Жіночі армійські й військово-морські корпуси, звичайно, творять окремі одиниці, але є деякі мішані формації оперативного порядку, в яких командиром є мужчина, а другою по старшинству — жінка, відповідаюча за дисципліну жінок.

Лише з небагатьма історичними винятками, жінки ніколи не служили в бойових частинах як вишколені члени офіційної військової служби. Навіть в Ізраїлі, де жінки підлягають призову, вишколюються у володінні зброєю й мають повні права до військової служби, їх немає в жодній бойовій одиниці.

Не зважаючи на поступи у ЗСА, американський закон усе ж таки забороняє жінкам брати участь у бойових, подібних до бойових або небезпечних операціях. Це відноситься до всіх держав-членів НАТО, про яких згадувалося в цій статті, крім Данії, де жінки проходять бойовий вишкіл разом із мужчинами. У ЗСА юриспруденція визначає докладно, що жінки не можуть бути летунами літаків військово-повітряної фльоти, моряками на покладах військових кораблів або членами бойових армійських з'єднань. Їм призначається служба у шпиталях та транспортних відділах.

Якщо поправки про рівноправність будуть затверджені і внесені до американської конституції, всі вищезгадані закони треба буде переглянути. Над деякими змінами відповідні чинники застановляються вже й тепер, що є наслідком руху за рівні права та зростанням потреби людської сили в мілітарній діяльності. Так, наприклад, проводиться експеримент із рекрутованими мужчинами й жінками на покладі корабля-шпиталю, жінок вишколюють на пілотів транспортних літаків військово-морської фльоти і, як уже згадувалося, армія має двох жінок-парашутисток. У корпусі мілітарної поліції є п'ять жінок-старшин, і всі вони носять зброю. Допущення жінок до військових академій

плянується, але все залежатиме від того, чи поправки про рівноправність увійдуть до тексту конституції ЗСА.

З появою жінок у збройних силах країн-членів НАТО виникло питання прелімінарних умов погодження між мужчинами й жінками. Але показники з Данії і ЗСА, де почали вишколювати жінок разом із мужчинами, не виявляють ніяких проблем. У цих державах є менше відокремлення статей у цивільному житті, тому спільне навчання їх не вважається чимсь непотрібним. Дослідження, які провів Гарі Вомслі над спільним вишколом у військово-повітряній флотії, показали, що жінки сприяють звертанню більшої уваги на пристойність і пом'якшують «жорстокість» типової дисципліни в ділянці муштри, але самі ніколи не втручаються у процедуру вишколу. Експеримент із вміщенням морського персоналу обидвох статей на покладі корабля-шпиталю «Санкчуері» вказує, що справа прелімінарних умов угоди поміж чоловіками й жінками не виглядає аж надто суворо.

ЗАКІНЧЕННЯ

Якщо більшість західноєвропейських держав-членів НАТО, з винятком Німецької Федеральної Республіки, вживають або плянують уживати уніформованих жінок у своїх збройних силах, то все таки вони мають їх менше, як ЗСА чи В. Британія, які практикують добровільну військову службу. Але, не зважаючи на те, що жінки використовуватимуться в мілітарній ділянці протягом наступної декади в ширшому засягу, заборона жіночої присутности в

бойових формаціях буде продовжуватися. Виходячи із цього, їхнє число у збройних силах і далі обмежуватиметься, навіть у ЗСА, де воно не перевищує десятки відсотків загального кількісного стану. Проте, жінки мотимуть займати набагато більше військових становищ, як на це вказує статистика уніформованого персоналу. В американських збройних силах багато завдань, звичайно виконуваних військовиками, переходить до цивільних осіб, і великий відсоток їх виконують жінки.

Оскільки військова служба стає дедалі більше самоселективною й менше базованою на призові, виникає потреба створення нової конструкції для інтеграції збройних сил у цивільне суспільство, щоб перешкодити ізоляції мілітарної професії у цьому суспільстві. Власне тому дані про зразки контактів уніформованих жінок із цивільними особами у льокальних громадах стають дуже корисні. А через те, що ці контакти можуть не сприяти інтеграції збройних сил у суспільно-громадську структуру, є причина вірити, що жінки творитимуть поєднувальну ланку між військовиками й цивільними особами, бо вони можуть мати тенденцію до затримання попередніх цивільних зв'язків і лишатимуться втягненими до багатьох цивільних організацій.

Отож, у наступних роках треба буде забезпечитися більшою кількістю жінок в організаційній ділянці збройних сил, бо вони й так уже не складаються лише із самих мужчин.

(“Military Review” — October, 1974)

* * *

Полк. Михайло КОПОДЗІНСЬКИЙ

МИ ХОЧЕМО ВИГРАТИ ВІЙНУ, ВЕЛИКУ Й ЖОРСТОКУ, ЯКА ЗРОБИТЬ НАС ВОЛОДАРЯМИ СХІДНЬОЇ ЄВРОПИ. МИ ХОЧЕМО ВИГРАТИ ТУ ВІЙНУ СТРАТЕГІЧНО, А НЕ ТІЛЬКИ ТАКТИЧНО.

»Українська Воєнна Доктрина«

ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА МОСКВИ В УКРАЇНІ

Осіною 1974 року, комуністичний уряд СРСР, устами свого ставленика в Україні, Володимира Щербицького, розкрив тайну своєї нищівної демографічної політики в Україні та подав до прилюдного відома, що на території УРСР живе всього тільки 2/3 українців із усього числа населення УРСР.

Ще донедавна, згідно зі советською статистикою, українці в УРСР становили понад 3/4 з усього числа населення. У висліді постає питання:

Де ж ділися українці з рідного материка?

Таке питання треба поставити Володимирові Щербицькому, першому секретареві Центрального Комітету Комуністичної Партії УРСР. А треба всім знати, що він рівночасно є і членом Політбюро, найвищого органу Комуністичної Партії СРСР.

Виконуючи свій уряд в Україні, В. Щербицький є вповні відповідальний не тільки за правдивість і точність інформації, але й за бракуєче число українців, як і за все, що діється сьогодні в Україні, тобто за всі злочини, що їх допускається Москва, по відношенні до української нації, за неправне втручання її у внутрішню політику й господарку, за експлуатацію України, за неправні засуди та депортацію українців поза межі УРСР та за геноцид, що його Москва послідовно доконує на українській нації.

Дня 12-го грудня 1974 року, пресовий орган ЦК УКП — «Комуніст України» надрукував був статтю В. Щербицького п. заг. «Міжнародне значення досвіду національних відносин». Правду кажучи, цю статтю В. Щербицький написав був по-російському, для совето-російського журналу «Проблеми мира и социализма», де вона й була поміщена в числі 11-ому, за листопад 1974 р. Щойно місяць пізніше «Комуніст України» передрукував її, в українському перекладі, на своїх сторінках, як це згадано на вступі цього розділу.

У вищезгаданій статті В. Щербицький, між іншим, заявив, що:

»В УРСР, крім українців, які становлять 2/3 населення, проживають люди більш, як 100 націй і народностей«.

Заки робити будь-які висновки, загляньмо перше до різних джерел і статистик.

У книжці «Українська Радянська Соціалістична Республіка», яку видало Державне Видавництво — Київ, 1957, подано, що після прилучення західніх областей і Кримської області населення УРСР досягло в 1956 р. — 40.6 млн. осіб. В дальших рядках написано: «Щодо національного складу населення України досить однорідне. Величезну більшість (понад 3/4) становлять українці, а далі йдуть росіяни та євреї«.

Українська Радянська Енциклопедія подає, що в 1959 році, тобто 15 років тому, згідно з переписом, було — 41.869.000 осіб, а в тому числі українці становили 76.8%, що в переліченні дає стан українців — 32.158.000 осіб. Тоді то росіян було — 16.9%, євреїв — 2%, поляків — 0.9%, а інших національностей і народностей 3.4%.

Те ж саме подає інформатор «Україна вчора — сьогодні — завтра» вид. Київ — 1969, на сторінці 6-ій.

»Демографічний річник 1971 р.«, що появилася, як одне з чергових видань Об'єднаних Націй, подає, що загальне число населення УРСР в 1970 р. було — 47.126.517 осіб. Там же подано, що на 15-го січня 1970 р. в УРСР жило 35.284.000 українців (понад 3/4 — прим. автора) і 11.842.000 інших етнічних груп. Найчисленнішою серед них була російська група, яка нараховувала 9.126.000 осіб. На другому місці щодо численности були жиди — 777.000 осіб, а відтак білоруси — 386.000, поляки — 295.000, молдавани — 266.000, болгары — 234.000, мадяри — 158.000, румуни — 112.000, греки — 107.000, татари — 76.000, вірмени — 33.000, цигани — 30.000 гагавзи — 27.000 та різних, не-

уточненої приналежності — 215.000 осіб.

А тепер, із черги, загляньмо до інших джерел, що їх подає Ол. Т. Діброва в підручнику «Географія Української РСР» — Київ, 1958, який був апробова-

ний Управлінням Міністерства вищої освіти УРСР. Там же говориться, що населення УРСР в 1956 р. було 40.600.000 осіб. В тій же праці автор подає зіставлення природного приросту населення УРСР, в якому на 1000 осіб у різних роках припадало:

	Р о к и				
	1913	1926	1940	1950	1956
Кількість померлих	44.0	41.4	27.7	22.5	20.2
Природний приріст	24.9	17.7	14.6	8.4	7.2
Кількість народжених	19.1	23.7	13.1	14.1	13.0

Повище зіставлення є наглядним доказом московської демографічної політики в Україні, головню в роках советського «раю і щастя». А тепер, із цікавості, пригляньмося ще одному зіставлен-

ню, цим разом природного приросту населення УРСР, у порівнянні із країнами Західньої Європи, в якому той же автор, за даними з 1956 р. подає, що на 1000 осіб припадало:

Назва країни	Кількість народжених осіб	Кількість померлих осіб	Природний приріст осіб
УРСР	20.2	7.2	13.0
Голляндія	21.2	7.8	13.4
Португалія	22.3	12.0	10.3
Фінляндія	20.8	9.0	11.8
Еспанія	20.7	9.9	10.8
Норвегія	18.7	8.5	10.2
Італія	18.1	10.3	7.8
Данія	17.3	8.9	8.4
Швайцарія	17.5	10.2	7.3
Франція	18.3	12.4	5.9
Швеція	14.8	9.6	5.2
Зах. Німеччина (без Берліну)	15.7	10.8	4.9
Англія	16.1	11.7	4.4
Бельгія	16.8	12.6	4.2
Австрія	16.4	12.3	4.1

Як бачимо з повищого зіставлення, Україна по природному приросту стоїть на другому місці між народами Європи. А треба додати, що вона веде перед і в т. зв. ССРСР. Автор у додатку подає, що згідно зі статистикою з 1956 року в УРСР було понад 2.700 осіб віком понад 100 років. Для порівняння, той же автор подає, що в той самий час в Англії на-

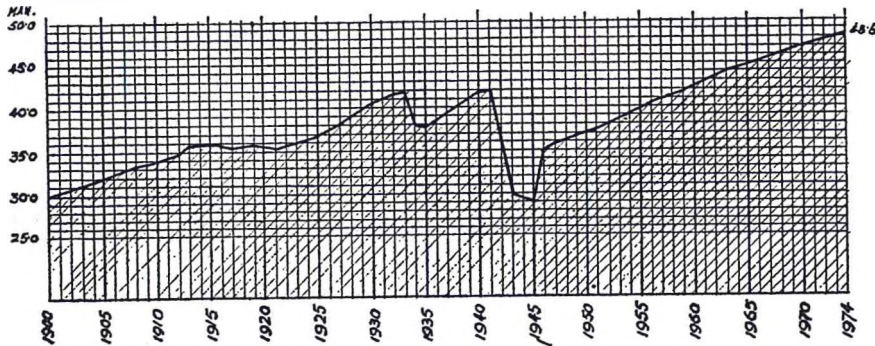
числялося лише 146 осіб понад 100 років. Значить, Україна є природно-живою і діючою нацією, яка живе та розвивається. Для скріплення повищого пригляньмося ще одному зіставленню за роками, що зроблене на основі підсоветських джерел. У різних роках цей стан представлявся, як слідує:

1897 р. було	— 28.8	млн населення.
1913 р.	— 35.2	" "
1926 р.	— 37.9	" "
1933 р.	— 41.8	" "
1939 р.	— 40.5	" "
1940 р.	— 41.9	" "
1956 р.	— 40.6	" "
1959 р.	— 41.9	" "

1963 р.	"	— 44.0	"	"
1966 р.	"	— 45.0	"	"
1969 р.	"	— 46.8	"	"
1970 р.	"	— 47.1	"	"
1974 р.	"	— 48.6	"	"

Образово та більш докладно показано всі роки на діаграмі росту населення України в рр. 1900-1974.

ДІАГРАМА РОСТУ
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

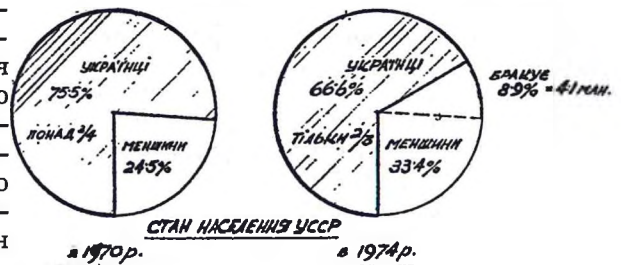

На діаграмі впадають в очі два великі заломання, а це в роки штучно викликаного голоду в Україні та в роки другої світової війни. В обличчі згаданих двох лихоліть бліднуть втрати першої світової війни, втрати в роки Визвольних Змагань українського народу 1914-1922.

Найстрашнішим у своїх наслідках виявився традиційний московський геноцид — штучне винищування населення, що впливало від'ємно на чисельний стан українського посідання на Рідних Землях. У нормальних обставинах розвитку Україна в межах т. зв. УССР під сучасну пору повинна мати понад 62 млн усього населення з подавляючою перевагою українців, приблизно 55 млн осіб, а не як це подає В. Щербицький.

Поминаючи все, як основу, дані Центрального Статистичного Управління Ради Міністрів УССР виявляють, що дня 1-го січня 1974 р. було в УССР усього населення 48.6 млн осіб. Якщо В. Щербицький інформує, що українців є тільки 2/3, то тим самим він потверджує, що й відсотково число українців зменшилося до 66.6%, що в печечисленні дає стан українців — 32.4 млн осіб.

Дивно, бо ще недавно, всього чотири роки тому, в 1970 р., українців було понад 3/4, тобто — 35.3 млн осіб. Це значить, що на протязі чотирьох років зникло з України, тобто постав недобір у силі — 2.9 млн українців. Якщо в додатку приймемо, що українська нація є плідотворною і до повищої нестачі додамо дійсний природний приріст українців, який був у загальному на протязі років 1970-1974, а це є приблизно 300 тис. осіб річно, що за чотири роки дасть нам стан — 1.2 млн осіб. Виходить, що на протязі останніх 4-ох років (1970-1974) з України, чи радше з терену т. зв. УССР зникло — 4.1 млн українців. Отже, в дійсності на день 1-го січня 1974 року, українців повинно бути разом із природним приростом — 36.5 млн осіб.

Чому та куди зникли автохтони України, цього «правитель» УССР не говорить. Він і не скаже, бо для нього важливим є інше завдання: виконати наказ Москви, який він по-плебейському служить і згідно з директивами слухняно «рапортує» їй про здійснення планів, що він і зробив у своїй останній публікації.

Штучне винищування, тобто геноцид, що його Москва проводить над українською нацією, заторкує не тільки українців у межах УССР, але й поза її межами, на цілому просторі т. зв. ССРСР, де тільки живуть українці.

Відомий український публіцист та історик — Борис Левицький, у своїй праці, яка появилася німецькою мовою в Мюнхені — «Політична опозиція у Советському Союзі 1960-1972», наводить промовисті числа та ствердження.

На його думку, колонізаційний характер російської експансії різко увипуклюється по лінії русифікації українців, які живуть поза межами УССР, на просторах т. зв. ССРСР, в Європі та Азії.

Згідно з переписом населення з 1926 року, на просторах ССРСР було — 31.1 млн українців. З того числа — 23.2 млн жили в УССР, а решта — 7.9 млн поза її межами. Перепис населення з 1959 року виказав, що на цілому просторі ССРСР було українців — 37.2 млн осіб. З цього числа — 32.1 млн українців жило в межах УССР, а решта — 5.1 млн жила поза межами УССР. Як бачимо з повищого, стан українців поза межами УССР зменшився на 2.8 млн осіб. Якщо до цього стану додати природний приріст, то це дасть число українців, яким, до речі, збагатився стан росіян.

Зайвим буде думати, що процес винародовлення українців є добровільним явищем. Ні, він впливає в основному з того, що поза межами України немає ніде шкіл з українською мовою навчання, хоч статистичні дані виказують, що на просторі цілого ССРСР — 87.7% українців подали українську мову, як свою рідну. Відносне число для УССР було — 93.2%, для Казахстану це число було всього 60.4% для Киргизії 49.3%, для Узбекистану 40.6%.

З повищого видно, який сильний і послідовний у своїх наслідках наступ веде Москва по лінії винародовлювання української нації в усіх закутках ССРСР. У висліді цей страшний у своїх наслідках процес традиційного московського геноциду вбив фізично або зрусифікував у загальному понад 20 млн українських душ.

Страшне у своїх наслідках жниво геноциду від розстрілів ленінського ЧеКа, та нечуваного в історії штучного голоду і сталінських чисток, з якими Україна не мала нічого спільного, а так важко за них заплатила, а масові заслання українського населення в далекі чужі простори Азії мали від'ємний вплив на природний ріст української нації. В додатку заплановане хрущовське засвоєння цілих просторів у Казахстані вирвало знову з України силу-силенну молодого цвіту української нації. А в останніх роках будова залізничної далекосхідньої лінії, будову якої брежнєвський уряд доручив Україні — це ніщо інше, як нова хвиля насильної висилки молодих робочих рук, бож, разом із машинами та будівельним матеріалом, поїхали туди сотні тисяч української молоді, для здійснювання стратегічно-оборонних плянів московської імперії на Далекому Сході.

Слід пригадати, що по закінченні другої світової війни, московські окупаційні чинники дуже солідно визбирали та вилувлювали українців, під претекстом повороту на «родіну» й висилали їх як злочинців, під конвоєм, у далекі алтайські гори в Азії. А були це невинні люди, яких німці забрали з України на примусові роботи, як також колишні вояки червоної армії, які дісталися до німецького полону.

Головний удар Москви — це українська молодь. Наші університети в Києві, Львові, Харкові, Одесі, Чернівцях й інших містах України заповнюються «по пляну» молодими москвинами, а для української молоді залишається обмежену кількість місць. Українській студіючій молоді, якій не стало місця на рідних університетах, пропонується такі міста, як Москва, Ленінград, Калінінград (бувний Кенінгсберг) або їм подібні, де

обставини прожитку для українського студента є дуже важкі. В додатку майже вся українська молодь, яка студіює поза межами України, є змушувана залишатися, знову »по пляну« на заздалегідь призначених місцях праці.

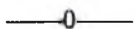
В останньому десятиріччі стало модним говорити та писати про перенаселення України. І тут знову уряд (розуміється, московський) переводить плянове переселювання робочої надвишки з України на іншонаціональні простори СРСР. І це стається тоді, коли в Україну постійно насилається масово москвинів, на добре платні становища, на студії, чи прямо, як КГБістів. Постає питання: — чому ж московських пришельців не висилається прямо туди, для здійснювання плянів їхньої »родіни«, а українці хай живуть собі на рідній своїй землі.

Усе це робиться з вирафінованою московською точністю і плянами. Брак, як уже згадувалось, українських шкіл, українського друкованого слова має на

меті винародовлювання української людини в чужому московському морі.

Якщо останнє десятиріччя позначилося сильним спротивом молодого покоління проти русифікації, — це знак, що український нарід дошкульно відчуває кожний удар нищівної московської демографічної політики в Україні. Це знак, що Україна не здається, що молоде покоління хоч карається, але не кається. Воно стоїть у перших рядах фронтової лінії.

У світлі повищого українська еміграція, а головню діюча молодь, мусять подвоїти свою акцію в обороні прав українського народу на його рідній прадідівській землі. Українська еміграція мусить на форумі ООН домагатися уступлення й покарання Володимира Щербинського та домогтися повороту в Україну тих, що їх Москва насильно вивезла з рідного гнізда. Домогтися звільнення й повороту тих, що їх Москва незаконно карає по тюрмах і концтаборах. Домогтися розподілу та ліквідації московської імперії!

Василь СИМОНЕНКО

ДЕ ЗАРАЗ ВИ ...

Де зараз ви, кати мого народу?
Де велич ваша, сила ваша де?
На ясні зорі і на чисті води
Вже чорна ваша злоба не впаде.

Народ росте і множитья, і діє
Без ваших нагаїв і палаша.
Під сонцем вічності древніє й
молодіє
Його жорстока й лагідна душа.

Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Поцезнуть всі перевертні й
приблуди
І орди завойовників — заброд!

Ви, байстриюки катів осатанілих,
Не забувайте, виродки, ніде:
Народ мій є! В його волячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!

Не здаваймось на ласку — »якось воно буде«. Вирішуймо свою долю самі.

КОЗАЦЬКИЙ ДУХ

Живе духом козацьким Вкраїна:
Він у мові, звичаях, в піснях,
Тече в крові від батька до сина
І у кожному ударі в серцях.

Дух козацький на суші та морі,
У вітрах у козацькім степу,
В синьо-жовтім Вкраїни прапорі,
У житах — волошковім цвіту.

Він в боях і Вкраїни руїнах,
У несхибній козацькій руці,
У травневих піснях солов'їних,
В материнім евшан-молоці.

В нім рятунок народу й надія,
Що в єднанні помножимо сил,
Що козацькая воля не мрія,
Ще злетить нам з розправлених
крил.

Дух козацький скріпляє відвага
І хоробрість, безстрашний відчай:
З полону вирвать вірного друга —
Традиційний козацький звичай.

Москва нищить нарід наш зі страху
У Сибірі по концтаборах,
Та не вбить їй козацького духу,
Що живе у народі в віках.

Скільки ворог приклав злого руху,
Щоб спинити до волі політ,
Та не стримать козацького духу,
Який нищить неволю і гніт.

Напилась Москва крові доволі,
Чашу помсти наповнила вщерть,
Та не вбить їй любови до волі,
Яку цінить козак понад смерть.

Дух козацький росте із коріння:
Не зника, як проста трава,
Його б'ють ворогів покоління —
Він, як Фенікс, з вогню ожива.

* * *

Олена АПАНОВИЧ

ЗБРОЯ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

Сучасники називали запорожців «вогнестим або «рушничним» військом. Справді, в ті часи в Західній Європі не було армії, так добре оснащеної вогнепальною зброєю. Дехто з козаків мав дві-три, а то й більше рушниць.

Вогнепальна ручна зброя козаків пройшла тривалий шлях розвитку і вдосконалення, починаючи з найпримі-

тивішого зразка, так званого кия залізного, що з'явився в XIV віці. Мідну трубку укріпляли в дерев'яному ложі, яке мало гудзик для упору в плече. Порох у ньому запалювався через отвір зверху.

Потім на озброєнні з'явилася гаківниця. Так називали цю родоначальницю рушниць, мабуть, тому, що на її цівці

було припаяно так, який чіпляли за упор, коли стріляли, щоб неутралізувати віддачу. В гаківниці залізна або мідна трубка мала палицю, що виконувала роль прикладу. Її брали під руку.

Спочатку порох запалювали вручну тліючим ґнотом через спеціальний отвір. Пізніше ввели конструкцію ґнотового замка. До курка чіпляли ґніт і за допомогою спускового гачка він торкався запального отвору.

Пізніше в козацькому війську поширюється вдосконаленіші гаківниці із кремінним замком двох систем. В ударному — курок із притисненим кременем бив огниву й давав іскру, що запалювала порох на полиці. В колісцевих замках іскру добувало із кременя сталеве колесо з насічкою. Так поступово виникає рушниця. Гаківницю ж застосовували тільки на обороні фортець.

Для польових боїв у першій половині XVI століття з'являється аркебуз або гаркебуз. Він був важким, калібр його — 12,5-18,5 мм., а дальнобійність не перевершувала 250 метрів. У цей же час козаки виступають у бій з мушкетами. Ця рушниця із ґнотом або кремінним колісцевим замком легша, ніж аркебуз, однак важила ще чимало — вісім-десять кілограмів. Мушкет мав уже більшу пробивну силу, і стріляв на відстань до 400 метрів.

Трохи пізніше козацькі кіннотники озброїлися так званими півгачками — короткими, легкими рушницями з колісцевими замками (прообраз майбутнього пістоля). Мали також ще одну коротку рушницю з колісцевим замком — карабін. Запорожці часто називали карабін бандолетом.

З кінця XVI віку в запорозьких козаків особливо розповсюдилися так звані яничарки — рушниці турецького типу із ґнотом або ударним кремінним замком.

В історичних документах трапляється назва «пицаль» — загальна для всіх типів і видів рушниць.

У грамотах та листах першої половини сімнадцятого століття особливо часто згадуються самопали. Це теж узагальнююча назва, яка об'єднувала кілька

типів рушниць, за винятком мушкетів або карабінів.

У стрільбі козаки відзначалися великою майстерністю. «Відбірні козацькі стрільці» — так називали запорожців сучасники-очевидці.

Для рукопашного бою запорожці брали ножі, кинджали, келепи (бойові молотки). Володіли наступальною зброєю і зброєю захисту. Наявність мушкету не виключала списа. У цьому козацьке військо мало своєрідну перевагу перед деякими західноєвропейськими арміями, в яких уже багато пізніше розвиток у системі озброєння пішов саме в такому напрямку: до рушниць приєднали багнет — нащадок списа. Доти у західноєвропейських військах були мушкети й пікінери окремо.

Серед холодної зброї перше місце належало шаблі, яка стала символом військової відваги козака. Вона була не тільки наступальною й оборонною зброєю, а також і елементом прикраси. Спочатку переважала східня шабля з тонким, легким, гострим і пружним лезом з булатної сталі, яким можна було колоти, рубати, різати. Розповсюдилися польські, угорські, російські шаблі, а також зброя місцевого походження. Сформувався й тип «козацької шаблі», яку в Росії називали шаблею «черкаського дела» й дуже цінували.

Шаблю козаки носили в дерев'яних, обшитих шкірою, піхвах, оздоблених інкрустацією, дорогоцінними каменями. Шаблю чіпляли за ремінь до шкіряного або шовкового пояса.

Довгий час, до кінця XVII століття, на озброєнні війська зберігався стародавній лук. Це пояснюється тим, що лук завжди був основним видом зброї у головного ворога запорожців — татарських орд. Крім того, деяка ручна вогнепальна зброя поступалася перед луком у влучності і дальності стріляння. Озброєння і спорядження лучника: лук, сагайдак для нього, стріли, колчан та піхви для колчану — мали загальну назву сагайдак.

У козаків було багато трофейної зброї, частково її купували в Росії, Угорщині та інших країнах. Але пере-

важала зброю місцевого виробництва. Серед запорожців було багато зброярів вищої класи, що показували надзвичайно високий рівень технічної і художньої майстерності. Як відомо, в ті часи зброю прикрашали різьбленням.

насічкою, інкрустацією, емаллю, золотом сріблом, дорогоцінними каменями. Запорозька Січ вважалася одним із найвидатніших центрів України з виробництва зброї.

ПЕРЕДВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ В ССРСР

В шестидесятих роках було знижено обов'язуючий час військової служби в ССРСР за таким зразком:

— в суходільних силах (армії) із трьох до двох років,

— в морській флотії з чотирьох до трьох років,

— в повітряній флотії з чотирьох до трьох років.

Зате зобов'язано загальні та професійні школи, технічні навчальні заведення, державні промислові підприємства, колгоспи та радгоспи, що всі вони повинні подбати про те, щоб молодь в останніх роках, перед покликанням до активної військової служби, мала добре початкове військово-технічне знання. Це означає, що молодь мусить скорочений термін військової служби надолужити в передпривозному часі.

У висліді вимоги до новобранців в ССРСР постійно та послідовно підвищуються, а до новобранців ставляться все більші та більші вимоги. Це видно зі сторінок військової газети «Красная Звезда», на сторінках — якої, керівники відділів роблять напади на відповідальні чинники, якщо рекрутський вишкіл доросту виявляється незадовільним.

Наскільки за цією справою слідкують і студіюють її обставини, свідчить сам факт, що комендант компанії, полковник Швирьов, розповідав, про свої враження, із практики з новобранцями. Він від років провадить денник, щоб могли порівнювати досягати нових новобранців, які прибувають до війська два рази в рік, з досяганнями минулорічних річників.

Що ж мусять знати новобранці?

Вони повинні в основному мати знання зброї — орудування крісами, скоро-

стрілами, ручними гранатами, повинні переходити практичні вправи стріляння і вправи в терені, повинні точно та докладно вивчити «Военний устав» — закони військового дисциплінарного порядку.

Згаданий полковник Швирьов устійнив, що з Донецької і Тамбовської областей новобранці завжди прибували з доброю, на місцях веденою підготовкою. Однак, на Криму передпривозний вишкіл шкутильгає і є незадовільний. Він далі розповідає, що новобранець Курганський зі Симферополя не знав військового устрою. Як виявилось, він тільки раз розбирав скоростріл, лише раз перед покликанням до чинної військової служби стріляв з малокалібрового кріса. Те саме Швирьов стверджує про новобранців із району Берестя, звідкіля прибули зле підготовані новобранці.

Однак, не всюди військова підготовка доросту ведеться зле. Для доброго прикладу служить фабрика «Серп і молот» у Харкові. Там ведеться повний вишкіл ручної вогневої зброї, ведеться регулярне відвідування стрільниці. В часі вакацій роблять прогулянки до пам'ятників героїв (советських). Доріст відвідує місцеву панцерну школу для пізнання збройної техніки.

Підсумки вишкільника: деякі новобранці завжди потребують наздоганяти навчання основного військового знання і сьогоденний стан збройної техніки. Незнання повищого примушує військових фахівців починати вишкіл новобранців від початку, «від нуля».

Як бачимо з повищого, у справі військового вишколу ведеться щоденник і в кожній республіці, областях і районах

виявляють занедбання у передвійському вишколі доросту.

На запрошення тижневика «Неделя» генерал-майор Архіпов і контр-адмірал Соловійов робили порівняльні висновки між якістю сьогоднішнього покоління новобранців і поколінням їх із-перед тридцяти років.

З оцінок обидвох советських військовиків виходить, що переважаюче число новобранців у ССРСР є дуже дисципліноване, технічно краще вишколене, як це було 30 років тому. Нове покоління новобранців має далеко ясніше уявлення про завдання і труднощі, що їх чекають у війську.

Колись багато синів виростили без батьків і школи, а тим самим вони мали менше на них впливу. Сьогодні в загальному новобранці за приблизно три місяці вживаються у військове середовище та життєві обставини. Однак із другої сторони, військовий елемент новобранців давніше був більше загартований і відпорніший на щоденні військові труди. Сьогодні є більше вразливих «рослинок із теплярні», розведених-розманіжених дома й щойно у війську з трудом мусять привикати до твердого військового стилю життя.

За даними військових знавців, вимоги в советському війську є високі. Вояки мусять робити марші через трудні, непрохідні терени, в додатку при дуже низьких температурах, через глибокий сніг, як теж часте тренування підводних переїздів у панцерних частинах. До всього слід ураховувати і психологічні переживання.

Не зважаючи на все, кажуть знавці, що мораль новобранців є дуже добра. Як приклади наводять акції фльоти в Південній Азії і на побережжах В'єтнаму. Коли виникла необхідність очистити побережжя, засіяне мінами з американських воєнних кораблів, то було масове зголошення добровільців на советських кораблях. Подібний випадок був і на побережжі Бангладашу.

Советські військовики клали особливий наголос на високий рівень військово-технічного вишколу. Він мав би бути на високому рівні теж і в інженерській школі.

Порядок дня в армії поділяється на сім годин денного військового вишколу та дальших дві години самовишколу, щоб покращити кваліфікації. Після основного вишколу відбувається що півроку іспити, на основі яких дається оцінки на спеціалістів третьої, другої і першої ранг.

В додатку знавці військового вишколу в ССРСР підкреслюють, що советські матроси мусять уміти самі направляти свої кораблі, бо їх чекають довгі морські рейди поза межі советських кордонів.

Щоб піднести запал серед вояків, недавно введено дві нові медалі: «за службу у війську» та «за відмінну службу у війську».

До обов'язків змагань належать соціалістичні змагання в осягах, що їх ведуть частини, подібно, як це є в підприємствах. Згідно з повідомленням советської військової газети, до обов'язків змагань належать: «ідеологічний ріст і усвідомлення характерів, дотримання моральних і етичних норм поведінки. запевнення внутрішньої концепції і зовнішньої дисципліни».

Для цього підраховують і роблять щоденні та тижневі підсумки.

Змагання зміряють, щоб «кожний дотримувався свого слова, сповняв свої обов'язки, щоб усе виконував із творчою ініціативою, при повному вкладі своїх сил».

Як видно з повищого, вся советська військова машина, весь воєнний апарат не думає про будь-які пільги, чи модернізацію військової служби, вони хочуть і в дальшому старими методами затроювати та видушити з молодого вояка душу, вимотати всі фізичні сили для того, щоб лише оборонити перед розвалом їхню московську імперію, якій на ім'я ССРСР. (ТіК)

* *
*

СВЯТКУВАННЯ 60-РІЧЧЯ УСС І 30-РІЧЧЯ БРОДІВ У ЧІКАГО

Із нагоди 60-річчя вимаршу УСС і 30-річчя боїв під Бродами відбувся в Чикаго в аудиторії свв. Володимира й Ольги 26-го жовтня 1974 року Ювілейний Бенкет. До гарно прибраної залі китицями червоної калини та українськими взорами (робота п-ні С. Кавки) прибуло понад 350 осіб. Сцена удекорована емблемами УСС і Дивізії та відповідними написами. По боках прапори: національні та різних комбатантських організацій. Свято відкрив провідник програми (товстмайстер) п. Любо Цепинський. На військовий сигнал дижурний старшина підпор. Роман Припхан впроваджує до залі комбатантів. Вони стають по обидвох боках сцени в такому порядку: комбатанти Дивізії, перед ними учасники боїв під Бродами, а перед ними ветерани I-ої Світової Війни та УСС-и. На фронті сцени стоять україн-

ські старшини американських збройних сил. Під звуки барабанів учасники боїв під Бродами — майор д-р Олександр Фаріон та майор д-р Ераст Бурачинський — вносять у залю вінок, виходять на сцену й передають його українцям-американським старшинам, що символічно має означати тяглість українських військових традицій. Всі стоять на струнко, грає трубка, а майор Мирон Дахнівський та майор Юліян Куляс складають вінок на столику перед емблемою УСС і Дивізії. Над вінком починає блимати світло, як ознака живучості й невмирущості українських військових ідей. На тому салют закінчено, й комбатанти відходять до своїх столиків.

Офіційну частину відкрив коротким словом учасник боїв під Бродами підп. Роман Лазурко. По його слові відбулося удекоровання пропам'ятними розетами

Ветерани Українських Січових Стрільців.

УСС-ів та учасників боїв під Бродами. Із УСС-ів вийшли на сцену такі ветерани: Бородайко Корнель, Воробець Тома, Гаванський Роман, Гринишин Тимотей, Дубицький Іван, Корольок Євген, Матійців Прокіп, Петруляк Михайло, Рибак Норберт, Турчин Теодор, Цурковський Михайло Сенів Григорій. Удекорування виконали учасники боїв під Бродами — майор д-р Олександр Фаріон, майор д-р Ераст Бурачинський та підп. Роман Лазурко. Рівнож вдови по Українських Січових Стрільцях, що знаходилися в залі, були удекоровані пропам'ятними розетами, а це: п-і Стефанія Артимович, п-і Катерина Баран, п-і Марія Гнатюк, п-і Анна Гринчишина, п-і Стецюк та п-і Євгенія Бяла. Учасників боїв під Бродами удекоровували члени хору «Прометей» у національних строях: Ганнуся Фаріон, Оля Стадник і Стефа Ільчева. На сцену вийшли 22 ветерани з Чикаго та 3 із Дітройту. До них приєдналися 2 вдови: п-і Наталія Харова та п-і Оксана Бойкевич. По удекоруваннях виголосив доповідь учасник боїв під Бродами майор д-р Олександр Фаріон. У своїй доповіді навітлив докладніше події під Бродами та вказав на роллю нашої Дивізії, що її вона відіграла в історичному ланцюгу нашої визвольної боротьби.

Мистецьку програму започаткувало наше славне вокальне тріо при парохії свв. Володимира й Ольги «Незабудьки», а це п-і Маруся Костелина, п-і Олександра Савина, й п-і Віра Сурівка, при фортепіяні панна Надія Савина, мистецький керівник пані М. Плешкевич. Вони відспівали: «Як стрільці йшли з України» — слова й музика Р. Купчинського, обр. А. Гнатишина, «Заплакали карі очі» — повстанська пісня, музика й обр. О. Плашкевича та «Найкращі дівчата чорняві» — дивізійна пісня, слова Форися, музика Гумініловича. Останню дивізійну пісню тріо відспівало у ветеранських шапках. Присутні прийняли його виступ із великим захопленням. Додатково тріо заспівало ще пісню «Три тополі» — слова М. Глуценко, музика Е. Ханюк. Із деклямацією про Дивізію виступила медсестра п-і Оля Ковальська, дружина пок. дивізійника капітана д-ра Романа Ковальського. З черги «Дивізійний хор», спеціально створений для тієї імпрези із б. дивізійників та їхніх синів, під управою проф. Романа Андрушка, учасника бою під Бродами, відспівав пісні «Стрільцьким шляхом» — стрілецька пісня, музика М. Гайворонського, «Під шум лісів» — дивізійна пісня, музика Я. Гордія, гарм. Р. Андрушка, «За Рідний Край» — стрі-

Члени станиці I-ої УД УНА в Чикаго.

тецька пісня, музика М. Гайворонсько-го та «Марш Дивізії» — слова Угриня Зезгрішного, музика І. Музички. Хористів та їх диригента публіка нагородила рясними оплесками за їх виступ.

По мистецькій програмі почався обід, що його поблагословив молитвою о. Олешко, капелян Дивізії. Під час обіду провідник програми п. Любо Цепинський представив президіальний стіл, до якого засіли: п. М. Трешневський — містоголова Крайової Управи І-ої УД УНА у ЗСА та голова Станиці в Дітройті із дружиною, інж. Ю. Тис-Крохмалюк — голова Крайової Управи І-ої УД УНА у ЗСА, пор. повітряної фльоти Борис Антонович, майор Юліян Куляс — голова УККА в Чикаго, майор Мирон Дахнівський із дружиною, капітан о. Панчук із Дітройту, Протопресвітер о. Білецький — парох катедри св. Володимира, капелян Дивізії о. Олешко, учасник боїв під Бродами, о. Телявський із парофії свв. Володимира й Ольги, о. крилошанин М. Бутринський — парох собору свв. Володимира й Ольги із сестрою, о. Кулик — настоятель парафії св. Андрія з паніматкою, пор. фльоти Олесь Стрільчук із дружиною, пол. Константин Мандзенко, пол. Отрешко-Арський — голова Крайової Управи Союзу Укр. Ветеренів у ЗСА, п-і О. Ковальська — мед. сестра І-ої УД УНА й жіноча реф. Станиці в Чикаго, п. Б. Кашуба — голова Станиці в Чикаго та містоголова Крайової Управи у ЗСА із дружиною та п. Л. Цепинський — провідник програми.

Також представлено представників організацій, які при вході на залю вписалися на листу і які репрезентували 37 організацій та товариств. Прибуло 18 письмових привітів, але з огляду на брак часу відчитано тільки назви Т-ств

та прізвища осіб, що їх підписали. Відчитано в цілості тільки привіти від ген. П. Шандрука та ген. М. Крата. На бенкеті були присутні такі старшини амер. армій: о. капітан Панчук із Дітройту, майор Мирон Дахнівський, майор Юліян Куляс, пор. повітряної фльоти Борис Антонович, пор. фльоти Олесь Стрільчук, син пор. із Дивізії Степана Стрільчука.

Провідник Бенкету п. Л. Цепинський привітав позамісцевих гостей із Дітройту, що приїхали до нас двома автами на чолі з головою Станиці п. М. Трешневським. Короткі усні привіти виголосили : інж. Юрій Тис-Крохмалюк — голова КУ І-ої УД УНА в ЗСА, о. капітан Панчук із Дітройту, полк. Константин Мандзенко, майор Мирон Дахнівський, о. крилошанин Маріян Бутринський, полк. Отрешко-Арський від К.У. СУВ. ЗСА.

Наприкінці п. Богдан Кашуба, голова Станиці І-ої УД УНА в Чикаго і головний організатор того свята, подякував усім виконавцям програми, шановним гостям і комбатантам за їх працю й участь у наших святкуваннях, а особливу подяку зложив п. Л. Цепинському за зміле переведення програми Бенкету.

Бенкет закінчив молитвою о. протопресвітер Ф. Білецький, парох катедри св. Володимира.

По Бенкеті зроблено спільні світлини УСС-ів, учасників боїв під Бродами, Дивізійного хору та всіх членів Станиці І-ої УД УНА в Чикаго.

Із нагоди 30-річчя боїв під Бродами Станиця Братства колишніх вояків І-ої УД УНА видала пропам'ятні коверти і значки та Ювілейну одноднівку з цікавою тематикою (ціна 1.00 дол.).

Речі ці можна набути у голови Станиці в Чикаго друга Б. Кашуби.

* * *

Тустан КРИМСЬКИЙ

Життя — це не тільки боротьба, це в першу чергу відчуття потреби боротись. Без цього почуття не зуміємо рішитись на боротьбу.

XX-ТІ ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОБВУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

XX-ті Річні Звичайні Загальні Збори, які відбулися в суботу, 18-го травня 1974 р., в Ноттінгемі, відкрив виконуючий обов'язки голови Централі ОБВУ побр. хор. Т. І. Кудлик, вітаючи 37 присутніх делегатів і 13 гостей, та після вшановання сл. пам. померлих побратимів у звітній каденції, попросив дати кандидатури до Ділової Президії Зборів. Її головою було обрано побр. пор. В. Микитина, заступником побр. К. Роснецького й секретарями — побр. М. Ревіляка й М. Шептицького.

Подякувавши за вибір, голова Зборів зачитав пропонований уступаючою Головною Управою порядком нарад, який був затверджений одногосно, а потім запросив до Почесної Президії Всеч. о. протоієрея Степана Морозюка — від УАПЦ, д-ра Святомира М. Фостуна — від СУБ-у, побр. Володимира Лесюка — голову місцевого Відділу СУБ, заступника голови Крайової Управи СУМ побр. Михайла Гринюка й паню П. Семак — від ГУ ОУЖ.

Поки дійшло до усних привітів, голова Зборів дав пропозицію вибрати всі необхідні Комісії, щоб вони могли негайно розпочати свою працю. На внесок побр. В. Гуменюка обрано до Верифікаційної Комісії побратимів В. Нагайла, А. Гавірка й О. Дем'янчука. Голова Зборів піддав думку, щоб ця Комісія була рівночасно Комісією для проглянення протоколу з попередніх Загальних Зборів.

На пропозицію побр. М. Захарчука Збори вибрали до Номінаційної Комісії побратимів В. Лесюка, І. Скальського й В. Андрусишича. До Фінансово-Бюджетової Комісії (на внесок побр. М. Бачинського) обрано побратимів сотника І. К. Гвоздика, М. Гайву та М. Захарчука, а до Резолюційної Комісії (на пропозицію побр. М. Барабаша) вибрано побратимів пор. М. Веремієнка, П. Гошка й П. Семака. Скрутаторами були побратими І. Візньович і В. П'єтноцький.

Усні привітання розпочав Всч. о. протоієрей С. Морозюк, вітаючи всіх присутніх і висловлюючи вдовolenня, що чергові Загальні Збори ОБВУ відбуваються в його парафії, зупинився на обидвох світових війнах, які відбувалися на українських землях і коштували нашому народові багатомільйонні жертви. Наприкінці побажав Загальним Зборам якнайкращих успіхів та успішного перебігу і просив Всевишнього, щоб дозволив нам усім стрінутися у вільній Україні.

Побр. М. Гринюк відмітив, що цього року срібні ювілеї святкують і ОБВУ й СУМ, які мають спільну мету — здобуття волі Україні, бо склали на це присягу. З Москвою ми не будемо переговорювати ніколи, — підкреслив він, — але за наших друзів, які полягли в боротьбі з нею, пімстимось. У новій чверті століття ми мусимо обновилися і йти спіль-

но з нашими дітьми та продовжувати змаг за УССД, а клич «Бог і Україна» повинен стати кличем і українських вояків. У дальшому побр. М. Гринюк привітав Загальні Збори від голови Крайової Управи СУМ і її членства, побажав ОБВУ ще кращих успіхів у новому чвертьстолітті, а на закінчення передав грамоту вдячності від СУМ для ОБВУ з нагоди 25-ліття існування обидвох організацій. Цю грамоту прийняв побр. хор. Т. І. Кудлик.

У своєму короткому слові представниця Головної Управи ОУЖ передала Загальним Зборам щиросердечний привіт і побажання їх найуспішнішого перебігу.

Представник СУУВ побр. К. Роснецький сказав, що йому приємно бути на цих Загальних Зборах і передати щирий привіт від Спілки, бо велика кількість колишніх українських вояків є в Управах Шкіл Українознавства та Батьківських Комітетах, де вони кують нову зброю.

Голова Ноттінгемського Відділу СУБ побр. В. Лесюк вітав Загальні Збори від місцевої громади з нагоди срібного ювілею ОБВУ, побажав Зборам якнайкращих успіхів та закликав усіх стати в обороні заборонених до в'язниць, концтаборів і психіатричних закладів українських патріотів. Наприкінці висловив жаль із приводу того, що місцевий папос Всч. о. д-р А. Михальський не є присутній на Загальних Зборах, бо перебуває у шпиталі.

Побр. В. Лесюк прочитав також писемні привіти Зборам, які надіслали: Апостольський Екзархат Української Католицької Церкви у Великій Британії, Всч. о. митрофорний протоієрей С. Богатирець, Всч. о. д-р І. Музичка, Президія Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, Світова Рада Українських Комбатантських Організацій, Президія Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ у Західній Європі, Крайова Управа Братства І УД УНА у ЗСА, генерал-полковник П. Шапдрук, генерал-поручник М. Крат, полковник Євген Рен із Німеччини, проф. д-р В. Кубійович, Крайове Об'єднання Українського Християнського Руху у Великій Британії, голова Президії Ради СУБ, Дирекція Української Інформаційної Служби, Українська Комбатантська Рада у Великій Британії, Головна Управа Організації Українських Жінок у Великій Британії, Дирекція Української Видавничої Спілки, Громадський Комітет за Патріархат Української Католицької Церкви, Управа Української Студентської Громади, Товариство Сприяння Українській Національній Раді у Великій Британії, Крайова Пластова Старшина у Великій Британії, Об'єднання Українців у Великій Британії і тріо «Конвалія».

Коли Загальні Збори приступили до заслухання звітів, то з огляду на те, що всі делегати одержали на руки друкований звіт Головної Управи ОБВУ, то уступаючий секретар д-р Святомир М. Фостун подав лише деякі доповнення до нього. Доповнення до касового звіту дав фінансовий референт Головної Управи побр. М. Гайва, за Суд Чести звітував побр. пор. Б. Микитин, а звіт Контрольної Комісії прочитав побр. І. Скальський.

В точці обговорення звітів, їх прийняття й уділення абсолюторії уступаючим керівним органам ОБВУ, на пропозицію побр. Ю. Собкова, було вирішено над звітами не дискутувати, а прийняти їх такими, як вони є. Все ж таки щодо звітів були деякі зауваги, а саме: побр. М. Якуб'як відмітив, що у звіті Контрольної Комісії не подано назв книжок, які Головна Управа придбала, а він бажав би знати їх назви. Відповідаючи йому, д-р С. М. Фостун сказав, що до бібліотеки закуплено книжки про II-гу світову війну. Побр. М. Гайва відзначив, що під сучасну пору Відділі ОБВУ мають книжок на суму 500 фунтів, і було б добре, якби Управи клітин постаралися їх розпродати.

Наприкінці голова Зборів побр. пор. Богдан Микитин вніс пропозицію, щоб уділити абсолюторію уступаючим керівним органам ОБВУ, що й було зроблене одноголосно.

Слїдувала доповідь секретаря Головної Управи ОБВУ, д-ра Святомира М. Фостуна, в якій він з апльомбом зупинився над докладною історією постанови Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії. З нагоди срібного ювілею цієї найбільшої у вільному світі комбатантської організації, він подав присутнім широкий вахляр всесторонньо-обіймаючої праці й діяльності ОБВУ та його членства від початку й аж до 1974 року, зупиняючись докладно на здобутих осягах й існуючих неділоках. Доповідь д-ра С. М. Фостуна делегати нагородили рясними оплесками.

Прочитавши і провіривши протокол із попередніх Річних Звичайних Загальних Зборів ОБВУ, які відбулися 27-го травня 1972 року, Комісія ствердила, що цей протокол правдиво віддзеркалює перебіг минулих Зборів і рекомендувала його затвердити, що було зроблене одноголосно.

Після звіту Верифікаційної Комісії звітувала Номінаційна Комісія, яка запропонувала Ювілейним Зборам слїдуочий склад Головної Управи ОБВУ на чергову каденцію: побр. хор. Т. І. Кудлик — голова Централі; побратими пор. В. Микитин, д-р Святомир М. Фостун, М. Захарчук, П. Кіщук, М. Гайва, А. Гавірко, сотник І. К. Гвоздик, пор. Н. Мулька, В. Нагайло, В. Лесюк, М. Музика й В. Головатий — члени, та побратими Я. Фатерига і Ю. Собків — заступники.

Склад Контрольної Комісії: інж. В. Олесків — голова; побратими І. Скальський й інж. П. Маслій — члени; побратими В. Янівський і З. Гайовський — заступники.

Склад Суду Чести: побр. пор. М. Веремієнко — голова; побратими К. Роснецький та І.

Равлюк — члени й побратими М. Поврозник й М. Барабаш — заступники.

Загальні Збори вибрали одноголосно на чергову каденцію головою Централі ОБВУ побр. хор. Т. І. Кудлика, а членами Головної Управи, Контрольної Комісії й Суду Чести вицезгаданих побратимів, запропонованих Номінаційною Комісією.

Слово взяв новообраний голова Головної Управи ОБВУ, побр. хор. Т. І. Кудлик, підкресливши у ньому, що її праця в майбутньому буде важкою, бо на всебічний розвиток своєї діяльності конечно потрібні фінанси. Їх бракує, й до видавання «Сурмача» Головна Управа цілий час мусить докладали. Висловивши свою віру в те, що все напрувиться, новообраний голова закінчив своє слово надією, що при спільному зусиллі та Вожій допомочі нам удасться все побороти.

З черги д-р Святомир М. Фостун представив Загальним Зборам проєкт плану праці на чергову каденцію, який охоплював усі ділянки багатогранної діяльності ОБВУ — релігійну, харитативно-допомогову, культурно-освітню, організаційну, видавничу тощо. Цей план праці був прийнятий Зборами з певними побажаннями, внесеними побратимами М. Якуб'яком, І. Джиджорою та В. Нагайлом.

Фінансово-Бюджетова Комісія предлужила проєкт бюджету, в якому запропонувала піднести висоту членської вкладки до 1-го фунта 20 пенсів. Загальні Збори затвердили бюджет одноголосно.

В міжчасі побр. О. Дем'янчук склав щирю подяку побр. П. Кіщуків за ту велику працю, яку він зробив для Округи ОБВУ — Північ і вручив на його руки великого розміру відзнаку ОБВУ, призначену для Головної Управи.

Голова Централі ОБВУ побр. хор. Т. І. Кудлик вручив Відділові ОБВУ Дарбі чашу (на перший рік) і Відділові ОБВУ Болтон (на другий рік), як також грамоти для слїдуочих Відділів ОБВУ: Едінбургу, Ковентрі, Аштону, Лестеру і Брадфорду.

Індивідуальні нагороди одержали побратими Стеців з Едінбургу та М. Кузич із Пітерборо. Крім того, Головна Управа видала також медалі за добру працю в ОБВУ, які одержали: сл.пам. сотник М. Дябога (медалю отримала його дочка), сл.пам. довголітній голова Централі ОБВУ сотник М. Білий-Карпинець (медалю в його імені була признана його сестрі), побр. К. Роснецький із Ноттінгему, побр. І. Візньович із Манчестеру й побр. М. Музика із Рочдейлоу.

В точці внески й запити забирали голос побратими І. Візньович, В. Лесюк, М. Музика й В. Андрусишин.

Після відчитання побр. пор. М. Веремієнком резолюцій, які були прийняті одноголосно, голова Президії побр. пор. В. Микитин склав щирю подяку господарям й усім присутнім, і ХХ-ті Звичайні Загальні Збори ОБВУ закінчилися відспіванням національного славня.

Учасник

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБВУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

(Промова Голови ОБВУ на Вояцькому З'їзді в Манчестері, дня 12. 10. 1974 р).

**»Вже більше літ двісті,
як козак в неволі,
Понад Дніпром ходить,
Викликує долю . . .«**

(Із народньої пісні)

Безмежна туга української нації за втраченою державою і втраченими вольностями не давала козакові заснути в неволі. Ця туга розбуджена та скріплена Шевченковим:

**»Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте ! . . .«**

і Франковим:

**»Не поря москалеві й ляхові
служить ! . . .«**

та нашої Кассандри — Лесі Українки:

**»Гей, куйте шоломи, троянські
мужі,**

**Утроє, вчетверо кладіть блискучу
мідь ! . . .« —**

були тією силою, яка напередодні нової доби обудила в неволі приспану та зацьковану українську націю і дивинула її до нової дії, нових подвигів, до боротьби за своє національно-творче та державне життя-буття. Бо, як співається в пісні Українських Січових Стрільців:

**»Сповнилась міра, кров братів,
Нелюдські злочини катів
І зганьблена честь
Зродили мечь, криваву мечь ! . . .«**

Ось так, із духом тути та завзяття й помсти, шістдесят років тому, пішли у кривавий тан наші славні УСС-и, що їм Боже Провидіння наказало розпочати визвольну боротьбу та писати золоту сторінку бойової історії наших змагань за державність.

І подібно, як УСС-и в I-шу світову хуртовину, і як Карпатська Січ у роки

державотворчого повстання Срібної Землі, так і на арену II-ої світової війни Україна вивела на завзятий бій за волю, за честь і державу дві бойові формації — УПА та Дивізію «Галичину». І цим, перед цілим світом, Україна знову заманіфестувала свою національну зрілість і непохитну волю українського воїна боротися за слушні права та власну ні від кого незалежну державу.

II-га світова війна була без порівняння важчою й вагітнішою своїми наслідками, як перша хуртовина, а тому й не дивно, якщо втрати України у другій війні були важчі та болючіші. Їх прямо важко підчислити. Все одно в обличчі всіх страхіть, що їх несла жорстока війна, перед українською нацією, в усій своїй потенції, стало давнє історичне питання: «Бути, чи не бути їй на Сході Європи!»

І в той важкий час Україна була змушена боротись. Боротись усіма доступними способами та засобами, щоб жити на землі, що її Всевишній Творець призначив для української нації. Сьогодні, розглядаючи питання участі українського воїна в цій страшній війні, в обличчі подій, які відбуваються, саме тепер, на Рідних Землях, можемо сміло ствердити, що Україна вибрала правильний шлях, бо: «Лиш боротись — значить жити!»

І хоч українському воїнові, не з його вини, не довелося завершити своїх сподівань, то все ж таки він, український воїн, не здався й не зложив зброї перед жорстоким і по зуби озброєним ворогом. А в додатку він не зневірився, бо:

**»Ще в серці залишилась
Ця іскорка любови,
Що полум'ям залила
Нових борців обнови!«**

Важким і тернистим шляхом у роки II-ої світової війни пройшов український воїн по рідних і далеких, велелюдних розпутьях, аж у кінцевій своїй фазі він забрів і на Великобританські острови, щоб тут замінити кріса на тверде вояцьке слово та творити нове життя, нову кувати долю своїй далекій, а такій близькій і рідній Неньці-Україні.

До кінця II-ої світової війни Велико-

британські острови були поза орбітою нашого поселення і впливів. Одиниці, які тут і там виринали, губились у глобальній суматосі чужої людської маси та чужих і ворожих для нас політичних гасел і національного розуміння. Щойно приплив перших поселенців-воjakів у 1945-46-47 роках, а впарі з цим і переселенців із т. зв. «Ді-Пі» таборів змінили наш стан і скріпили наші позиції на тутешньому терені.

В той час, коли людство гоїло свої воєнні рани, український воїн цілим своїм еством відчував дошкульну та болючу втрату своєї Батьківщини. І в той час, в обличчі важкої і завзятої боротьби, звідти, з Рідних Земель, до українського воїна на чужині дійшли слова Головної Команди УПА:

»Всі Ваші сили, Ваше знання, Ваш труд віддайте на службу Краєві та його боротьбі — це для Вас наказ! Наказ, який передає Вам український нарід, що бореться, кривавиться й перемагає!

Віримо, що Ви, українські вояки на чужині, не станете осторонь цієї боротьби, але внесете до неї свій досвід і свій труд! . . .«

Відчуваючи свою нерозривну єдність з воюючою Батьківщиною, українське вояцтво, поселене на Великобританських островах, серед невідрадних обставин таборового життя, починає організувати свої сили та об'єднується у своєрідну організацію, до якої входять усі бувші вояки з усіх займанщин і армій. Цей принцип спільної організації для всіх воjakів без винятку показався єдино-правильним, бо згуртував і зцементував подавляючу силу бувших воjakів-українців в одній спільній організації, що носить назву: Об'єднання бувших Воjakів Українців (ОбВУ) у Великій Британії, яка саме цього року святкує своє чвертьсторіччя.

Влітку, 30-го липня 1949 року, в Лондоні відбулися перші Основуючі Загальні Збори ОбВУ. Про участь і зацікавлення зборами широких вояцьких кіл та імпазантність самих зборів, говорить той факт, що простора зала «Ст. Панкрас Голл» не вмістила всіх прибулих на ці збори.

Першими Зборами керував полк. Роман Долинський, як президент, а членами Президії були: о. Йосафат Жан, ЧСВВ, бувший капелян УГА, а також Гетьманіч Данило Скоропадський і д-р Осип Фундак, тодішній голова СУБ. На цих Зборах першим головою ОБВУ був обраний сот. Михайло Ддябога. І з цього дня почалась кропітлива та плодотворна праця ОБВУ.

Якщо в листопаді 1949 р. було зареєстрованих понад 2.000 членів, то рік пізніше стан членів збільшився майже до 5.000 Цей циферний потенціал у першому році організаційної праці говорить не тільки про розмах самої праці, але і про об'єднуючий стимул та силу волі у стремлінні українського воїнства до організованої єдності та праці для добра воюючої України.

Першим спільним і спонтанним виявом побратимської допомоги стало набуття Інвалідської оселі в Чіддінгфолді і створення Інвалідського фонду, що було передано під заряд центральної, суспільно-громадської установи СУБ. Цей почин нашої побратимської солідарності та жертвості здивував господарів цієї країни та врятував понад сто хворих, колишніх дивізійників, від депортації до Німеччини.

Пізніше, багато з них, набравши сили та перейшовши потрібний вишкіл, стали на фахову працю, частина з них у міжчасі відійшла у вічність, а деякі з них ще й досі користають з українського середовища та добротинності.

Перелистовуючи сторінки нашої праці, треба сказати, що вахляр нашої діяльності був широкий. Ми діяли від гори до низів і навпаки в цілій площині наших потреб і вимог, як одноцілий фронт. При тому слід підкреслити, що наша чвертьстолітня діяльність була здана виключно на власні сили та засоби. В нікого із сторонніх ми не просили ні помочі, ні засобів. «Ми зносили і труд, і холод», — як писав Іван Франко, — але послідовно лупали тверду скалу та промощували твердий шлях у краще майбутнє України.

Наша праця в початках була важка, бо англосакський світ стрийняв нас по-

різному, він не знав нас і не розумів наших потреб та завдань, а ми не знали й не розуміли його. Та все таки ми не розгубились, а скоро знайшли вихід й одразу приступили до організованого життя й дії. Наша організована праця вивела нас на широкі шляхи нашого чину.

В нашій праці присвічували нам три основні, українському воякові притаманні, прикмети:

1. побратимська єдність і дружність;
2. постійна та всестороння активність;
3. беззастережна та всестороння пошвята.

Ці три прикмети позначились у всіх галузях нашого багатогранного життя й діяльності на тутешньому терені. Ми, бувші вояки, відбили своє тавро та залишили працю своїх рук — у родинному, церковному, суспільно-громадському, жіночому та молодечому й економічному відтинках. Наша дія зберегла нас усіх на тутешньому терені як українців від асиміляції. У висліді ми й досі залишилися відрубною та здоровою національною субстанцією в чужому морі розбурханих ідей і пристрастей.

Ми, бувші вояки, згуртовані в ОБВУ, майна не набували, а діяли, як одна нерозривна громада. Наша чвертьстолітня праця була гарантією наших успіхів, що їх ми сьогодні підсумовуємо. Ми знали та вірили, що тільки спільною й відданою працею можемо рідній Україні та збережемо себе на чужій-чужині.

Нашу діяльність на комбатантському відтинку можна зібрати та погрупувати на окремі галузі:

1. організаційну;
2. військово-вишкільну;
3. культурну й розвагову;
4. харитативну;
5. видавничу;
6. відзначування свят і роковин;
7. зв'язки;
8. духову єдність із воюючою Україною.

Часто-густо ми не вглиблюємось у різні галузі нашої діяльності, а тому й не приписуємо належної ваги нашому труду та нашим вартостям. Треба тільки

докладніше та подрібно розглянути їх, і тоді напевно побачимо питому вагу нашої організації, що виросла на наших гаки очак.

Наші організаційні підсумки насьогодні, після поважного ісходу наших побратимів із цього терену та смертності, становлять: 53 Відділи та 3 Гуртки, що входять до складу 8-ми Округ, а стан нашого членства — це 1921 активний член.

На вишкільному відтинкові варто згадати колишні відділи при «Говм Гард» і наших кадетів у Ноттінгґамі. Згадаймо теж дуже важливе та цінне видання етнографічної карти «Галичина», на якій проф. В. Кубійович докладно показав дійсний стан нашого посідання на цій частині нашої землі. Ми закріпили та рік-річно відзначаємо: Свято Покрову — Свято УПА, Зелені Свята — Свято Героїв і річницю бою під Бродами та багато інших роковин. А наші окремі видання книжок і наш журнал «Сурмач» є показником нашої видавничої спроможности. На спеціальну увагу заслугує наша харитативна допомога побратимам у Німеччині та Австрії.

Згадуючи про відзначування роковин, дозволю собі, хоч кількома словами, згадати про героїчний бій під Бродами, що його 30-річчя саме цього року відмічаємо.

Броди вписались в анналах нашої історії кров'ю і смертю наших побратимів. Це не означає, що Броди треба вважати трагедією, чи нами програною битвою. Ні!

На полі бою під Бродами потерпіла неславно німецька зброя й сила. Наша ж бойова одиниця звела на своєму відтинку важкий і героїчний бій, а остаточно, в дуже важкій і скрутній, безвихідній ситуації, наше вояцтво, пробиваючи собі вихід із оточення, у важких боях і з великими втратами зуміло таки частинно вирватися із ворожих кігтів. У висліді пляни ворога — знищити нашу бойову одиницю дощенту — не здійснились. Навпаки, вона переформував-

шись у нову бойову одиницю пішла до нового бою. Правда, на брідських полях лягло чимало наших побратимів, але вони радше лягли смертю героїв, щоб не посоромити чести України та нашої бойової традиції. Радше впали, а не зрадили!

Склонім же в цю хвилину свої голови перед тіннями героїв, як і перед тіннями тих побратимів, що відійшли від нас у засвіти.

Сьогодні живемо в дуже складній, а при тому дуже непевній ситуації. Довкола нас обертається колесо історії, вагітне війнами. Кожного дня можуть засурмити бойові сурми — «До зброї!» — і саме до цього моменту, ми, українці — бувші вояки, мусимо бути готові. Хай же це буде нашим прийдешнім завданням у нашій дальшій діяльності.

Якщо б наша Батьківщина була вільною й суверенною державою, тоді наша діяльність була б суто комбатантською. А тому, що Україна поневолена, наша організація мусить визначити перед собою зовсім інші парамілітарні напрямні. В обличчі повищого, всі ми, бувші вояки, мусимо згуртуватись і видержати на своєму пості до останньої секунди життя, щоб не було нам сорому перед народом нашим і Богом!

Як воїн:

— вірю в українську людину-вояка;

— вірю в його вольову силу, єдність і бойову готовість;

— вірю, що він — український воїн, об'єднаний під знаменом ОбВУ, видержить на своєму пості, як вірний син України.

Тож станьте, всі українські вояки, сьогодні разом, в одній бойовій лаві та з піднесеним чолом, як господар домовитий гляньте на переломі чвертьсторіччя важкої праці, на своє поле, бойове поле! І сміло та гордо прямуйте в майбутне, прямуйте у праці та бойовій готовості до спільної мети, до вільної ні від кого незалежної Української Самостійної Соборної Держави!

*

*

Сотн. І. К. ГВОЗДИК

XX ВОЯЦЬКИЙ З'ЇЗД ОБВУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

«Лиш боротись — значить жить!»

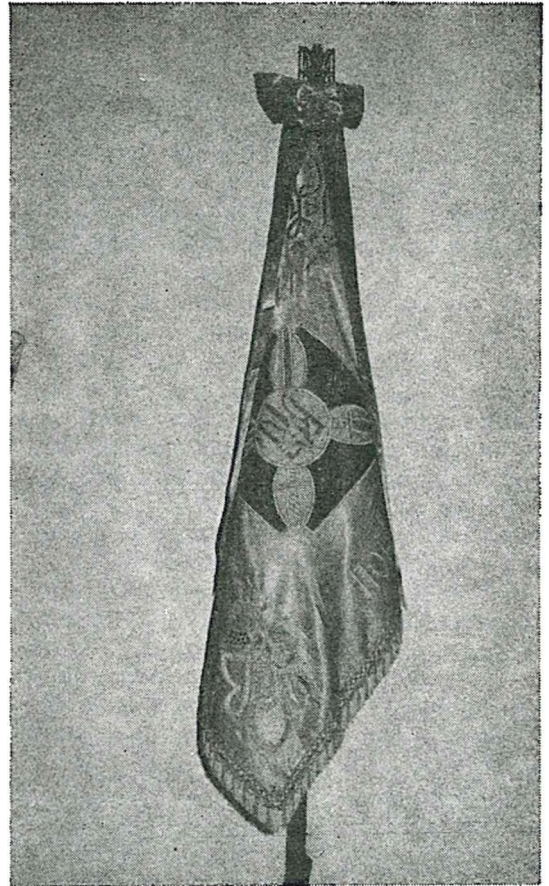
Під таким кличем відбувся XX-ий Вояцький З'їзд ОБВУ в місті Манчестері, який своєю величчю, імпозантністю й розмірами перевершив усі Вояцькі З'їзди ОБВУ. Цього року, як і минулих років, українське колишнє вояцтво знову зустрілось на своєму Великому Здвизі двадцятій уже раз, щоб рівночасно відзначити 25-річний ювілей ОБВУ.

Ще за кілька тижнів до цього Здвигу у Відділах були вже помітні ознаки, що наше вояцтво, а в тому й молодь, готуються на цей З'їзд. Святочні настрої дедалі більше зростали, бо наближався день піднеслої хвилини зустрічі побратимів по зброї, друзів і знайомих.

Програма цьогорічного Вояцького З'їзду була поділена на три частини:

- посвячення військового прапора ГУ ОБВУ;
- святочний ювілейний концерт із нагоди 25-річчя ОБВУ;
- побратимська забава з вибором королеви краси на 1974-75 рік.

Ще в передполудневих годинах, тобто в год. 11,30 дня 12-го жовтня 1974 р., в українській католицькій церкві міста Манчестеру відбулося урочисте посвячення прапора ГУ ОБВУ, що його довершили, після Служби Божої, відправленої в наміренні українського вояцтва, о. рад. Я. Гаврилюк, парох Манчестеру, о. рад. М. Ратушинський, бувший капелян УД УНА, о. крил. М. Матичак, о. д-р Т. Тисак, о. рад. І. Гасяк — бувші дивізіонники й о. С. Солтис.

✱
ПРАПОР
ГУ ОБВУ
✱

Кумами від братніх установ були: проф. В. Василенко, голова СУБ, пані Л. Маркова, голова ОУЖ, ст.пл. І. Рій, від Пласту, др. І. Овчарик, від СУМ; від ГУ ОБВУ побратими: сот. І. К. Гвоздик, пор. Б. Микитин, бул. П. Кіщук, дес. Б. Головатий, а коло кумів завершував голова ОБВУ, хор. інж. Т. І. Кудлик. Через стрічки кумами були теж присутні члени ГУ ОБВУ, зв'язковий округ і голови Відділів ОБВУ.

Гарні молитви та кінцеве цілування посвяченого прапора так священиками, як і всіма присутніми зворушили серця й перенесли думки до рідної землі, де нарід у кайданах, де ворог навіть молитися не дасть. Хвилина посвячення прапора була настільки зворушливою, що досягла найвищої екстази національно-військової гордості, а посвячений прапор наче закликав — молитись і просити Господа Бога, щоб під невидимим захистом

Почет передає посвячений прапор Голові ОБВУ.

небесних сил зібралися кращі сини та вибороти Україні волю!

Всі присутні на посвяченні були запрошені на побратимський обід, який відбувся в гарному та просторому приміщенні Манчестерського Відділу СУБ. Все це організував Комітет ХХ Вояцького З'їзду, до якого входили: побр. Б. Головатий — голова, та побр. пор. Б. Микитин, П. Кіщук, М. Музика, З. Гайовський, М. Гайва та М. Татарчук.

Після обіду, всі почали від'їжджати до залі «Бел В'ю», де в год. 16-й розпочався святочний ювілейний концерт, при вщерть заповненій залі (829 осіб).

На гарно, кличем і вояцькими емблемами, прикрашену сцену вийшов славний хор «Гомін». У залі запанувала мертва тиша. Присутні відчували, що наступає якась велика урочиста хвилина. І дійсно, на тлі хору з'являється постать голови ОБВУ, хор. інж. Т. І. Кудлика, а з правої сторони виходить прапорносець ОБВУ, побр. А. Гавірко. Хор починає співати пісню-марш «Україна». Під спів пісні на залю вмаршовує почет із пос-

Голова ОБВУ передає прапор побр. А. Гавіркові, прапороносцеві.

Побратим А. Гавірко складає приречення.

вяченим прапором. Присутні встають із місць, і почет на чолі зі сот. І. К. Гвоздиком маршує серединою залі, аж до сцени. На тлі піяно-піяніссимо пісні, голова ОБВУ, перебираючи прапор від побр. П. Кіщука, відкриває урочисту частину святу словами:

«У цей, такий величавий, а при тому історичний вояцький день, мені, як голові Об'єднання бувших Вояків Українців у В. Британії, припала вельми почесна повинність передати цей новопосвячений прапор ГУ ОБВУ до рук прапороносця, як вояцьке знамено, що є символом вояцької єдності, дружності й сили, для продовжування широкими лавами нашого членства, української вояцької, бойової традиції.

«Хай же Всевишній наш Творець благословить усі наші почини та дозволить нам, під знаменом червоної калини та вояцьким кличем: «За Честь, за Славу, за Волю України!» донести його до золотоговерхого Києва у вільній ні від кого незалежній Українській Соборній Державі!»

Побратим А. Гавірко, перебравши прапор, прирік, що, зберігаючи цей прапор, як свя-

ість, разом з усім українським вояцтвом, нестиме його до столиці вільної України!

Хор грімкими акордами закінчує пісню і ходить зі сцени. Далі програмою керує побр. І. Овчарик. З черги слідувала прекрасна виголошена рецитація побр. К. Роснецького — «Згадаймо». Побр. І. Овчарик просить до виголошення головної доповіді голову ОБВУ — хор. інж. Т. І. Кудлика.

Доповідач у своєму мисленні пов'язав 25-літню діяльність ОБВУ з державницько-воєвцькими традиціями української нації. Для нього українська державність і боротьба за неї була нерозривним процесом-ланцюгом, якого не зуміли перервати жодні тимчасові зкупаци; ідея державности жила в народній традиції весь час, як і жили в народі його прагнення встановити справедливий суспільний лад. Такого національно-ідейного підходу до питання української державности та водночас наукового аргументування безперебійної 25-літньої праці ОБВУ на ниві української справи могли б повчитися деякі теперішні українські політичні діячі.

Святочне слово англійською мовою виголосив дружинник СУМ, В. Гаргай, в якому підкреслив 25-літню діяльність ОБВУ, як авангардного поста, що стоїть на сторожі прав українського народу.

Після того були виголошені привіти присутніми представниками. Отець крил. М. Матичак вітав З'їзд від українського духовенства. Його привіт був поширений, а при тому змістовний, повний цікавих думок, вплоть до слів Блаженнішого Патріярха УКЦеркви Кардинала Йосифа Сліпого. В дальшому вітали З'їзд — голова СУБ проф. В. Василенко, голова ОУЖ п-і Л. Маркова, представник Пласту, ст. пл. І. Рій, голова Виконного Органу та Сприяння УНРаді, п. В. Бабицький, від гетьманського руху та кооперативи «Нова Фортуна» інж. С. Кіндій, голова СУУВ, п. В. Марченко, від Президії Громадського Комітету за Патріярхат УКЦеркви, побр. М. Захарчук, голова Англо-Українського Т-ва, п. Роберт Ватсон. Останній, вітаючи З'їзд, рівнож зложив привіт від п. Джона Грейгема. «Хоч він хворий, але духово він із нами тут присутніми» — сказав п. Р. Ватсон. Наостанку керівник програми побр. І. Овчарик привітав З'їзд від Крайової Управи СУМ. Письмові привіти відчитав побр. М. Якуб'як.

Мистецько-концертову частину святочного концерту започаткував танцювальний ансамбль «Орлик» танком «Ой, лопнув обруч». Варто звернути увагу на два аспекти цілого показу: надзвичайна ритмічність і плавкість як сольових виступів, так і продукції всього ансамблю. Безмежний мистецький діапазон у всіх танках, які, на зміну з хором «Гомін», виконував танцювальний ансамбль: «Аркан», «Трясулька», «Коломийка», «Квартет» і «Гопак», що був кольоритною каскадою акробатичних вставок, завершеного мірядами квітів, що ритмічно хвилювались над кінцевою апотеозою вечора.

Хор «Гомін», як уже згадувалось, чергується із танцювальним ансамблем, виконав

Пан Б. Гаргай промовляє в англ. мові.

під диригентурою маестра Я. Бабуняка слідує пісні: «Розпрягайте, хлопці, коні», «Як на дальнім небосхилі» і «Вандуристе, орле сизий». Після деклямації «Вперед, брати», пера Миколи Вереса, що її виголосив із прекрасною дикцією побр. А. Кривонос, програма продовжувалась. І знову хор «Гомін» виконує дві пісні «Сонце низенько» і «Пісню про Олексу Довбуша». На закінчення ще дві пісні «Опришки» та «Човник хитається».

Цей розкішний дебют репертуару хору «Гомін», що культивує багату українську пісню, багату народню спадщину, дає показ пісні, треба вважати високомистецьким і музично вимовним. Маестро Я. Бабуняк диригував розмахом подіюватою хореографії, якою багато хормайстрів намагається зворожити публіку. Під його диригуванням усі хористи співали з видимим одушевленням. Співали українських пісень і відкривали нам очі й вуха на зливу бурхливих емоцій. Це був вечір великої насолоди. При фортепіані п. Джонс, який забезпечив музичний супровід усього вечора.

Вид на залю зправа.

Дякуючи всім виконавцям програми, голова ОБВУ пригадав, що обидва ансамблі: хор «Гомін» і балет «Орлик» теж відзначають цього року свої 25-річні ювілеї. «За цей час, між ОБВУ та обидвома ансамблями була тісна пов'язаність», — сказав голова. Дівчатка, вручивши квіти керівникам ансамблів, закінчили цю святочну частину програми.

По короткій перервці, в тій же залі, відбулася побратимська забава, в ході якої грали дві оркестри: з Бел В'ю й українська оркестра з міста Дарбі. Присутніх на забаві 1200 осіб, головню молоді.

В тій частині програми ХХ-го Вояцького З'їзду відбувся традиційний вибір королеви краси ОБВУ на 1974-75 рік. Майстром церемонії був побр. В. Лесюк.

За перше місце змагалось 20 гарненьких дівчат, королев краси Відділів ОБВУ. Жюрі у складі побр. В. Микитин, п. Б. Марченко, п-на О. Мельничук, п. М. Дальовський, п. М. Попович і п. І. Цимбір — вибрали на королеву краси панну Лінду Кішун із Відділу ОБВУ в Ліно. Місце першої княжни здобула п-а Оксана Ковальчук з Відділу Галіфакс, а місце другої княжни — п-а Ірина Андрусшин з Відділу ОБВУ в Лондоні.

Королеву коронував голова ОБВУ, хор. інж. Т. І. Кудлик, минулорічна королева п-на Анна Малюська наклала ленту, пор. Б. Микитин вручив квіти, а побр. М. Гайва — грошові нагороди. Після зроблення пам'яткових світлин, під гучні оплески закінчилась церемонія вибору королеви краси, а на закінчення голова ОБВУ відтанцював із королевою перший вальс.

В міжчасі, в ході забави була розіграна лотерія ОБВУ, що нею керував побр. М. Музика.

Загальна забава тривала до півночі, коли голова Підготовчого комітету, побр. Б. Головатий, закрив З'їзд, бажаючи при тому всім щасливого повороту додому й милої зустрічі на черговому ХХІ Вояцькому З'їзді, а може...

Щастя нам, Боже!

Письмові привіти надіслані:

Генерального Штабу ген.-полк. **Павло Шандрук** — «З нагоди ХХ Крайового З'їзду будишних Вояків Українців у 25-ліття знаменитої діяльності Об'єднання та посвячення прапора Головної Управи, пересилаю найкращі

Вид на залю зліва.

побажання дальшого розвою безперервної діяльності ОБВУ та збереження традиції боротьби за нашу дорогу Батьківщину.

Посвячений прапор нехай служить до маніфестування при відповідних нагодах наших національно-державних прагнень і нашої єдності.

Дорогому вояцтву, його Родинам, зокрема воякам Славної І УД бажаю щастя, здоров'я та спокійного життя».

Ген.-пор. Михайло Крат — «Вітаю ХХ Крайовий Вояцький З'їзд. Бажаю успіхів, дальшого розвитку та успішної праці для України».

Канцлер о. д-р Степан Вівчарук — «Дай Боже, щоб ця побратимська стріча була черговою нагодою до підйому вояцького духа, до оживлення милих споминів з-перед 30-ти років і до закріплення нових лицарських постанов до дальшої боротьби, покищо до боротьби словом і добрим вчинком зі всіми проявами зла наших днів, для нашого кращого збереження й вишколу нових «рекрутів», яким поволі треба передавати вояцький прапор.

Нехай відгомін пісні «Плече-в-плече», ра-м'я-в-рам'я» єднає нашу вояцьку сім'ю у Ве-

ликій Британії та робить її духовною мілітарною силою нашого народу в розсіянні!.. А посвячений вояцький прапор нехай лопотить-повіває над нашими бувшими комбатантами за Ля-Маншем і їм про ці старі, але завжди свіжі та актуальні завдання пригадує й до дальшого походу закликає!

Призиваю Божого Благословення для всіх Шановних учасників і остають із християнським привітом!»

О. д-р Іван Музичка, що його українське вояцтво постійно вважає своїм капеляном, у листі до голови ОБВУ писав — «Дуже дякую за почесність... Дивізія мені в окремий спосіб дорога!»

О. радник Михайло Ратушинський, бувший капелян І УД УНА — «... ласкаво привітайте всіх старшин, підстаршин і вояків, що прибудуть на Вояцький Крайовий З'їзд від мене.

Нехай Милосердний Господь Бог благословить Вас!»

О. прот. А. Максимук, парох УАПЦ в Манчестері — «Із причин службово-церковних не зможу бути присутнім. Засилаю всьому Вояцтву провести той святочний день успішно, а новопосвячений вояцький прапор донес-

ти на нашу вільну Україну. Нехай Всевишній Господь благословить наше Українське Воїнство!»

Світовий Конгрес Вільних Українців.

КОУГЦУ — телеграма.

Головна Управа Братства кол. Вояків І УД УНА, ЗСА — телеграма.

Юрій Тис-Крохмалюк, голова Крайової Управи І УД УНА, ЗСА.

Ілля Дмитрів, голова Української Інформативної Служби, В. Б.

Сот. Євген Попівський, Лондон.

Пор. м'р Степан Онисько — телефонограма від Союзу Українських Вояків у Великій Британії, а також, як голови Української Комбатантської Ради на Великобританію.

Сергій Помеляйко, Манчестер, — від Головної Управи Союзу Українських Ветеранів у Великій Британії.

Євген Пасіка, бувший диригент хору «Гомін».

Д-р С. М. Фостун — секретар ОБВУ — «... Жалію, що у зв'язку зі З'їздом Світової Ради Українських Комбатантських Організацій, яка відбувається саме в цих днях у Філадельфії, ЗСА, не маю можливості бути разом на нашому З'їзді, але своїми думками я буду разом з Вами».

* * *

П-на Лінда Кліщук, королева краси ОБВУ на 1974/75 р.

Голова ОБВУ — хор. інж. Т. І. Кудлик — коронує королеву краси ОБВУ на 1974/75 р.

ЮНАК У II-ІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

(До 30-ліття засновання Юнацьких Частин I-шої УД УНА. Товаришам юних днів цей спогад присвячую).

Квітень 1945 року. Моя військова епопея добігала до кінця. Коли до слова «військова» дехто мав і має застереження, мовляв, це ж були діти, котрі не бачили навіть фронту, то однак закінчення цієї служби в Юнацьких Частинах I-шої УД УНА потвердило вповні, що юнаки таки були військовою формацією. Залишається тільки дослідити чи змобілізовання 12-16-тилітніх юнаків, відірвання їх від родин і науки було помилкою організаторів, чи ні. Під впливом молодечого ідеалізму пустили тоді гімназійні кляси, педагогічні семінари й інші школи. Німці силою зганяли з незайнятих ще большевиками сіл українське юнацтво.

Багатьом із нас, тоді ще юнакам, імпонувало, що стаємо вояками, не здаючи собі з того справи, в яку халепу нас затягають. Якщо йдеться про назву «Юнацькі Частини», то довідався я про це щойно в 60-тих рр. В часі нашої служби маючи назву юнаків, фактично дуже часто виконували ми ролю фізичних робітників, вивезених на роботи до Німеччини.

По перевишколах в Неполоміцах під Краковом, в Гульчині, на Моравах, Фершвалері під французькою границею, Ітербогу й у Берліні — перекинуто нас до Мокрини б. Ляйпцігу. Станіювали ми в бараках при шляху Ляйпціг-Торґав, в лісистім районі.

Наближалась весна, а з нею надії на краще. Тільки на яке краще? Ніхто не міг тоді нічого передбачити, бо часи були дуже непевні.

Латинський Празник Христового Воскресіння вже минув. Ми святкуємо наші свята, отже дістаємо нормальний «ферпфлегунг». Сонце пригріває щораз тепліше, дерева випускають перші пучки й незабаром покриють зеленню пасмо лісів. Раненько, в досвіті, чути спів пташок, а свіже, різке повітря ви-

тає нас на щоденній гімнастиці. Не один тоді юнак дякує в душі Богові за спокійно проспану нічку, бо альянтські літаки дуже часто в тій порі робили налети. І сталося так, що щораз менше було тих вільних ночей, а щораз більше нічних алярмів. У повному виряді йшли тоді ми до лісу, обсервуючи заграви Ляйпцігу й інших центрів бомбардування. Налети й алярми також були в денній порі.

Одного соняшного полудня з'явилися чотири мисливські літаки, кружляючи довший час над нашою околицею. Алярму не було, отже ми не ховались, а обсервували розпізнавчі лети альянтів. Наступна ніч перейшла спокійно. Ранок приніс нам, однак, крім щоденних зайнять, тим разом вже не «куртуазійну» візиту мисливців, а град куль із бортової зброї. На щастя, ніхто не потерпів, і літаки віддалилися — бомбардуючи залізничну лінію й станцію в Мокрині. Під час обіду ділилися ми враженнями з налету. Очевидно, були ми при звичаєні до алярмів, і кожний знав де й як хоронитись.

Тим часом щораз то частіше доходили до нас вістки про переможний похід американського війська. Всі наші намагання перейти на їх сторону були дуже утруднені, бо німці грозили за дезертирство розстрілом. Відважнішим, однак, вдавалося зникнути з наших відділів. Думав і я про це, бо моя рідня була вже під американцями, в Тюрінґії. Наша частина була приготована на наказ, щоб залишити бараки. Ляйпціг був уже в американських руках. Дорогою, крім військових з'єднань, ішли колони біженців, утікаючих перед большевиками, після залишення свого майна. Одного дня під нашими бараками задержався транспорт в'язнів із концентраційного табору. В більшості були це жиди, хоч не бракувало й

інших національностей. Гештапівці жорстоко поводитися із в'язнями, й нас це обурювало. Кожний із нас помимо скромного »ферпфлегунгу« (приділу харчу) — кидав в'язням те, що мав. Прискочив тоді до нас підофіцер-гештапівець із пістолем у руці, погрожуючи розстрілом. Відповіли ми ще більшою жертовністю, а прикликаний нами наш старшина успокоїв загорливого бандита. Переночувавши під голим небом, транспорт в'язнів, обдарований харчами, відійшов у невідоме...

З кожним днем ситуація ставала напруженішою, німці відверто говорили про близький кінець »Райху« й думали тільки, щоб не потрапити в большевицький полон. Дисципліна, однак, утримувалася далі і про перехід до американців не було мови. Мисливці вже щодня обстрілювали дорогу, запалюючи підшиття лісів. Врешті прийшов час і для нас. По »нічній тиші« заряджено збірку в повному виряді. Кожний із нас розумів вагу хвилини. Треба було поспішно вбиратися, пакуватися і ставати у три ряди. Короткий наказ, і всі ми завантажуємося на авта. Німці ще раз перестерігають: хто буде втікати — розстріл! Ситуація невесела, бо віддаємося від американської фронтової лінії на схід, пощо?! Дорога на Торґав. По дорозі горить підшиття лісу. Авта женуть, а ми душімося від диму. Дехто з юнаків натягає газмаску. На щастя, заїхали ми до Торґав ціло. Нічку провели, куняючи на напличниках. Раненько збудила нас канонада »протилегунської артилерії-фляку«, розташованої на залізничних рейках. Гарне то нам сусідство! На снідання докінчуємо »розвивати« харчовий магазин (це вже не перший раз), ладуємо до хлібака чоколяду, сухарі тощо.

Перед нами тяжкі марші й невідоме. Залишаємо скоро місто з уваги на бомбардування. Йдемо до Цатгайн, віддаленого б. 35 км. Таким марш не належить до приемностей, ще й до того в день, коли припікає сонце й показуються час до часу ловецькі літаки. Із другої сторони, були ми вже призвичаєні до довгих маршів. В 1944 р. машерували ми б. 40 км. з Фершвайлеру до

Бітбуга, так що це для нас не новина. Йдемо вільним кроком, гусаком уздовж шосе, під деревами. Час від часу споглядаємо в небо, сподіваючись налету небажаної »птиці«. По дорозі роздаємо дітям чоколяду. Стрічаємо також полонених українців із червоної армії. Їх мрією є дістатися до американців. Віддаємо їм свої харчові запаси, коротко розмовляємо. Вони дякують, і бажаємо собі скорої стрічі на Заході. В часі тієї несподіваної, а такої милої розмови заіснував дивний курйоз: ми запрошували наших братів-полонених вступати в наші ряди, однак ніхто не виявив охоти. Тоді й вони запропонували нам вступити в їх ряди, але і з нашої сторони також не було охочих. Варто тут згадати, що їх охороняли відносно людські члени »фолькштурму« (старші віком, звербовані до війська німці).

Підходимо пізнім вечором до Цатгайму. На обрії показалася велика заграва, а повітрям стрясає детонації. Це німці висаджували склади амуніції, щоб не попали в руки большевиків. Змучені, входимо до міста й розташовуємось у школі. Самі приносимо собі сінники й засипляємо. Та не довго прийшлося нам відпочивати, бо вже б. 3-ої год. над ранком збудила нас канонада большевицької артилерії. Ми оточені — кричать німці. Скоро відмаршувуємо, залишаючи в паніці населення міста. По дорозі стрічаємо перестрашених утікачів і безладні колони війська. Тільки щоб швидше, швидше...

Міст на Ельбі підмінований і вже за 2 год. має вилетіти в повітря. На щастя, ми його перейшли й, віддихаючи легше, дякуємо Богові за втечу перед большевиками. І справді, по 2-ох год. міст перестав існувати, а вечором того ж дня червона армія стримала свою лінію над Ельбою. Ми були врятовані, але на як довго? Укладаючи плян утечі, задержуємось на однім летовищі. Із трьох наших »цугів« можна тепер було б створити лише два. В тім хаосі багато юнаків відділилося. На летовищі німецький майор нас не прийняв. Маршуємо далі. По дорозі »зареквіруємо« у »бавера« віз, на який складаємо на-

плечники, а роллю коней сповняємо ми самі.

Доходимо до місцевости, назви котрої вже не пам'ятаю. І тут нас не приймають військові чинники, бож ми діти, а лінія фронтова дуже близько. Не хочуть мати клопоту в такий грізний час. Ночуємо у школі й рано йдемо далі. Літаки літають над нашими головами, обстрілюючи дорогу. Йдемо від міста до міста тепер уже без мети. Помучені, кидаємо непотрібний баяст: запасові черевики, шолом, протигазовий виряд тощо. З давніших трьох «цугів» можна тепер зліпити б хіба один! По дорозі зустрічаємо порозкидану зброю. Дехто з юнаків бере її зі собою, щоб пізніше кинути з уваги на тягар. Минаємо котресь уже з черги село й доходимо до положеного на горбку містечка. Тут постановив я відлучитися від і так уже малої групи й самому пробиватись на захід до американців.

Треба, однак, було бути дуже обережним, бо всюди вешталася польова жандармерія. Коли хто попав у її руки, то в найкращому випадку йшов на фронт або копати окопи. Отже, відлучившись, іду за місто, одначе кількадекний марш кладе мене з ніг і засипляю в рові при шосе. Рано збудили мене добре відомі вже мені постріли з ловецьких літаків, обстрілюючих барки на Ельбі. Дісталось й дорозі. Кілька довгих серій із бортової зброї пішло недалеко мене, нагнавши трохи страху. Вставши, коротко помолившись — іду далі. Йду й очам своїм не вірю, бо стрічаю своїх товаришів, від котрих я вчора вечером відлучився. Оповідая про свою пригоду, й стверджуємо, що тієї ночі таких же очох було більше. Маршуємо вільним кроком разом, але не довго, бо бестія-черевиж дається мені взнаки. Нема ради, здіймаю його й шкандибаю в онучі. Потім сідаю при дорозі і пляную якби то врешті продертись на Захід. Своєї групи вже не бачу. Рішаюсь виминати головні шляхи, ідучи бічними.

По кількох годинах затримує мене жандармерія. Зрезигнований кажу, що сьогодні відлучився я від своєї частини й тепер здоганяю її. Очевидно, жан-

дарми мене не слухали й запровадили на свою станицю. Там же стрінув я кількох юнаків, котрі... »вибрались нав'язати контакт із другою частиною«, як зізнали на жандармерії. Ще того самого дня завезли нас до Фрайбергу, біля Дрездену. Тут нас добре накормили, і вперше по кількох добах солідно ми відпочили. Дехто з нас виміное черевики. На другий день дорога до Дрездену. Тішуся, що побачу це славне місто.

Жах... Дрезден, колись чудове місто музеїв — стояло тоді у звалищах. Подібну руїну бачив я тільки в Кельні. Берлін виглядав трохи ліпше. Та не довго довелося нам бути у Дрездені, не було приміщень. Дальша дорога до Авссігу, де приділено нас до таких самих розбитків, як і ми. З Авссігу виїжджаємо на другий день до Будвайз (Чехи). Йдемо через Прагу. В Будвайзі заквартирували ми у школі, де зустріли юнаків з інших відділів. Зродилася тоді в нас думка якнайскоріше дістатися до Лінцу, в Австрії. В той час місто це було вже в американських руках. Плян наш, однак, годі було зреалізувати, бо всюди польова жандармерія, а впасти другий раз у її руки ніхто з нас не мав охоти. Дістаємо новий наказ — вертаємось до Праги. По дорозі транспорт наш був обстрілюваний мисливськими літаками. Чехи утруднювали рух потягу, даючи його на бічні рейки й тим наражуючи нас на повітряні налети. Об'єктивно дивлячись, вони виконували свій патріотичний обов'язок, і наші симпатії були з чеським народом. У Празі думаємо про Пільзно, однак не легко відістатися. Німці повторюють стару, знану нам фразу: розстріл у разі втечі. Ситуація з кожною годиною стає все більше нестерпною, бо мариво большевицької неволі не перестає нам грозити, а дістатися до американців є трудно. У Празі чеське населення нетерпляче очікує грядучих подій...

В такій ситуації знову нас перекидають до Авссігу, щоб звідтам наново їхати до Праги. Тим разом задержались ми на станції Гіберна, де переночували. У Празі стрінули ми групу юнаків, з

котрою десять днів тому були разом. Їх також затримала польова жандармерія й відрядила до копання окопів. Наші старання, щоб вони прилучилися до нас — не дали успіху, бо німці не дозволили.

Був це Страсний Тиждень. Поклонитися Божому Гробові у Велику П'ятницю було неможливо. Неможливо також приступити до св. Тайни Покаяння. Останній раз вислухав Службу Божу на Різдво в Берліні (правив Ап. Адм. Всеч. о. митрат Петро Вергун). До речі тут згадати, що він тоді відвідав нас іще на Святий Вечір нашого одинадцятимісячного побуту в Юнацьких Частинах. Велика Субота, 5-го травня. Завтра Світлий Празник Воскресіння й День мого патрона св. Юрія! У тих страсних міркуваннях і споминами про свячення пасок та надходячий Великдень — час летів, а з ним світові події. Думки скакали, як у калейдоскопі. В повітрі пахло чимсь небуденним, зближалася критична хвилина. Раптом зауважили ми дивні, несподівані, але якже очікувані події: ось тут із вікна летить портрет Гітлера, там біжать легко ранені, чути постріли й радісні крики чехів. З вікон вивішують чеські, англійські, американські прапори! Московського не видно. Прага, «злата Прага» встає!

Початок революції. На вулицях столиці мужчини різного віку, жінки й діти — всі вони вважали, що прийшов час заплати. На лицах промінює національна гордість і завзяття. Одні зі зброєю в руках, другі будують барикади. Всі чехи, з винятком комуністів чи русофілів, очікують приходу американців. Ось-ось приїдуть перші танки, бо чейже вони вже зайняли Пільзно, а большевики є десь у Дрездені. Яке ж розчарування стрінуло чехів, коли, замість білих зірок, побачили вони червоні й замість приходу правдивих освободителів — вдерлися загарбники!

Скорий кінець війни був певний, але які перспективи для нас, українців? Україна в неволі червоного сатани, одна надія, що може альянти підуть проти большевиків. Але це, за Лесею Українкою «контра спем спера».

Для нас не було вибору, треба конечно дістатися на Захід, до американців, або в Чехії чекати на їх прихід. Деякі юнаки мріяли дістатися до УПА, але чи це можливо? Прецінь, большевики можуть зловити нас іще перед приходом в означене місце, й що тоді чекає нас? Розсудок бере верх і, здаючи вповні справу з поважної ситуації, стараємося знайти спільну мову з чеськими повстанцями. Очевидно, оскільки ми в мундирах, чехи беруть нас у полон, але відділюють від німців. Я скидаю уніформу і вбираю цивільний одяг, який цілий час носив із собою й за який не раз прийшлося мені мати грубі неприємності від німців.

Перший день повстання перейшов для нас відносно спокійно. Всіх нас зігнано до великої стайні, й під «опікою» машинових крісів вижидали ми розв'язки загадкових подій. До нас доходили детонації артилерії і звуки скорострільного вогню, як рівнож зойки ранених. Чехи були нервові, що вказувало на важкі бої й на недобру ситуацію. Ми були безрадіні. Одинока надія в Бозі. Ще сильніше молимося, бож це Страсна Субота. Думки линуть до Божого Гробу, до рідних хат, де всі приготувалися в той час зустрічати Світлий Празник Христового Воскресіння. Ще рік тому святкували ми на Рідних Землях. Іще рік тому посвячували пахсу, раненько йшли на Воскресну Утреню й маестатично співали радісне «Христос Воскрес!» А сьогодні? Сьогодні українці порозкидані по Сибірі, лісах, тюрмах і по чужих, як часто не дуже то прихильних країнах. Роздумуючи, тужимо за всіми, тужимо за ріднею і друзями. Надходить вечір, і голодні та змучені засипляємо, а змучені були днем повним трагічних подій. . .

«Христос Воскрес!» Це були перші слова на наших устах, висказані 6-го травня 1945 р. Кожний із нас хотів би, щоб це був сон, однак, це була гірка дійсність. Ми перебували в полоні. Тут ніхто не дивився, що ми ще діти, ніхто не брав під увагу, що ми не лінійна одиниця — нас трактовано нарівні з дивізійниками чи з іншонаціональними

формаціями. Молимося як іще ніколи. Багато є причин до глибшої застанови. Не один із нас складає обіти вдячності, коли все закінчиться добре. Серед загального молитовного настрою вчиняється жажлива метушня. Увесь порох взнісся догори. Нічого не видно. Атакують нас німецькі літаки. Кількакратні серії бортової зброї роблять таку паніку, що годі описати. Люди втікають до дверей, толочать ранених і забитих. В такій ситуації пануть ще на нас бомби. Кінець усьому, не один думає. На щастя, бомби впали на подвір'я й сусідні будинки.

Чехи стараються контролювати ситуацію і з трудом перетранспортовують нас усіх на подвір'я. Всі віддыхаємо й дякуємо Богові що живі, що врятував нас від смерті. Товариші складають мені іменинові побажання, прецінь сьогодні св. Юрія! Свячене наше складалося з пайки хліба й чорної гіркої кави. Смакувало однак нам, бо останній раз ми їли 24 години тому. Решту неділі — Великодня перебули ми на просторім подвір'ю. Час від часу німецькі літаки перелітали над нами, однак, на щастя, вже не обстрілювали. Чехи дозволили нам розложити білі простирала, на яких намальовано червоні хрести. З донедавного нашого приміщення повиношувано вбитих і ранених. Вечором роздано нам трохи якоїсь юшки і шматок хліба. На ніч усі вернулися до залі. Минув другий день повстання. Зі всіх сторін постріли, торохкотіння кулеметів і детонації бомб та артилерійських набоїв. Битва не вгає, ллється людська кров, але без жертв не може бути перемоги...

Понеділок, 7-го травня. Ранок відносно спокійний, але це був спокій перед бурею. Недаремно вчора літаки кількратно перелітали над нами. Яке було наше здивовання, коли ми почули в сусідстві гарматні вибухи, а потім і серії тяжких скорострелів. І сталося те, чого ми не сподівалися й ніхто з нас не бажав. Німецькі танки продерлися у Прагу й перебравли нас під контроль. Відбуваються з місця польові суди за »співпрацю« з чехами й за дезертирство. Чути розстріли. Мене забрали як

дезертира. Тремчу зі страху й молюся. Добрий Бог таки допоміг мені, бо коли в черзі був я вже третій перед судом — з'явився старшина із двома товаришами-юнаками й мене помилювали. Пізніше довідався, що коли мене забрали гітлерівці, мої друзі одразу зробили рух, рятуючи мене. Де б вони сьогодні не були — складаю їм прилюдну подяку. І так мої цивільні »лахи« мене майже не угробили — бо війна війною...

Вечором наказано не спати й вижити дальших заряджень. Із харчами було скрутно. У пізніх годинах закомунікували нам, що прийшло до угоди між чеськими повстанцями й німцями про вільний перехід всіх інтернованих із Праги до американців. Ішли ми мовчки вулицями столиці серед шпаліру чеських повстанців. Вони господарі своєї землі, й мимохіть думками лину в Україну, коли то ми будемо так »процати« червоних загарбників. Хоч ми між їхніми ворогами, однак серцем із чеським народом! Чи вони зрозуміють це? Не один нарід шукав союзників у своїй боротьбі за волю й не раз розчаровувався та ставав сам жертвою наїзників.

Ідемо вже півгодини, а може годину — не пам'ятаю. Раптом стрілянина з усіх сторін. Падають ранені і вбиті. Я пхаю свій ніс між трамвайні рейки. Кулі рикошетом відбиваються біля мене, але якимсь чудом і тепер мені пощастило. По якимсь часі (одна хвилина рівнялася тоді годинам) стрілянина втихла й ми обережно піднялись, хто живий і цілий, передаючи себе другий раз у руки чехів. Зразу ж зазначили, що ми українці й що нашим самотнім бажанням було дістатися до американців, а перебування наше на чеській землі є не з нашої волі й у кожному разі не вороже. Повстання має, однак, свої права й нема часу на прослідження наших тверджень. Замикають нас у тюрму, виміщуючи з різними національностями. Камери переповнені, душно. Невпинно чути вибухи. Прага бореться. Минають дні, й ми певні, що американці вже здобули столицю, повітрям уже не стрясають детонації, за-

мовкли кулемети, не чути людського зойку...

Одного дня, мабуть 15-го травня (1945 р.), відкрилися двері камери. Ми зазмерли з переляку: стоїть московський капітан з «красноармейцями». Заперло нам дух. Посипалась московська лайка, а з черги вже українською мовою команда, щоб ми виходили на коридор. Нехай буде Божа воля, досі нас не опускала Божа Матір, то напевно не опустить і тепер.

Почалися допити. Мене допитував слідчий-майор, українець. Найперше персональні дані, відтак мусів я вислухати довшу лекцію большевицької пропаганди. Допити, як допити — до приємности не належать. Сама згадка про них викликає сьогодні почуття жаху. Під кінець травня попрощали ми Прагу й під ескортою вирушили до збірного пункту. З нами йшли дивізійники й вояки інших військових формацій. Настрій був дуже пригноблюючий. «Красноармейці» знущалися над

нами морально й фізично безперервно.

Збірний пункт був положений близько 30 км. за Прагою. Там наступила селекція й по кількох днях завантажено нас до товарових вагонів та вивезено на «родіну»...

Чарівний травень був тоді дуже непривітний. Падали дощі й було дошкульно зимно. Природа відчувала наше горе і плакала з нами. По дорозі, на одній із станцій транспорт зупинився. Ми мусіли перейти на іншу станцію. Використовуючи неувагу фліртуючих із дівчатами сторожів, я відлучився від своєї групи і пристав до групи біженців. І тут кінчається одна сторінка моєї «епопеї» й починається друга, ще більш трагічна, де мусів я заперечити назовні своє я — свою національність і свою віру. Мусів я жити у вічному напруженні у країні, де українців трактовано гірше муринів у Південній Африці. Але це вже не є темою того спомину. Згадаю тільки, що помімо моїх 15-ти років я мусів поступати як доросла людина.

* * *

ЗІ СКРИЖАЛІВ ІСТОРІЇ

СТАРОУКРАЇНСЬКІ АКТИ ВЕЛИКОЇ ВАГИ

В рукописному відділі Львівської державної наукової бібліотеки Академії наук України виявлено збірку унікальних рукописів. У ній зберігаються 75 актів, які охоплюють період з листопада 1593-го до жовтня 1596-го року. Всі ці акти оригінальні, написані староукраїнською мовою та підтверджені печатками (загалом налічують 183 печатки) і стосуються історії Поділля.

Для дослідників стародавньої української мови кінця XVI сторіччя, палеографії, сфрагістики — це надзвичайно багатий і зовсім не вивчений матеріал.

Серед виявлених українських актів є надзвичайно важливий документ — універсал Григорія Лободи, гетьмана війська запорозького, написаний 31-го серпня 1595-го року. За традицією тогочасної козацької дипломатії підпис Лободи на універсалі скріплено гетьманською печаткою. Печатка гетьмана Григорія Лободи з універсалу 1595-го року є унікальною пам'яткою української сфрагістики. Це найдавніша з відомих гетьманських печаток, які вважаються державними печатками України. Напис печатки Лободи короткий: «Копія війська запорозького».

Палеографія — частина археології, що вивчає письмо.

Сфрагістика — наука про печатки.

МУЗЕЙ ІСТОРИЧНОЇ ЗБРОЇ У ЛЬВОВІ

У Львові організують першу в Україні Збройову палату в забудові т. зв. міського арсеналу — однієї з архітектурних пам'яток міста (львов'яни напевно пригадують собі цю старовинну будову — майже твердиню — по лівому боці на кінці вул. Руської). У палаті-музеї має бути зібраних близько чотири тисячі зразків зброї з Європи, Азії, Африки й Америки. Унікальною буде колекція гуцульської вогнепальної зброї, яка відзначається багатим оздобленням і тонким різьбленим орнаментом.

*

ДУНАЙСЬКЕ КОЗАЦТВО

Над Дунаєм по зруйнуванні Січі поселилися козаки. Ця частина була під турками, але тут жили й москалі-липовани. Хоч потім вони мусіли уступитися, козаки викурили їх. При уйстю Дунаю в кілійській фортеці є підземна церква, яку мали збудувати ще грецькі купці в 800 році. Там є чимало грецьких написів. А самі ж козаки, згодом переіменовані на Озівське військо, прожили як організація до 1865 року. В дельті Дунаю та поблизьких місцях понині проживають нащадки козаків-запорожців. Про дунайців пише в «Українським Козацтві» ч. 25 Володимир Мошинський та подає про них багато цікавих речей.

*

ЗАПОРОЗЬКІ МУЗИКИ

У XVI столітті виникла славнозвісна Запорізька Січ, яка поступово перетворилася на політичний і культурний центр України. Вона впливала на різні сторони життя українського народу, в тому числі на освіту та мистецтво.

Як свідчать історичні пам'ятки, на Запорізькій Січі існували навчальні заклади, які, крім загальної, давали ще й музичну освіту. Особливе місце в культурному житті Запорізької Січі посідала так звана «полкова музика». До складу музикантів входили кобзарі, або

бандуристи, довбиші (виконавці на ударних інструментах), сурмачі, трубачі, скрипалі, органісти, цимбалісти тощо.

Бандуристи, або кобзарі, — найбільш яскраві представники козацької полкової музики. Вони та інші музиканти на Січі вважалися такими ж воїнами, як і козаки. Кобзарі носили бандуру поруч із шаблею або списом, не розлучалися з нею ні в курені, ні в походах, ні в боях. Кобзарі користувалися великою пошаною серед козацтва. Вони відігравали не абияку роль і в політичному житті українського народу. Виконуючи в супроводі бандури загальні думи та пісні, вони піднімали нарід на боротьбу з іноземними загарбниками, москалями, турками, польською шляхтою. Неспроста шляхетський суд виніс смертний вирок бандуристам Прокопові Скрязі, Василеві Варченку та іншим.

В музичному побуті козаків популярною була так звана «троїста музика»: три виконавці — скрипаль, цимбаліст і бубніст — виконували в основному танцювальну музику, супроводили також народне лялькове видовище «Вертеп».

Духові інструменти — труби, сурми тощо — разом з ударними використовувалися в козацькому війську під час походів. У боях, в урочистих випадках. Як суто військовий інструмент труби згадуються в народніх піснях. Кожна труба мала своє призначення: одна сповіщала про сідлання коней, друга кликала в похід тощо. Очевидно, у Війську Запорізькому існувала певна система сигналів. Ця традиція збереглася в кінних військових частинах і до цього часу.

Сурма відрізнялася від труби принципом звукотворення. У трубу вставляли спеціальний мундштук для губ, а в сурму — подвійну тростину. Це впливало на тембр інструмента: в сурми він був дещо гугнявий, із жалібним відтінком.

Особлива роль належала ударним інструментам: тулумбасам (літаврам), барабанам та бубнам. Тулумбаси використовувалися головним чином для зв'язку. З їх допомогою скликалися ради козаків чи старшин, повідомлялося про небезпеку, а іноді навіть передава-

лися різноманітні накази по козацькому кошу чи полку під час бою.

Тулумбаси були різні за розмірами. В деякі з них били водночас всім чоловік. Такі великі літаври називали ще набатом і тримали лише в самій Січі. В походи брали малі тулумбаси, котрі довбиші прив'язували до сідла свого коня. Такі інструменти мала кожна козацька частина.

Часто траплялося, що набати, менші тулумбаси та барабани використовували під час сутичок із ворожим військом. Сильні, мов гарматні постріли, звуки набатів, гуркіт тулумбасів та пронизлива тріскотня барабанів і бубнів нерідко викликали паніку у ворожому війську.

Серед інших ударних інструментів великою шаную користувалися бубни. Без бубна не обходився жоден танець, які так полюбляли козаки. Ось що писав відомий дослідник Запорізької Січі Д. Яворницький: »А танцюють, бувало так, що проти них ніхто на цілім світі не станцює: весь день буде музика грати, весь день будуть і танцювати...«.

*

КОЗАЦЬКІ КУРЕНІ

Історики намагаються устійнити кількість козацьких куренів та походження їх назв. Досі вдалося встановити, що наприкінці існування Запорізької Січі було 38 куренів. Двадцять вісім із них мали назви тих міст чи сіл, де вони брали свій початок, як, наприклад, Канівський, Уманський, Переяславський тощо.

Інші курені мали назву від імен січових кошових, як Івана Брюховецького, Сергіївський — на пошану кошового Максима Сергіївського, під проводом якого козацький загін у 1695 році взяв штурмом і зруйнував татарську фортецю Аслан-кермен. Походження назв п'яти січових куренів історикам не вдалося устійнити й досі.

ЦЕНТРИ ЗАПОРІЗЬКИХ ПАЛАНОК

1. с. ПРОГНОЇ Голопристанського району Херсонської області.

На місці села в 1734-1775 рр. був центр Прогноївської паланки: на лівому березі Дніпровського лиману, проти урочища Прогноєва, на 35 верст вище Кінбурнської коси (Миколаївська область). Сама паланка містилась на косі.

Тут стояв також запорізький пост, який стежив за рухом татарських загонів у Криму і турецьких — в Очакові, а також охороняв запорізьких та інших купців і чумаків, що їхали по сіль..

2. с. МИКІЛЬСЬКЕ Білозерського району Херсонської області.

Тут у XVIII ст. був центр запорізької Інгульської (або Перевізької) паланки та переправи через Інгулець (урочище Перевізка). По лівому березі Інгульця розташовувалась паланка, а її центр — Перевізьке містився на правому березі Дніпра нижче гирла Інгульця.

3. с. КОСТЯНТИНІВКА Братського району Миколаївської області, а БОГДАНІВКА Доманівського району Миколаївської області.

В районі цих сіл був центр Бугогардівської паланки (Гард на р. Буг). Паланка охоплювала межиріччя Південний Буг — Інгулець.

4. м. ЖДАНОВ Донецької області.

На території сучасного міста у XVI столітті містився запорізький сторожовий пост Домаха (Калміус). У XVII столітті це вже досить велика запорізька фортеця й центр Калміюської паланки. Паланка розташовувалась між річками Вовчою та Калміюсом і Озівським морем. Фортеця стала опорним пунктом запорізьких козаків у Приозів'ї. Була знищена 1775 року після ліквідації Запорізької Січі. На цьому місці засновано Павловськ (з 1779 р. — Маріуполь, а з 1948 р. — Жданов).

5. м. НОВОМОСКОВСЬК — районний центр Дніпропетрівської області.

1687 року в районі запорізьких зимівників виникла слобода Самарчук, яка з XVIII століття стала називатися Новоселицею, центр Самарської паланки, що розташовувалась на берегах річки Самари. Після зруйнування Запорізької Січі перейменована в Новомосковськ. Тут і тепер стоїть запорізький собор (1773-1778 рр.), який є вершиною української

дерев'яної архітектури. Майстер — Яків Погребняк. У приміщенні собору розмістилися експозиції міського краєзнавчого музею.

6. с. **ВЕЛИКА КОЗИРЩИНА** Магдалинівського району Дніпропетрівської області.

Центр Орельської паланки, що розташовувалась між річками Орель та Самара.

7. с. **ЛИЧКОВЕ** Котовського району Дніпропетрівської області.

Центр Протовчанської паланки, що мистилась по течії річок Протовчі та Орелі.

8. **СТАРІ КОДАКИ** — селище, яке входить до складу м. Дніпропетрівського.

Тут з 1735 р. в районі козацької фортеці виникло невелике запорізьке селище — 50 дворів, яке стало центром Кодацької паланки, розташованої між Дніпром, Базавлуком, верхів'ям Інгульця та річкою Тясмином.

*

ТАЄМНИЦЯ СЕМИ СТОЛІТЬ

Нещодавно археологи відкрили хвилюючу сторінку захисту Києва від орд хана Батия в 1240 році, й перед ними постала картина одного з останніх днів оборони південно-східної частини колишнього київського кремля.

На двометровій глибині дослідники виявили згарище дерев'яної будівлі, яка завалилася від пожежі. В середині її — останки десяти жителів древнього Києва, на яких збереглися сліди запеклої боротьби й насильницької смерті. Кістяки розташовані в позах, які переконливо свідчать про смертельний бій оборонців із ворогом. На черепках — пробоїни від ударів мечів і списів. У двох киян у ділянці грудної клітини — залишки холодної зброї, від якої вони загинули.

Особливим драматизмом сповнені пози чоловіка середніх літ і двох малих дітей, виявлених біля зруйнованої печі. У чоловіка пробито череп, лівою рукою, зігнутою в лікті, він прикрив голову

одної дитини, а друга налякано притиснулася до його ніг... Палаюча покрівля обвалилася...

*

БЕЗІМЕННЕ МІСТО

Багато легенд складено про стародавні укріплення, що громадаються біля села Ревного, Кіцманського району, Чернівецької області. Вони і привели співробітників об'єднаної археологічної експедиції Чернівецького державного університету та обласного краєзнавчого музею на високі пагорби правого берега Пруту.

Тривалі розкопи показали, що укріплення — то руїни слов'янського міста IX-X століть, яке складалося із трьох основних частин: дитинця (міської цитаделі), укріпленого торговельно-ремісничого посаду та навколишніх селищ.

Від дитинця залишилися рештки двох фортець — дерев'яна існувала в IX ст., а пізніше, коли укріплення перебудовувалися, замість неї було споруджено дерев'яно-земляну. Остання зайняла вдвічі меншу територію, але стала набагато обороздатнішою. Центральний майдан розміром 300x160 метрів був оточений земляним валом, який в окремих місцях зміцнювали дерев'яними зрубами завширшки до трьох метрів. Крім основної оборонної лінії, проходило кілька допоміжних. Перед в'їздом до фортеці було сім оборонних ліній із кам'яних та дерев'яних конструкцій.

Місто, яке простягалось майже на три кілометри, припинило своє існування наприкінці X століття. Тоді були спалені його укріплення, занепали селища та торговельно-ремісничий посад. Однак життя не припинилося, бо в XII-XV століттях там існувало феодалне село.

Під час розкопів безіменного міста було знайдено чимало старовинних речей. На підставі аналізу, науковці прийшли до висновку, що місто належало одному з чотирнадцяти племен східних слов'ян, які в літописах згадуються як хорвати.

*

ВОГНИЩА ЧІНГІСХАНА

Ще в сиву давнину всі розуміли, що сильна держава не може існувати без розвинутих засобів сполучення. Але перші лінії зв'язку були досить простими: у стародавній державі інків, наприклад, прокладали спеціальні дороги, по яких заборонялося пересуватися будь-кому, окрім гінців, які несли державні новини.

Згодом зв'язок між віддаленими пунктами підтримувався за допомогою світла: щоб попередити про небезпеку, наприклад, про напад ворогів чи стихійне лихо, — розпалювалися вогнища. До послуг вогню часто вдавалися воїни Чінгисхана, а згодом і козаки, коли на Україну нападали татари, половці й інші східні орди.

На протязі багатьох століть зв'язок між кораблями у відкритому морі також підтримувався за допомогою світлового пучка, який ручним способом переривався згідно з певними правилами.

*

ЗАГАДКОВИЙ ЗВИЧАЙ СКИТІВ

Головною цінністю й загадкою скитського кургану, розкопаного археологами біля селища Нововоронцівка Херсонської області, став великий металевий меч. Сам по собі він не є рідкістю — подібні знаходили і в інших похованнях. Та цей меч чомусь по самий держак був забитий у землю поруч із похованим у IV столітті до народження Христа воїном. Виникає питання — чи має незвичайне положення зброї якесь ритуальне значення, чи це випадковість?

Учений-скитознавець В. І. Бідзиля сказав, що звичай цей ритуальний. Іще Геродот, описуючи життя скитів, вказував, що вони застромлювали в землю списи або жердини й натягали запону над поляглим воїном. Сучасні розкопки підтверджують запис старогрецького історика. Навіть на курганних насипах, де звичайно справляли тризну, на невеликій глибині були знайдені встромлені в землю мечі, стріли і списи.

Значення самого ритуалу покищо не з'ясоване. Можливо, це своєрідна перепона загиблому, щоб він не повертався з підземного царства. Адже символіка подібних обрядів і звичаїв, корені якої сягають у глибоку давнину, складна й заплутана. Окремі елементи її, взяті в далеких предків, могли бути й пересомислені. Наприклад, ще в епоху бронзи померлих зв'язували, надаючи тілові положення, в якому перебуває плід в утробі матері. Може, те, що, мовляв, у якому вигляді людина прийшла на світ, у такому вона й повинна піти із нього, був значно пізніше запозичений скитами в дуже зміненому вигляді.

*

ЯКИМИ МЕЧАМИ ВОЮВАЛИ АНТИ?

Крізь півтора тисячоліття до нас дійшла слава про гордих і могутніх антив. Їхню грізну силу добре відчула на собі колись непоборна Візантія, й недарма її найталановитіші історики присвятили антам чимало пристрасних і шанобливих рядків. У тривалій і жорстокій боротьбі з антами державні діячі й полководці Візантії змушені були розробляти спеціальну систему стратегічних і тактичних прийомів оборони.

Письмові джерела й нові розкопки археологів дають нам можливість уявити картину життя антив не лише в загальних обрисах, але і змалювати її деталі. Тепер відомо не тільки те, що анти жили на широких просторах лісостепу поміж Дністром і Доном униз до самого Чорного моря, а й те, що вони жили великими поселеннями на сонячних схилах біля річок і вміли зводити дерев'яні каркаси великих будівель, стіни яких з обидвох боків обмазували глиною.

Під час розкопів, поруч із житлами, були знайдені клуні, комори та погрібні ями. Ці господарські будівлі розташовувалися вздовж схилу в один, два або три ряди. У плянуванні українського села ще віддалено збереглися деякі риси тогочасних поселень. Свої поля анти обробляли плугом із залізним наральником, сіяли просо, ячмінь, пшеницю та коноплі. В них були розвинені залізо-

обрібно, ювелірне й ганчарське ремесла, вони пряли тонкі нитки для полотна, рештки якого кілька разів траплялися при розкопах.

На деяких із глиняних прясел український науковець В. Н. Даниленко розгледів написи, й хоч питання про поширення письма в антів іще мало вивчене, то вже зараз видно, що це дуже важливе відкриття останнього часу. На уламках посуду зберігаються також написи грецькими літерами, й це наводить на думку, що в середовищі антів були відомі, принаймні, дві системи письма.

Наші відомості про антів збагачуються з кожним роком. Однією з пам'яток, яка помітно їх доповнює, є Компанійцівський могильник, розташований на лівому березі Дніпра, біля хутора Компанійці на Полтавщині. При розкопах на розкритій площі у 3.256 квадратних метрів виявлено 235 поховань. Частина покійників похована в неглибокій ямі, до якої покладено посуд гарного ганчарського виробу або ж ліплений вільноруч. Зустрічаються прикраси із бронзи та срібла, намисто із скла й дорогоцінних каменів, скляний посуд, кістяні гробін-

ці тощо. Великий інтерес у спеціалістів викликають знайдені в одному з поховань дві великі фігурні, дуже рідкісні бронзові застібки.

Особливо цінними знахідками були два поховання воїнів. Одному з них у могилу покладено чотири залізні вудила та великий наконечник списа. Другий воїн, плащ якого скріплювала бронзова застібка (фібула), був озброєний залізним мечем, сокирою, списом, дротиком та щитом. Тут же — горщик і дерев'яне відро із залізними обручами й дужкою. Отже, тепер відомо, з якими мечами йшли анти в бій, якими щитами захищалися, якими вудилами гнuzдали своїх коней і з яких відер їх напували.

Матеріяли Компанійцівського могильника свідчать про широкі зв'язки східних слов'ян з іншими народами й, зокрема, про міцні і тривалі контакти з венедами, які жили колись на території сучасної Польщі.

Анти — велика група ранньоісторичних українських племен. Держава антів існувала від кінця IV до початку VII в.

* * *

ВІЙСЬКОВА ХРОНІКА

НОВА АМЕРИКАНСЬКА ЗБРОЯ

За звідомленнями пресових агентів, в американських військових лабораторіях, при замкнених дверях, ведуться досліді над новою зброєю, дія якої базується на так званім ленсері. Це є зв'язанка сконцентрованих променів, досі вживаних в очній хірургії, у вимірюваннях віддалі та в пересиланні вістей. Перший раз лансер був застосований успішно у в'єтнамській війні. Малі бомби, керовані ленсером, потрапляли в ціль, досі неосягну для конвенціональної зброї, а керовані ним летунські бомби докладно осягали намічену ціль у 85-ти відсотках. Останнім часом наймодерніші американські танки вже мають на озброєні гармати, набої яких керуються ленсером.

Лябораторні досліді виявили, що ленсерова зброя при її вживанні на далеку віддалі спроможна на своєму шляху «стопити» ворожі стрільна, танки й літаки; унешкідливити у просторах сателіти, викривати підводні човни й передавати інформації зі швидкістю світла, тобто 186.000 миль на секунду. Тому

Комісія Атомової Енергії шукає тепер спосіб, за яким було б можна при допомозі ленсеру унешкідливити водневі бомби без радіоактивного випромінювання.

Ленсер не є зброєю загального знищення, — його засяг обмежується до одного прицілу в означеному моменті. Науковці Америки сподіваються за 10-15 років осягти повний успіх у продукції ленсера та мати повний контроль над ним, хоч він мало ефективний під час дощів, хмарної погоди та в задимленому оточенні.

НУКЛЕАРНА ФЛЬОТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Весною біжучого року в Барров на воду був опущений дев'ятий із черги підводний човен «Суперб» («Пишний»), порушуваний атомною енергією. Він має швидкість 30 вузлів і розрахований на 80-особову залогу — 12 старшин та 68 моряків.

Крім цього, продовжується будова першого крейсера британської військово-морської фльоти, призначеного для побороювання підводних човнів, який мортиме вмістити на

своєму покладі 20 вертолетів для боротьби з підводними човнами типу «Сі Кінг» або таке саме число винищувачів із вертикальним зльотом. Крейсер увійде до чинної служби, правдоподібно, в 1978 році й буде найбільшим у світі бойовим кораблем, порушуваним газовами турбінами. Військово-морські фльоти інших держав, а в першу чергу іранська, цікавляться новим типом судна й можуть замовити «Інвінсібл» («Непереможний») на будову для себе.

НОВИЙ ЯПОНСЬКИЙ ТАНК

Японські конструктори розпочали працю над новим бойовим танком іще в 1964 році, маючи на меті створити такий, що мав би порівнює малу вагу, але зате відзначався великою вогневою силою. Два прототипи цього танка були випродуковані фірмою «Мітсубіші» і пройшли випробування ще в 1968 році, інші — через чотири роки.

Новий японський танк важить усього 38 тонн і має на озброєнні гармату калібру 105 міліметрів, протилетунський кулемет калібру 12,7 міліметра на гарматній башті та звичайний кулемет, умонтований у панцер паралельно до осі обертання гармати. Крім того, він оснащений лазерною апаратурою та балістичним калькулятором. Амуніція подається автоматичним шляхом. Порушується танк двигуном, потужність якого виносить 750 кінських сил при 2.200 повних оборотів за хвилину й може їхати навіть під водою. Танк має чотириосову залозу і слідуєчі розміри: довжина — 6,6 метра (без гармати), ширина — 3,2 і висота (з башткою) — 2,2 метра.

РЕДУКЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ АВСТРАЛІЇ

Наприкінці минулого року австралійський уряд ухвалив постанову про значну редукцію збройних сил країни. Згідно з нею, кількісний стан суходільної армії був зменшений до 31.000 старшин і вояків, а військово-морської фльоти скорочений на одну тисячу й доведений до 16.000. Майже половина бойових літаків цієї фльоти була виведена з чинної служби, а кілька суден-винищувачів передані до резерви. Персонал військово-повітряної фльоти був також редукований на тисячу осіб, а ескадрилья «Міражів» деактивізована.

Австралійський уряд створив централізоване міністерство оборони для виконання багатьох функцій окремих мілітарних департаментів. У додатку до всього, попередні регіональні й територіяльні команди були замінені командами польових сил, допоміжних і вишкільними.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ШВАЙЦАРСЬКИХ ВІЙСЬК

В перших місяцях біжучого року Швайцарія розпочала модернізацію і зміцнення своїх збройних сил, призначивши на цю ціль 968 мільйонів франків. На основі цього механізовані формації суходільної армії одержать на озброєння нові середньої ваги бойові танки й

гавбиці, як також наймодерніше технічно-комунікаційне випосаження, а військово-повітряні сили матимуть новий тип винищувача.

ПОЛК ФРАНЦУЗЬКОЇ АТОМНОЇ АРТИЛЕРІЇ

Ще в половині минулого року до складу французьких збройних сил включений був перший нуклеарний артилерійський полк. П'ять подібного роду полків укомплектують тактичні атомні війська Франції до 1977 року. У зв'язку з цим, будуть створені два дивізіони конвенціональної артилерії, при чому один із них прикріплять до артилерійської школи.

Кожний зі згаданих полків матиме на озброєнні ракети типу «Плутон». Керівна система такої ракети складається з інертної системи й бортового компютера. Ця ракета, яка транспортується на вистрільній платформі типу танка, має 8 метрів довжини й важить майже 2,5 тонни.

СТРАТЕГІЧНІ СИЛИ СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ

Советський Союз має дванадцять повітряних дивізіїв, які творять ядро його стратегічних сил зворотньої дії і всі стаціонаровані на заході від Уральських гір. Кожна така дивізія нараховує пересічно 7.000 вояків і складається зі слідуєчих бойових одиниць: двох-трьох парашутних полків із трьома піхотними батальйонами по 450 вояків у кожному, двох артилерійських дивізіонів (кожний із них має три батерії польових гармат калібру 85 міліметрів — разом 18 гармат, як також вистрільні ракет), одного парашутно-мортирного дивізіону та одного протитанкового батальйону. До них іще слідує додати інженерно-технічні відділи, сигнальні підрозділи й допоміжні та постачальні частини.

АНГАРИ НАТО

Біля Брюггену, поблизу німецько-голландського кордону, ведуться інтенсивні роботи по спорудженню охоронних середників для бази британської військово-повітряної фльоти, які являють собою частину реалізації загального пляну захисту летунських баз НАТО від повітряних атак.

Кожний охоронний бункер будується з умцненого бетону й матиме сховище для літака, як також багато приміщень для різно-рідного призначення. Під час алярму бойовий літак може ввезти в дію свої мотори ще в ангарі та без якої сторонньої допомоги виїхати із нього на розбігову доріжку. Коли ж він після закінчення своєї місії прибуде на базу, то його спеціальний пристрій затягне до бункеру. Тут він матиме добрий захист від евантуальних атак ворожого летунства, бо сталево-бетонові стіни й дах бункера добре протиставляються тискові повітря, який виникає від вибухів конвенціональних стрілен чи боуб.

НАГРОМАДЖЕННЯ ЗБРОЇ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Згідно з даними Пентагону, на Середньому Сході сконцентровано таку велику силу зброї і війська, яка значно перевершила цифри з часу війни в 1973 році. Ізраїль має тепер 3.260.000 населення 400.000 вояків, 2.400 танків та 525 бойових літаків різного типу. В минулій війні він розпоряджав лише 1.700 танками й 480 літаками. Слід відмітити, що теперішні танки й літаки є наймодернішими й мають набагато більшу бойову силу.

Єгипет на 36.000.000 населення посідає армію, кількісний стан якої виносить 323.000 вояків, 620 бойових літаків і 1.900 модерних танків. Йорданія на 2.640.000 населення має до диспозиції 80.000 вояків, 50 літаків і 430 танків, Сирія на 7.130.000 населення має 200.000 вояків, 1.950 танків і 445 літаків. Ліван на 3.140.000 населення диспонує армією в силі 15.250 вояків, 218 танків і 18 літаків.

Очевидно, обидві сторони — Ізраїль й арабські країни — посідають ще й іншу зброю, як, наприклад, ракети близького й далекого zasięгу, протилетунські гармати ракетного типу, базуки тощо. Мілітарні фахівці кажуть, що таке накопичення зброї і концентрація війська аж ніяк не свідчать про мирне наставлення обидвох сторін.

ЗБРОЙНІ СИЛИ ЗСА ЗА МЕЖАМИ КРАЇНИ

Збройні сили ЗСА складаються із 2.144.000 вояків, при чому четвертина їх знаходиться поза межами країни. В Європі є понад 300.000 американських вояків, а на водах Середземного моря — 25.000. У Німецькій Федеральній Республіці — 211.000, у Великій Британії — 21.000, в Італії — 12.000, в Іспанії — 9.000, у Туреччині — 7.000, у Греції — 4.000, в Ісландії — 3.000, в Бельгії — 2.000, в Данії — 2.000, в Португалії — 1.000, в Марокко — 1.000, в інших країнах Європи — 11.000.

В обширі Тихого океану стаціонує 142.000 американських вояків, у Японії та на японському острові Окінава (який є під владою ЗСА) — 52.000, в Південній Кореї — 40.000, у Тайланді — 23.000, на Філіппінських островах — 16.000, на острові Формозі — 5.000 і на водах Тихого океану — 27.000 моряків VII-ої військово-морської фльоти.

ЗАХІДНОНІМЕЦЬКИЙ ТРАНСПОРТОВИЙ ВІЗ

»Мотопортер Компані« в Ганав буде легкий транспортний віз, призначений для загального користування, який мав би виповнити прогалину, існуючу між найменшими і найбільшими вozами. Його вага всього 0,6 тонни, й він мотиме взяти на поклад 600 кілограмів вантажу. Це не є багато, але поскільки розвиває швидкість 60 кілометрів на годину й витрачає галлон бензину на 80 кілометрів, то віз є економним. Він має одноциліндровий мотор потужністю 15 кіньських сил (35.000 оборотів на хвилину) типу »Отто«, сталеву раму вигля-

ду »U« з напівеліптичними розпластаними пружинами, гідравлічні збирачі поштовхів та струсів і гідравлічні гальма на всі чотири колеса. Його довжина 3,8 метра, ширина — 1,64 метра й висота — 2 метри. Може їхати по любому ґрунті, маючи добре маневрування.

СОВЕТСЬКИЙ БОЙОВИЙ ТАНК »Т-70«

Новий советський бойовий танк типу »Т-70« важить 40 тонн, має 7,5 метра довжини (не враховуючи гармати), 3,3 метра ширини і 2,5 метра висоти. Гусениці мають по шість коліс і по три ваги на кожній стороні. Башта дещо відсунена взад і посідає гармату калібру 115 міліметрів, оснащену лазерною апаратурою. Грубина опанцерення виносить 100 міліметрів. Докладних даних про цей танк іще немає, але він є досконалішим від танка типу »Т-62«, бо легший, має кращу башту й дешевший у продукції.

НОВИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН

Німецька Федеральна Республіка й Норвегія погодилися будувати спільно новий конвенціональний підводний човен місткості 750 тонн. Він матиме німецьку назву й заступить дотеперішні застарілі типи через кілька років. Кошти його будови будуть поділені між обидвома згаданими державами. Дуже можливо, що до цього проекту приступлять інші члени НАТО.

ЗБРОЙНІ СИЛИ ІНДІЇ

Наприкінці минулого року збройні сили Індії нараховували 955.000 старшин і вояків: 830.000 в сухохідльній армії, 95.000 у легунстві і 30.000 у військово-морській фльоті. Резерви індійської армії становили 120.000 вояків і 60.000 територіяльної міліції.

НОВИЙ ВІДДІЛ

Найновішим відділом східнонімецьких збройних сил є п'ятий парашутний батальйон, який стаціонує на балтійському острові Ріген. Його вояки мають на головах сірі берети, а на комірах оранжового кольору відзнаки срібних парашутів і крил.

РЕДУКЦІЯ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОЇ ФЛЬОТИ ЗСА

Командування американської військово-морської фльоти розбиває і продасть до фабрики сталі останні 12 воєнних кораблів у пристані Сан Дієго, де колись були закінчені 223 бойові кораблі з часів другої світової війни. Військовий порт буде замкнений, наслідком чого втратять працю 108 морських старшин і 13 цивільних працівників. Майже всі вони підуть на пенсію, а міністерство фінансів заощадить на тому річно 920.000 доларів.

Після другої світової війни ЗСА передали на злам приблизно 4.000 воєнних кораблів. Із 5.718 бойових суден, які вони мали напри-

кінці другої світової війни, в червні 1976 року лишилося тільки 490. З того 119 воєнних кораблів є вилучені від чинної служби і стоять у різних американських портах.

ВІДНОШЕННЯ СИЛ МІЖ ЗСА Й СССР

На підставі опублікованих даних, ЗСА й Советський Союз диспонують слідуючими засобами масового терору і знищення: міжконтинентальні ракети у ЗСА — 1.054, в СССР — 1.575; ракети, вистрілювані з підводних човнів: ЗСА — 656, СССР — 720; стратегічні бомбардувальники: ЗСА — 437, СССР — 140. ЗСА переважають кількістю тероядерних головок, заєдяки ракетах МІРВ — 6.922 проти 2.337 для Советського Союзу.

СССР продукує потужні тероядерні головки — 50, 60 і 100 мегатонн, тоді коли у ЗСА вони не переважають 20 мегатонн.

За останнє десятиліття (1964-1974) ЗСА зменшили число важких бомбардувальників із 1.509 на 498, а кількість атакуючих літаків також була зменшена із 3.538 до 2.537. Під цю пору Советський Союз має 900 важких бомбардувальників і 7.400 атакуючих літаків.

Кораблі советської військово-морської флотії не старіші як 9 років, а «наймолодші» американські бойові кораблі були збудовані 16 років тому. Число бойових кораблів більшого тонуажу в СССР — 575, у ЗСА — 375.

Суходільна армія Советського Союзу нараховує 2 мільйони вояків, а З'єднаних Стейтів Америки — лише 800.000.

ТУРЕЧЧИНА МАТИМЕ АТОМНУ БОМБУ

Турецький уряд вирішив приступити до продукції власних атомних бомб і дати їх на озброєння своїй армії тому, що близькі й далі сусідні країни вже мають нуклеарну зброю або будуть мати її в короткому часі. Турецький міністер оборони Кльтамі Санкар сказав, що вирішення приступити до продукції власної нуклеарної зброї прийшло після американського ембарго на зброю ЗСА для Туреччини, що його встановив Конгрес тоді, коли наступила висадка турецьких військ на острові Кіпрі.

АТОМНА ЗБРОЯ ПРОТИ ВІЙСЬК ВАРШАВСЬКОГО ПАКТУ

»Якщо війська Варшавського пакту розпочнуть наступ на Західню Європу конвенціональними силами, то ЗСА і їхні союзники вживуть проти них атомну зброю«. Таку ба-

гатомовну заяву склав міністер оборони Джеймс Р. Шлесінджер у Конгресі. Він вважає, що така атомна відплата причиниться до зменшення загрози загальної атомної війни.

Щоб так сталося, — твердить Шлесінджер, — атомна атака на війська Варшавського пакту мусить бути несподівана й рішуча, бо тільки така атака може спричинитися до потрібної застанови лідерів Варшавського пакту і змусити їх до переговорів.

Війська НАТО й Варшавського пакту складаються із трьох родів зброї: стратегічних атомних (ракетних) з'єднань, тактичних атомних формацій, призначених для боротьби проти наземних конвенціональних військ, і частин цих же військ. Поскільки тід сучасну пору СССР досягнув рівність, а фактично перевагу у стратегічній нуклеарній зброї, війська НАТО мусять класти наголос на розвиток тактичних атомних з'єднань, тобто таких, які на випадок конфлікту можуть бути вжиті проти конвенціональних військ.

Звіт Міністерства Оборони ЗСА подає, що війська НАТО мають до диспозиції 7.500 атомних головок, із чого 2.500 посідає американська армія, а 5.000 її союзники, але всі вони є під контролем американців. Засадничо ця нуклеарна сила має на меті перешкодити військам Варшавського пакту в конвенціональній чи атомній атаці. Згідно з даними розвідки, вони мають на озброєнні 3.500 атомних головок.

ТРАНСПОРТОВІ ВОЗИ СОВЕТЬКОГО СОЮЗУ

В минулому році командування советських збройних сил випробувало новий 120-тонний транспортний віз на трьох осях, який має мотор потужністю 1.200 кінських сил. Є плани на конструкцію 180-тонного вазу й розважаються можливості будови ще більшого вазу, який міг би перевозити вантажі вагою 300 тонн.

РАКЕТНІ ЧОВНИ ДЛЯ ІРАНУ

Іран замовив у Франції шість ракетних човнів, які одержить у наступному році. Кожний такий човен важить 230 тонн, є стандартного типу і, крім ракет, має на озброєнні легкі кулемети. Його швидкість — 30 вузлів, а максимальна операційна відстань — 800 морських миль. Французи мають вишколити залоги цих човнів.

Передплачуйте та читайте свій вояцький журнал «СУРМАЧ»

Чи знаєти ви, що:..

... найдовшою в історії людства облогою була облога Цевти, яка тривала від 1674 до 1700 року, тобто понад чверть століття.

... найбільші втрати, викликані облогою, були при облозі Ленінграду в 1941-1944 роках, коли згинуло або померло понад один мільйон мешканців міста.

... найбільшими в історії морськими битвами була битва під Ютландією в 1916 році, в якій брав участь 151 британський і 101 німецький військовий корабель, а було затоплено 14 британських й 11 німецьких, і битва в затоці Лейте в 1944 році, в якій зударилися 166 бойових кораблів та 1.280 американських літаків і 65 кораблів та 716 японських літаків.

... найпотужніша воднева бомба (60 мегатонн) була експлодована в 1961 році над островом Нова Земля. Перша хвиля, яка виникла від її вибуху, обійшла північну частину земної кулі протягом 36 годин.

... найбільшою повітряною операцією була битва під Арнгемом, коли при допомозі 2.800 літаків і 1.600 планерів перевезено 84.000 британських, американських і польських вояків.

... найкривавішою в історії людства війною була друга світова війна, під час якої — за підрахунками Міжнародного Червоного Хреста — згинуло внаслідок бомбардування і голоду або було заморожених майже 55 мільйонів цивільних осіб та вояків. Тільки для Великої Британії вона була менше кривавою, ніж перша світова війна (265.000 забитих, у порівнянні до 760.000), але зате далеко коштовнішою (34,4 мільярда доларів, у порівнянні із 7-ма мільярдами доларів).

... стародавній воїн у лівій руці тримав щит, яким прикривав найвразливіше місце — серце, а права рука орудувала зброєю. Коли він робив змах правою рукою (зі зброєю), то, природно, одночасно з цим, виставляв уперед ліву ногу. За традицією звичка починати рух із лівої ноги перейшла до армій наступних поколінь та збереглася й у наші дні.

... Олександр Великий не програв ані однієї битви. Коли йому було 33 роки, він відкинув плян побудови своєї подоби такої величини, щоб в одній руці цього пам'ятника могло зміститися 10.000 людей, бо той плян здавався йому замало грандіозний.

... коли в 1967 році жиди втратили 777 вояків убитими, в тому лише 20% старшин, то в жидівсько-арабській війні 1973 року згинуло понад 25% офіцерів. Загальні втрати жидів забитими винесли 2.521 особу, в тому один генерал, два полковники, 25 підполковників, 89 майорів і 204 капітани.

... статистичні дані свідчать, що в усьому світі через кожних 160 хвилин видається на зброєння 64 мільйони доларів.

*

Вожд гунів Атілла, прославлений як «Божий Бич», був насправді майже карликом, бо був високий усього на три стопи.

*

Під час своєї єгипетської виправи Наполеон знайшов чудову подобу жучка, скарабая. Коли він був на вершці слави, він подарував цього жучка княгині Шварценбургу за те, що вона допомогла йому одружитися з Марією Люїзою. Люди кажуть, що з цією хвилиною, як він віддав зі своїх рук чарівного жучка, покинуло його щастя, і він утратив усе, що здобув.

*

ГЕНЕРАЛ АРХІМЕД

З історії відомо, що у 212 році до нашої ери римська фльота обложила Сіракузи, рідне місто великого вченого давнини Архімеда. Легенда розповідає, що Архімед вишикував на фортечній стіні воїнів із відполірованими бронзовими щитами і спрямував відбите соняшне проміння на поклади трирем (веслові судна римлян). Так було спалено римську фльоту.

Багато істориків висловлювали сумнів щодо вірогідности цього факту. І от не-

щодавно грецький інженер Іоанніс Сакс вирішив перевірити його правдоподібність. Він виготовив 60 бронзових щитів на зразок тих, що демонструються у музеях, і з відстані 40 метрів спрямував соняшні зайчики на спеціально збудовану модель римської триреми. Вже за кілька секунд дерево на палубі зайнялося. Вимірювання довели, що за допомогою примітивних дзеркал на покладі триреми вдалося досягти у фокусі температури 390° С.

*

ЮЛІЙ ЦЕЗАР У ПОЛОНІ В ПІРАТІВ

В 76 році до н. е. поблизу острова Формакко римська дирема-корабель була несподівано атакована піратами. Вони не милували нікого. Римських вояків і матросів зв'язували спина до спини й кидали в море. Але одного римлянина вони вирішили залишити живим.

Загорнувшись у пурпурову тогу, худорлявий, високий на зріст молодик, не звертаючи уваги ні на войовничі крики піратів, ні на розпачливі зойки супутників, читав якусь книгу.

»Двадцять талантів золота«, — дивлячись прямо у вічі полоненому, гаркнув ватажок піратів, називаючи нечувано велику суму викупу.

Молодик повільно відірвав погляд від книжки й, підвівши голову, гордовито й зневажливо відповів: »Коли б ти добре знав свою справу, ти зажадав би п'ятдесят«.

Це був Юлій Цезар, 24-річний римський аристократ, що встиг уже завоювати репутацію досвідченого воїна.

Поки його рідні й друзі в Римі збирали гроші, Цезар жив серед піратів. За цей час він не виявляв найменшого страху. Молодий аристократ пообіцяв піратам при першій же нагоді скарати їх на горло.

Цезар дотримав свого слова. Коли прибув викуп, він не поїхав, як збирався, до вчителя риторики, а вирушив до малоазійського міста Мілета, де швидко спорядив кілька бойових кораблів.

Очевидно, ще перебуваючи в полоні, Цезар зумів вистежити таємні бази морських розбійників, його кораблі наздог-

нали піратів і відрізали їм шлях до відступу. Усіх полонених Цезар наказав розп'яти на дерев'яних хрестах, а хрести, на страх тим, хто лишився живим, розставити вздовж узбережжя.

*

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В 1974 Р.

Населення України на 1-ше січня 1974 р. становило 48,6 мільйонів осіб.

В Європі за населенням Україна стоїть на п'ятому місці після Німеччини, Великобританії, Італії і Франції, а за територією — на першому місці — 603,7 тис. кв. км.

Україна ділиться на 25 областей. По території і за кількістю населення найбільшими областями є (на 1-ше січня 1974 р.): Донецька — 4979,8 тис. осіб, Київська — 3611,7 тис. Дніпропетрівська — 3430,5 тис., Харківська — 2883,2 тис., Луганська — 2777,4 тис., Львівська — 2472,5 тис. Найменшими областями за населенням є Чернівецька — 862,2 тис. та Волинська — 989,3 тис. людности.

За площею найбільшими є: Одеська область — 33,3 тис. кв. км., Дніпропетрівська — 31,9 тис., Чернігівська — 31,9 тис., Житомирська — 29,9 тис. Найменші: Чернівецька — 8,1 тис., Закарпатська — 12,8 тис. кв. км.

Кількість населення, що припадає на один кв. км., у середньому в Україні є 79,3 чоловік. Але на території України населення розподілено дуже нерівномірно. Так, у Донецькій області на один кв. км. припадає 187,9 чоловік, в Київській — 124,5 у Львівській — 113,4, у Дніпропетрівській — 107,5, Чернівецькій — 106,4 чоловік, а в Херсонській області тільки 37,5 чоловік на кв. км.

*

НАСЕЛЕННЯ КИТАЮ СЯГАЄ 800 МІЛЬЙОНІВ

Згідно з повідомленнями агенцій Асошіейтед Прес, населення комуністичного Китаю досягає небагом 800 мільйонів людей. За даними з-перед 17-ти років, Китай нараховував 656,6 мільйонів людей. Від 1949 року, тобто

від часу приходу до влади в Китаю комуністів, населення збільшилося на 60 відсотків. Дані про населення Китаю опублікувало китайське офіційне

пресове агентство Гсінгуа, а окремі числа подав також у своїй промові на конференції для справ населення світу китайський делегат Гуанц Шу-тсе.

* * *

ПОШТОВА СКРИНЬКА

Ми одержали листа та світлини від побратима М. Заяця з Ванкуверу, Канада, якого поміщуємо в незначному скороченні разом зі світлиною.

(Редакція).

Група Побратимів із табору в Татершаль, Англія.

Високоповажаний Пане Інженере!
Дорогий Побратиме по зброї!

»Українська Думка« в числі 48 з м. року помістила знаменну статтю: »Чверть сторіччя діяльності ОБВУ в Великій Британії«.

Мені було надзвичайно приємно читати таку гарну Вашу статтю на порозі моєї 80-ки. Честь Вам і слава, Дорогі Побратими, за те, що продовжуєте вояцьке діло та зберігаєте вояцьку єдність. Вояк не може спати могольним сном, він при кожній нагоді хапає за кріс і стає до боротьби... Йдемо різними дорогами до одної цілі... Ми, вояки, є вірні вільній ні від кого незалежній Україні. Два рази приходилося ставати до боротьби, але встоятись не було сили.

До Вас, Дорогі Побратими по зброї, апелюю з п'єдесталу моїх 80-ти років — єднайтеся в чесне товариство! Тримайте суцільний фронт, бо вороги втискаються і нас ділять. Якщо будемо сваритися, то вороги зроблять свою роботу та розіб'ють нашу вояцьку єдність!

Дорогий Побратиме по зброї! Друже мій єдиний! Скріпивши свої немічні вже сили, пишу тих кілька слів. Прошу передати всім Побратимам, з якими ділив колись долю »невільника«, мій найсердечніший вояцький палкий і дружній привіт!

Вам відданий —

М. Заяць

* * *

Ігор КАЛИНЕЦЬ

ДРАМАТИЧНИЙ ФІНАЛ

В небі догнав його постріл.
Небо було близьке і сине.
Він впав
природно і просто,
як в дома
втомлений
падав на сіно.
Він чув,
як стріляли у прапор,

він подумав,
що добре стати б на ноги...
Він побачив левів
з піднятими лапами,
левів, що дивились на нього.
В їх очах були гнів і урочистість,
їх очі чимось заволоклися ледве...
Себе і прапор він подарував місту,
місту розгніваних ЛЕВІВ.

(Зі збірки »ВОГОНЬ КУПАЛА«)

СТОРИНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБВУ за 1974 рік до травня 1975 р.

КОНФЕРЕНЦІЯ ОБВУ — ОКРУГА ШОТЛАНДІЯ

Конференцію, яка відбулася в суботу, 9-го березня 1974, у приміщенні Субівського дому, при 14, Роял Терас, Едінбург відкрив Окружний Зв'язковий на Шотландію, п. О. Дем'янчук, рівночасно привітавши делегата із Головної Управи ОБВУ, п. П. Кіщука, та всіх делегатів і голів із окремих Відділів ОБВУ за таку численну присутність. Тоді передав голос делегатові з Головної Управи ОБВУ, п. П. Кіщуківі. Пан П. Кіщук привітав усіх делегатів вояцьким привітом та попросив до звітування кожного голову, зокрема про стан та працю, яка була пророблена за минулий рік, та про працю під сучасну пору Відділів ОБВУ на Шотландію.

своє життя й передали нам цю духову силу продовжувати дальшу боротьбу на користь українського народу. Далі закликав усі Відділи, щоб робили дописи для поміщення в «Альманаху». Рівночасно підкреслив, щоб Відділи були обережними, і піддержували усі публічні акції українського народу проти наших ворогів.

По закінченні першої частини Конференції, голови та делегати Відділів ОБВУ з Едінбургу, Данді, Карлайлу та Аннану, засіли до спільної фотографії.

У другій частині зала вже була виповнена едінбурзькою громадою, а переважно бувшими дивізійниками і сьгоднішніми членами ОБВУ. Місцевий голова Відділу ОБВУ, п. Е. Стешин відкрив другу частину програми і попросив делегата з Головної Управи п. П.

Учасники окружної конференції в Едінбурзі.

По загальному звітуванні п. П. Кіщук робив підсумки й давав пояснення про ситуацію, положення усіх Відділів ОБВУ на Шотландію. В загальному признав, що Округа Шотландія вив'язується не зле, але все ж таки є місце до посилення праці, у кожному Відділі, відживляти вояцтво духово імпрезами вояцького характеру, рівночасно вшанувати усі свята героїв, які віддали за нас

Кіщука до голосу. Пан П. Кіщук у своїй одногодинній доповіді з'ясував працю Головної Управи ОБВУ, не тільки тут, у Великій Британії, але й поза її межами, рівночасно закликав українське вояцтво, щоб організувало під час вакацій поїздки для відвідування наших дивізійних вояцьких цвинтарів в Австрії. До цього він давав пояснення і технічні поради.

По закінченні своєї такої цікавої та корисної доповіді, п. П. Кіщук дав заклик, щоб громада зложила дотацію на пам'ятник для покійного Сотника М. Вілого-Карпинця, й вона зложила понад двадцять п'ять фунтів, за що Управа Окружної Конференції з цієї нагоди складає щиру подяку всім жертводавцям, і рівночасно дякує делегатів із Головної Упарви п. П. Кіщуківі за таку корисну доповідь.

Секр. Окр. Конф. Л. Бойчук

ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ ОБВУ НА ОКРУЖНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ОБВУ В МАНЧЕСТЕРІ

Дня 30.3.1974 р. відбулася Окружна Конференція ОБВУ на Округу Ланкашир, якою керував окр. зв'язковий побр. Б. Головатий. По закінченні нарад Голова ГУ хор. інж. Т. І. Кудлик виголосив доповідь на тему «НАТО та Варшавський пакт». Доповідь була ілюстрована діаграмами, зіставленнями та шкіцями розміщення збройних сил НАТО й Варшавського пакту. Присутні делегати прослухали доповідь із великою увагою.

(ТІК)

ДОПОВІДЬ В АШТОНІ

Дня 31-го березня 1974 року, на запрошення місцевого Відділу ОБВУ, загоствив до Аштону з доповіддю на тему «Варшавський пакт і НАТО» в. о. голови Централі ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик.

Міжмо цього, що в цей самий день у Рочдейлі відбувалося протестаційне віче в обороні наших політичних в'язнів у московській тюрмі народів, на залі, як на Аштон, було досить слухачів.

Прелегент у гарно опрацьованій доповіді представив слухачам суходільні, морські та повітряні сили обидвох бльоків у людях, озброєнні й розміщенні військ.

Також широко було наświetлено мілітарну силу третьої світової потуги (після НАТО й Варшавського пакту) — червоного Китаю. Доповідь була ще більше цікава тим, що всі числа поодиноких родів зброї чи воєнків були представлені в гарно виготовленій формі. Слухаючи доповідь і рівночасно дивлячись на схеми, слухачі мали прекрасний образ того, про що говорилося, й були задоволені. Инж. Т. І. Кудликіві належить щира подяка за труд і виголошення гарної доповіді. Є побажанням, щоб такі доповіді відбувалися частіше.

Присутній

ДОПОВІДЬ У ВОЛТАМ КРОСІ

Дня 7.4.1974 року заходами Відділу ОБВУ у Волтам Кросі була виголошена доповідь «НАТО та Варшавський пакт», що її читав голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик.

Численно присутні слухачі прослухали доповідь із великою увагою. Доповідь була ілюстрована фахово виконаними діаграмами,

різними зіставленнями та мапами, на яких було показано розміщення сил обидвох бльоків. По діловій дискусії та запитах голова Відділу ОБВУ побр. Петро Широтюк подякував доповідачеві, а також усім присутнім за участь.

Присутній

ДОПОВІДЬ У ЛОНДОНІ

На запрошення Управи Відділу ОБВУ в Лондоні, Голова ГУ ОБВУ — побр. інж. Т. І. Кудлик виголосив дня 21.4.1974 р. в пообідніх годинах цікаву доповідь п. заг. «НАТО та Варшавський пакт». Доповідь була ілюстрована діаграмами, циферними зіставленнями сил і мапами, на яких було показано розміщення сил обидвох бльоків.

Доповідь була дуже цікавою, і чисельно зібрана аудиторія прослухала її з повною увагою. По діловій дискусії і запитах голова Відділу ОБВУ побр. Г. Вацік подякував Голові ГУ ОБВУ за таку цінну доповідь, а також подякував багатолюдній аудиторії за участь.

Присутній

ЦІКАВА ДОПОВІДЬ В ЛЕСТЕРІ

В неділю, 10-го травня, українська лестерська промада мала приємність вітати в себе д-ра С. М. Фостуна, генерального секретаря ОБВУ у В. Британії, який в пополудневих годинах (початок о год. 4.30) дав доповідь на військово-політичну тему. Свою доповідь прелегент поділив на три підрозділи: 1 геополітична констеляція; 2 політична й мілітарна стратегія; 3 мілітарний баянс.

Графічно й на мапах в деталях представив теперішнє політичне й мілітарне положення у світі та висловив припущення й реальні можливості на майбутнє.

Сама доповідь тривала одну з половиною годин, однак була настільки цікавою, що слухачі не відчули навіть коли цей час проминув.

В. Михайлюк

ПОБРАТИМСЬКА ЗУСТРІЧ

4-го травня 1974 р. в одній із найкращих залей будинку Відділу СУБ у Манчестері зібралася біля 300 осіб, щоб згадати ті часи, коли зорганізувалася Дивізія «Галичина», щоб виступити до бою проти відвічного ворога українського народу — Москви.

Побратимська зустріч-бенкет був улаштований окремим комітетом, покликаним Г.У. ОБВУ; під час бенкету була коротка мистецька програма, якою керував побр. М. Музика.

Зустріч-бенкет відкрив коротким словом голова комітету побр. Т. Головатий.

Головним промовцем був тимчасово вико-

нуючий обов'язки голови ОБВУ, інж. Т. І. Кудлик. Доповідь ця була цікава й багата на узагальнення.

У мистецькій частині була приємна новина для всіх любителів співу — тріо «Конвалія» і виступ ліричного баса В. Сверлюка з Манчестеру. Авдиторія прийняла його дуже добре.

Миле враження на слухачів зробив виступ тріо «Конвалія». Може сьогодні ще рано оцінювати мистецьку досконалість цього тріо, яке виконало п'ять пісень, з яких одної я досі не чув. Це доказ того, що тріо нічого не копіює, а шукає нових мистецьких форм праці, які б відповідали сучасним умовам. Публіка прийняла його виступ зі захопленням. Авторитет тріо зростає з кожним днем. Мушу признатися, що я був приємно вражений віршем п-ні Шалапай «Візьми мене, доле» в музичній обробці п-ні Яроцької.

Конферансьє вечора був побр. І. Музика. В залі було весело, бо побр. І. Музика завжди вміє ввести чар легкості й невимушености, що приносять радість і відпруження.

Дуже вірадрним явищем на цьогорічній зустрічі була численна присутність як воєнків, так і українського громадянства. З Рочдейлю, наприклад, прибула майже половина членів Відділу, зате нікого не було з Олдгаму й Ноттінгхаму та з інших Відділів ОБВУ.

У вічі кинулася теж зразкова організація цілої зустрічі та її концертної частини зокрема. Після художньої частини воєнцтво розважало себе аж до 2-ої год. ночі під звуки української оркестри з Дарбі, яка грала безперейно.

Щоб зібрати українське бувше воєнцтво на цю зустріч, мусіли добре напрацюватися члени Орг. комітету.

Про прийняття й перекуску подбали, очевидно, пані з Гуртка ОУЖ, за що їм належить щире спасибі.

Сердечне спасибі й інж. Т. І. Кудликові за відважну і змістовну доповідь, й Управі громади на чолі з дир. Б. Микитином, побр. Б. Головатому і побр. П. Кішуків та всьому комітетові за їхній труд, за їхнє щире ставлення до ОБВУ й воєнцких імпрез зокрема. Те ж саме й усім тим, що прибули на Побратимську зустріч.

Цьогорічна Побратимська зустріч була наскрізь удаюю, а виповнена простора чудова зала в будинку Відділу СУБ підтвердила, що побратими вміють оцінити чини свого воєнцтва.

Сотн. І. К. Гвоздик

ДОПОВІДЬ У БРАДФОРДІ

На запрошення Управи Відділу ОБВУ у Брадфордї, Голова ГУ ОБВУ — побр. інж. Т. І. Кудлик виголосив дня 5.5.1974 р. перед громадно зібраною аудиторією цікаву фахову доповідь «НАТО та Варшавський пакт». Свою доповідь прелегент ілюстрував власними діаграмами, різними зіставленнями та шкідцями, на яких було показано розміщення

збройних сил держав НАТО та Варшавського пакту.

Після доповіді слідували питання, на які доповідач давав вичерпні відповіді.

На закінчення Голова Відділу ОБВУ побр. пор. М. Якуб'як, дякуючи за доповідь, зложив Голові ГУ найщиріші побажання з нагоди 65-ліття, а всі присутні на залі, грімким «Многая літа!» звеличали цей рідкісний день.

Присутній

ВІДЗНАЧЕННЯ ЧОРНОМОРСЬКОЇ ФЛЬОТИ В БОЛТОНІ

Вже ввійшло в таку добру традицію, що в нашій громаді впродовж років відзначається цю незабутню історичну подію — 29-го квітня 1918 року, як Свято Українського моря, коли на щоглах кораблів Чорноморської фльоти були піднесені синьо-жовті прапори.

Таке святкування відбулося 5-го травня, в неділю, в залі Відділу СУБ, де численно зійшлися наші старші й молодші промадяни біля год. 4.30 Свято відкрив голова Відділу ОБВУ п. Іван Павкнер.

Опісля обширний реферат виголосив п. Петро Коломиєць, у якому зробив історичну аналізу про значення Чорного моря, що тягнеться від періоду княжих часів аж посьогодні, а для славної пам'яті Чорноморської фльоти наш старший промадянин Олекса Перетятко виголосив патріотичну деклямацію.

В мистецькій частині програми святя виступали місцеві самодіяльні аматорські гуртки співачок і танцюристів уже з молодшого покоління, які виховалися в суботній Школі Українознавства та у Спілці Української Молоді.

Квінтет у складі сестер Люби й Анни Лохманів, сестер Люби й Віри Доскоців та Розанни Янківської гарно відспівав чотири пісні, а саме: «Чорні очі», «Була мене мати», «Крилець» і «Чорна я си чорна».

Тріо, складене з Олекси й Ольги Дедівих та Люби Довбенюк, виконали два танки: «Залицання», «Гонивітер», а квінтет молодших танцюристок у складі Анни Шванко, Сузани Поляк, Сандри Пилип'юк, Катерини Брашко й Софії Рсманцевої відтанцював «Козачок».

Останнім був виступ квінтету, складеного з Петра Гладуна, Мирона Смалича, Олекси Дедіва, Ярослава Віджолі і Степана Дволіта, який виконував танок «Запорожець».

Музичний супровід для танців спочивав у руках наших музик — пп. Михайла Тимчишина й Михайла Федишина, а всі танки були підготовані п. Іваном Солов'єм із сусіднього міста Лью, якому поматала наша місцева сумівка Люба Лохман.

Програмою святя вдало керував п. Микола Рудейчук. На закінчення п. Іван Павкнер склав подяку всім виконавцям програми святя і його учасникам.

Свято закінчилося відспіванням українсько-го національного славня.

Т. Г.

ДОПОВІДЬ В ЛЕСТЕРІ

В неділю, 28-го квітня 1974 р., завітав до Лестеру виконуючий обов'язки голови Головної Управи ОБВУ, п. інж. Т. І. Кудлик і виступив доповідь на тему «Варшавський пакт НАТО».

На вступі доповідач коротко зупинився на сторії постанови обоюдних пактів, а згодом перейшов до порівняння статистичними даними поодиноких родів зброї, яке він графічно представив слухачам.

Так само графічно прелегент представив й обговорив мілітарні спроможності третьої сили, яка має безпосередній вплив на відношення сил поміж НАТО й Варшавським блоком — комуністичного Китаю.

Після доповіді розвинулася жвава дискусія довкола питання можливого мілітарного конфлікту між будь-якими зі згаданих блоків і проблеми українських інтересів та можливостей у таких конфліктах. Виміна думок на цю тему була дуже жива й цікава, а ряд питань, поставлених доповідачеві, вказував на велике зацікавлення військово-політичною тематикою.

Присутня

ВШАНОВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПОЛЯГЛИХ ДИВІЗІЙНИКІВ В АВСТРІЇ

Згідно з постановою Головної Управи Об'єднання Бувших Вояків Українців у Великій Британії, я був делегований, як представник нашої комбатантської організації на щорічне вшановання пам'яті поляглих дивізійників у Австрії в часі II-ої світової війни.

Збірний пункт представників Братства колишніх Вояків I УД УНА з терену Західної Німеччини, а також і з Австрії, був у Фельдбаху, в готелі Штайнера, удекорованому українськими й австрійськими прапорами.

У п'ятницю, 24-го травня 1974 р., разом із представниками Братства я поїхав до місцевості Інасу, де на кладовищі була відправлена Панахида на могилах поляглих дивізійників, а також на могилі пароха Інасу, о. Меєра, який хоронив дивізійників у фронтонній зоні, та на могилі о. Мирона Червінакевича, похороненого там іще в 1916 році. Негода не дозволила на більшій урочистості, й були виголошені тільки дві коротенькі промови.

Того ж дня увечері відбулася зустріч із репрезентантами Німецького Чорного Хреста — крайової організації, яка опікується могилами поляглих воїнів німецьких збройних сил у цілому вільному світі.

В суботу, 25-го травня, вранці, я мав зустріч із посадником міста Фельдбаху, на якій обговорював із ним питання плянованого пам'ятника поляглим дивізійникам у згаданій місцевості, а також відбулися розмови із представниками Крайової Управи Братства колишніх Вояків I УД УНА з німецького терену. Ввечері того самого дня мала місце товариська зустріч з австрійськими комбатантами, в часі якої промовляли заступник по-

садника міста Фельдбаху, побр. Б. Шарко з Німецької Федеральної Республіки, репрезентанти австрійських парашутистів, автор цих рядків, як теж старенький п. Едгер Вільгельм Морган-Штерн — колишній чотар Української Галицької Армії, родом із Відня. Його промова, надзвичайно прихильна для українського народу, була дуже зворушливою. Під час цієї товариської зустрічі Управа австрійських комбатантів нагородила автора цих рядків срібним комбатантським хрестом, а наприкінці зустрічі промовляв іще посадник міста Фельдбаху.

В ранкових годинах неділі, 26-го травня, я відбув іще одну розмову з речником австрійських урядових чиновників, які займаються справою цвинтаря в місцевості Травмансдорф, і він поінформував мене про настанову уряду в тій справі, яка йтиме по лінії перенесення тлінних останків поляглих дивізійників на кладовище у Фельдбаху, а тим самим цвинтар у Травмансдорфі буде зліквідований..

О десятій годині ранку в місцевій церкві почалася урочиста Служба Божа, яку відправив о. Дашковський із Зальцбургу. Коли вона закінчилася, у крипті були складені вінки, а опісля сформований похід вирушив на цвинтар. Напереді несли прапори, за прапорами вінки, потім ішли священники й українські представники, а за ними австрійські комбатанти і громадянство.

На кладовищі була відправлена Панахида, і промовляли о. Дашковський, автор цих рядків та побр. Б. Шарко. Під звуки жалібною маршу, виконуваного сурмачами, склали вінки: Крайова Управа колишніх Вояків I УД УНА в Західній Німеччині, автор цих рядків — від Об'єднання Бувших Вояків Українців у Великій Британії (великий вінок із дубового листа, переплетений червоними рожами), українці зі Стирії і Клягенфурту, австрійські парашутисти та комбатанти. В міжчасі прогрімив тричі гарматний салют.

На закінчення урочистості присутні відповіли український національний славень і «Не пора, не пора». Від Крайової Управи Братства I УД УНА в Західній Німеччині побр. Б. Шарко склав подяку представникам українських та австрійських комбатантських організацій, як теж українському й австрійському громадянству, яке прибуло, щоб ушанувати пам'ять поляглих дивізійників, а, крім того, подякував щиро міській раді за виявлену нею гостинність.

В понеділок, 27-го травня, мені довелося відбутися поїздку до Грацу на зустріч тим разом із представниками Австрійського Чорного Хреста, під час якої велася розмова відносно спорудження пам'ятника нашим поляглим побратимам у Фельдбаху, після чого я відлетів до Великої Британії.

Андрій ГАВІРКО

СВЯТО ГЕРОЇВ В ОЛДГАМІ

Заходами місцевого Відділу ОБВУ, в неділю, 26-го травня 1974 р., в залі субівського дому, відбулася величава академія, присвячена вшанованню сл. пам. чотирьох великих

синів України — Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Тараса Чупринки і Степана Бандери. На академію прибуло українське громадянство Олдгаму й околиці, як рівнож були присутні представники Т-ва Сприяння УНРаді.

В ранніх годинах згаданого дня в українській католицькій церкві свв. Петра й Павла о. д-р Теодор Тисак відправив Панахиду за спокій душ упавших героїв, о 3-ій годині по полудні громадянство виповнило залу вщерть. Відкрилася завіса. Сцена була прикрашена українським національним і революційним прапорами, а на підвищенні, накритому зеленим полотном, стояли чотири портрети, оздоблені живими квітами й чорною стрічкою.

Урочисте святкування розпочалося Молитвою Українського Революціонера, після чого свято відкрив голова Відділу ОБВУ й попросив присутніх ушанувати пам'ять Героїв постановом із місць та однохвилинною мовчанкою.

Святочне слово виголосив секретар Головної Управи ОБВУ, д-р Святомир М. Фостун, віддзеркалюючи в ньому життя й діяльність чотирьох Провідників та підкреслив, що на Рідних Землях є й сьогодні Герої, які стоять у нерівній боротьбі з комуні-більшевицькою Москвою.

З черги виступив хор Гуртка ОУЖ, на тлі якого деклямували: членка Головної Управи ОУЖ пані С. Стецько, сеньйор СУМ І. Бачинський і молодший юнак СУМ Роман Бачинський. Жіночий хор відспівав п'ять пісень, присвячених Героям, й академія закінчилася відспіванням національного гімну.

Опісля д-р Святомир М. Фостун дав доповідь на тему «Міжнародне політичне положення й мілітарний баян». Доповідь була добре опрацьована й ілюструвалася трьома картами: картою Європи, світовою картою й картою баянсу між поодинокими світовими потугами, які подавали численність військ кожної з них і їхнє розміщення, стан морських, повітряних і суходільних сил, як рівнож мілітарний потенціал червоного Китаю.

Велика подяка належиться д-ру С. М. Фостуну за виголошення такого гарного святочного слова, а відтак цікавої доповіді, о. д-ру Т. Тисакові за заохочення громадянства в церкві взяти численну участь в академії та доповіді й за його присутність на них, жіночому хорові й рецитаторам.

Т.М.С.

СВЯТО ГЕРОЇВ У ЧІДДІНГФОЛДІ

Хоч із могил, може, й згадки,
Та славних діл не згладили роки,
Й героям в днях Зелених Свят нащадки
Плетуть вінки.

Плели їх від давніх-давен, і коли надходили Зелені Свята йшли багатолюдними процесіями, складаючи ці вінки на могилах по-

ляглих українських героїв, які віддали своє життя у святеїній боротьбі нашого народу за волю й незалежність України. Так було щороку на Рідних Землях, поки московсько-більшевицький окупант цих процесій не заборонив, щоб знищити й викоренити кожний найменший слід наших історичних традицій і навіть зруйнував стрілецькі могили на Янівському цвинтарі у Львові.

Але його сатанічна лють безсила. Виходячи на еміграцію, ми забрали зі собою всі наші традиції і звичаї, сховали глибоко у своїх душах і серцях все, що українське, найсвятіше й невмируще. Тож сьогодні в усіх країнах вільного світу колишні зелено-святочні традиції продовжуються й відбуваються дуже величаво.

Як рік-річно, так і минулого року, стараннями Окружного Комітету ОБВУ Округи Лондон, в Інвалідській оселі «Сиденгирст» у Чіддінгфолді, в неділю, 2-го червня 1974 р., було влаштоване Свято Героїв. Воно розпочалося урочистою польовою Архирейською Службою Божою, яку відправив Іх Ексцеленція Преосвященний Кир Августин Є. Горняк, ЧСВВ, у сослужінні о. д-ра Степана Орача — настоятеля Лондонської парафії, яким прислудували при вівтарі шість хлопчиків. Під час Богослуження Владика виголосив повчальну проповідь про Зіслання Святого Духа, про обов'язки вірних перед Христовою Церквою, а також згадав у ній і про Ювілейний Святий Рік.

Богослуження закінчилося загальним відспіванням релігійного гімну «Боже Великий». Після цього почав формуватися похід довкола площі. На чолі йшов побр. Григорій Бацик — голова Окружного комітету і побр. Маріян Гайва, за ними дівчата з вінками, прапороносці, колона сумівців, о. д-р Степан Орач, прислужники, Владика в асисті голови ОБВУ побр. хор. Т. І. Кудлика, лондонський і бедфордський хори з їхніми диригентами п. М. Соломкою й побр. І. Джиджорою, а за ними загаль громадянства.

Процесія обійшла площу зі співом «Святий Боже» й зупинилася біля пропам'ятної таблиці воякам-українцям, які полягли за волю України в 1939-1945 роках, спорудженої заходами Централі ОБВУ, де була відправлена Панахида за спокій душ українських воїнів і всіх героїв та героїнь, що склали на жертovníку Батьківщини-України своє життя. Як під час Богослуження, так і в часі Панахиди співали обидва вищезгадані хори.

Слідувала перерва, після закінчення якої на імпрізованій естраді відбувся концерт, який відкрив коротким вступним словом побр. Михайло Захарчук — культ-освітній референт Головної Управи ОБВУ.

Мішаний лондонський хор під диригентурою п. М. Соломки у двох появах відспівав чотири пісні: «Сп'ять, герої, сп'ять», «Стоїть явір над водою», «Ой, три шляхи широкі!» та «Виходь, виходь, народе».

Чоловічий хор із Бедфорду під диригентурою побр. І. Джиджори виконав три пісні: «Коли ви вмирали», «Зродились ми» й «За

ебе, Україно» — муз. до останньої бедфордського диригента.

Хор сумівок із Лондону відспівав »Заплазали карії очі«, оркестра Юного СУМ із Редінгу під керівництвом п. М. Телюка відіграла »В'язанку пісень«, а два акордеоністи — Бомок і Тимрук — виконали три пісні.

Доповідь п.н. »В день Героїв« виголосив олова ОБВУ побр. хор. Т. І. Кудлик, подаючи й розглядаючи в ній безприкладні чини українських героїв і героїнь, від княжої до почавши і на змаганнях »За віру, за надід, культуру, мову й державність« сьогодишніх найкращих синів і дочок України заїгуючи. Його доповідь друкуватиметься окремо.

Деклямували: В. Кунька — Лондон (»Де є наше право«), Наталя Соколовська — Лондон (»Благослови, Боже«), Ольга Андрусичин — Лондон (»На столі, на снік«), Роман Любінський — Редінг (»Мамо«), Галя Караян — Редінг (»На постою«), Ольга Андрусичин — Лондон (»Пісня про Героїв«), а також З. Бартковіч із Лондону й Люба Чорна зі Злав.

На закінчення побр. Михайло Захарчук ждав щиросердечну подяку Преосвященному Владиці й о. д-ру С. Орачеві за відправлення Служби Божої й Панахиди, Централі ЗУБ за дозвіл на відбуття Свята Героїв, заїдкові Інвалідської оселі та її кухонному персоналові, всім виконавцям концертної програми та всім учасникам, які, зберігаючи ївківські традиції, кожного року збираються в день Зелених Свят, щоб ушанувати пам'ять наших героїв усіх часів.

Свято закінчилося загальним відспіванням національного славня, й потім учасники його розбрелися по всіх-усюдах, щоб погомоніти між собою, згадати давні часи, завести нові знайомства. Але більшість їх розмістилася в автобусах і приватних машинах, бо цьогоріч за зелено-святочна погода, як то кажуть »не дописала«: від самого ранку до пізнього вечора над землею звисало непривітне, похмуре й захмарене небо, проймав дошкульно холодний вітерець, а в додатку до всього кільзакратно починав моросити-падати дощ, і годі площа вкривалася лісом парасолів. У зв'язку з цим усе довкілля — могутні зелені листі дерева, травники, город, розкішні квіти й цілий привабливий обшир Інвалідської оселі — все втрачало свій екзотичний шар, псувало святочний настрій.

Але й така несприятлива погода не мала впливу на традиційність і патріотизм колишніх українських вояків та загалу нашого громадянства й молоді. Я нарахував 15 прибулих автобусів із Лондону та його околиць, як гакож близько 150 приватних автомашин (докладну їх кількість важко було усталити через розпорошеність). Отже, в загальному на Свято Героїв до Інвалідської оселі прибуло понад 1.300 осіб. Вони прибули громадно, щоб своєю участю у святі вшанувати сл.пам. чотирьох українських титанів — Симона Петлюру, Євгена Коновальця, Тараса Чупринку, Степана Бандеру й сотні іменних та

безіменних героїв і героїнь, які полягли смертю хоробрих у запеклій боротьбі з різношерстими наїзниками України.

Українське громадянство прибуло на Свято Героїв, щоб приректи виконання заливених вождами заповітів чітко й непомильно, бути гідними продовжувачами їхніх славних і великих діл, крокувати впевнено й непохитно бойовим шляхом до тієї священної мети, змаганням за осягнення якої присвятили все своє буремне життя аж до хвилини смерті чотири вищезгадані провідники, за яку гинули вояки армії УНР та УГА, за яку вмирили революціонери українського підпілля — УВО, ОУН, СВУ, СУМ та воїни легендарного УПА й УНА, — виховані на героїських чинах минулого.

Боротьба за світлий завтрішний день України, хоч, може, іншими методами, ведеться з непослабним завяттям і тепер за наші одвічні ідеали, за омріяну віками мету.

А мета — це воля, це держава,
Там — в столиці, на Дніпрі-ріці,
Моноліт воз'єднаної слави:
Київ, Львів, і Хуст, і Чернівці!

МИКОЛА ВЕРЕС

В ДЕНЬ ГЕРОЇВ

*Пелюстку маку, вітре, принеси,
Щоб внукам, як евшан мшишти,
Щоб і вони дорого там знайшли,
Де буде бій останній і великий.*

Слова українського поета Михайла Ліщинського чарівним леготом вповивають кожне українське серце та глибоко залягають у кожній українській душі.

Маки, що самі засівають на широких і родючих ланах України — це свідки кривавих боїв і звитяг тих, що за Бога та Україну, за віру Христову та наш нарід життя своє віддали. Українські червоні маки — це символ нашої боротьби, відвічної боротьби українського воїна за прабатьківську землю, за слушні права українського народу. Вони нашіптують нам вічну легенду про давно минуле, навівають наші душі спомином і сповняють їх надією про те, що в тій славній героїчній боротьбі прийде день останнього та великого бою. А буде це вирішний бій за волю, за Богом дані нам права та землю, за державу. Буде це боротьба за вічну та непоборну Україну.

Великий воїн і воєнний теоретик Карло Клявзевиц у своїй епохальній праці писав:

»нарід нічого більше не може шанувати, як гідність і свободу свого існування;

він повинен усе це боронити до останньої краплини крові;

все це є найсвятіший обов'язок до виконання і найвищий закон для наказування«.

А в іншому місці Клявзевиц говорить:

»нарід серед найважчих обставин є непоборний у величавій боротьбі за свободу;

навіть утрата свободи у кривавій героїчній

боротьбі запевняє відродження народу та є зародком життя, з якого виросте нове сильне дерево».

Під війною Клявзевіч розуміє тільки тотальну війну — «абсолютер кріг», тобто війну, що її веде нація всіма духовими та матеріальними засобами й силами народу, для повного знищення ворога. Того роду війна є питомо українському народові від найдавніших часів аж по сьогоднішній день. А тому нам, українським воїнам, треба постійно відроджувати та поглиблювати в нашому народі правильний погляд на війну, методами якої користувалися наші пра-предки.

Всім нам треба знати, що тільки культ і сила українського меча дозволили нашим пра-предкам задушити радіо над берегами Дніпра, Дністра, Сяну, Дону та Кубані.

Москвин І. Культинський, збираючи матеріали про наші обряди, ще в 1827 році писав про весілля наших селян так:

»барвінком і рутою обвивають українці предківський меч, який, як жезло путеводне, несуть перед молодятами й до церкви, й із церкви».

Коли вдумаємося в цей обрядовий чин, то відчуємо у ньому глибоку символіку: меч — це символ боротьби, а зелений барвінок — це символ надії.

Колись, на нашій рідній землі, Зелені Свята за своєю давньою символікою були днем містичного єднання живих із померлими в одну родину, якої і смерть не розриває. Два дні в році, на Зелені Свята, український нарід усю свою увагу присвячував тим, що колись давним-давно жили на нашій землі.

Вже в навечеріє Зелених Свят, усі наші хати, ворота, стріхи, могили та хрести коло церкви й на цвинтарях, чи при дорогах, а навіть і городи, на яких діди та прадіди колись працювали, були замаєні «клевчанням» — зеленим галуззям, що було символом надії, символом вічного життя, вічної злуки живих і мертвих.

Як бачимо, то не чорний колір, не барва землі й темної ночі, а зелений колір, барва зеленого листя, була символом української жалоби. Український нарід зумів поєднати свою жалобу із природою. Мешканці українських Карпат досюгодні заховують зелений символ жалоби. Коли хтось помре в родині, тоді дівчата скидають червоні стяжки зі свого убору та на протязі сорока днів носять зелені, а не чорні стяжки. Жінки ж, через цілий рік, вбирають на голови не чорні, а зелені хустини на знак жалоби. Навіть у нашій церкві є звичай, що священики на Зелені Свята вбирають зелені ризи. Ось чому, коли наша земля-мати квітчається зеленню, тоді ми заносимо до Всевишнього Творця неба та землі наші щирі молитви за душі тих, що від нас відійшли туди, де немає ні смутку, ні терпіння, а є життя вічне-безконечне.

Перша світова війна, у висліді якої розгорілася Визвольні Змагання українського народу за його державність, вплинула додатньо на хід дальших подій і розвиток нашої

стратегії тотального змагу українського народу за вільну від нікого незалежну державу. Треба признати, що доба, яка настала після Визвольних Змагань — це доба борців і воїв, які зродились із крові народу та виростили в постійному змагу за найвищий ідеал української нації — за Українську Самостійну Соборну Державу.

Це покоління можемо сміло назвати поколінням Шевченкових борців, які караються, але не каються, або покоління Франкових каменярів-борців, які розбивають тверду скалу та кров'ю власною і власними кістками будують твердий гостинець, що по ньому прийде нове життя, нове добро. Обравши правильний шлях, українська нація, в боротьбі, мов той легендарний Фенікс, все оживає, набирає сили та повстає проти ворогів, які посягають свою злочинну руку на нашу батьківську землю, на її скарби та культурні надбання, на нашу віру.

»Згинуть нам одна дорога,
Чи в кайданах, чи в війні,
Хто ненавидить кайдани —
Тому війни не страшні».

писав у своїй поемі «Великі Раковини» наш великий мислитель Іван Франко.

Боротьба в обороні рідної землі та нації — це священне діло. Це гасло до волі та розквіту й добробуту нації. І не даром в українській бойовій пісні співається, що — »У вогні кується наша доля!»

Гасло боротьби та посвяти для рідного краю випливає з любови та глибокого патріотизму до Батьківщини, а тому на згадку боротьби не здригаємось, бо боротьба — це природний закон, що зближує нас до остаточної мети.

Наша поетеса Уляна Кравченко у своєму вірші «Молитва» писала:

»Боже!
Не дай, щоб темний ворог України
Нас поборов.
До рідних святощів, до країни
Ти, Отче, в серце кожньої людини
Сам влив любов!»

Любов до Батьківщини — це найцінніша та найшляхетніша прикмета людської душі, що нею Всевишній Творець сповнив нашу людську душу, наше серце та всі наші відчуття, наші змисли. Отже й гасло боротьби випливає з любови та глибокого відчуття патріотизму до Батьківщини. А тому, чим душа української людини величніша та благородніша, тим більша в неї любов до України.

Боже Провидіння хотіло, щоб український нарід поселився й жив на найкращій і найбагатшій частині європейського суходолу, на молоком і медом текучій землі. Впродовж довгих-предовгих віків, в обороні Богом даної нам землі, вмирили найкращі сини та доні України. Вони, що їм немає числа, зложили на вітчизняному вівтарі найвищу жертву, жертву крові та життя за Віру, за Нарід, за Україну!

У висліді безпереймних боїв і війн за най-

в'ятіші права нації, наша земля — від Карпат аж по Дін і від Прип'яті аж по Чорне наше море аж до стіп Кавказу встелилася білими лицарськими кістками та просякла чистою і шляхетною кров'ю українських борців-героїв.

Сьогодні, споглядаючи в минуле, мусимо твердити, що тільки завдяки поляглим борцям-героям — «ще не вмерла Україна» — ї не вмере!

Ніщо інше, лише їхня боротьба та жертва крові породжувала та кидала у вир боротьби все нових борців, нових героїв. А якщо так, тоді нам і нашим нащадкам треба частіше звертатись до героїських чинів і подвигів у нашому славному минулому. Ніде інше, лише там знайдемо живогорню міць любови до рідної землі, міць братньої любови та соборницької ідеї! А, пірнувши там, аж до дна, ствердимо велич і славу нашого народу та переконаємося, що немає в чужих народів гаких великих героїв, з якими не могли і ми порівняти героїв України.

Для прикладу та переліку зробім коротеньку екскурсію в наше минуле:

Ось жінка — княгиня Ольга, одна з найкращих володарок давніх століть, що довершила пімсту за вбивство її чоловіка, що як християнка виховала, серед поганського довкілля, свого внука Володимира, який, як пізніший володар, зробив Україну християнською і могутньою.

А от її син, Святослав, який умів не лише перемогати переважуючі сили ворогів, але, наступаючи на них із небезпекою погуби свого війська, кликав до своїх воїв-лицарів:

«Немає вже нам куди дітися. Хоч-не-хоч мусимо стати проти них, тож не посоромім української землі. Радше ляжмо тут своїми кістками. Мертвому ж немає сорому, а як побіжимо, буде нам сором. Отже стіймо кріпко!»

За життєдайним героїзмом шукаймо теж і в нашій золотій козацькій добі.

Ось чин Вишневецького в Царгороді, чин козацтва над Сорокою, під Берестечком, чин козацьки при облозі Буші, а ось сама постає гетьмана та героїські вчинки його полководців Богуна й Кривоноса, героїська оборона Кожотопу, а там і чини Гонти та Залізняка з їхніми гайдамаками, а вкінці Кармелюк і Довбуш.

Це — не лише імена, це — в тіні імен відважні та одчайдушні героїські вчинки в обороні народу українського та його святощів, в обороні Батьківщини, дорогої і над усе рідної України.

Саме великі подвиги, подвиги та чини тих, що творили історію українського героїзму, були тією іскоркою, що жевріла в душі й венах українського народу та спалахнула великим полум'ям національної революції Визвольних Змагань у 1917 році, у вирі чого створилися безсмертні Крути в 1919 році та Базар у 1921 році.

Хіба ж побіч грецьких термопільських героїв не можуть стати такі ж безсмертні герої Крут? Хіба ж побіч гелленського короля

Леоніда не може стати козак шостої стрілецької дивізії Щербак, що над свіжою могилою під Базаром, в імені 359 скатованих козаків сказав твердо й непохитно:

«Ми знаємо, що нас чекає, але ми смерти не боїмося і до вас, москалів, служити не підемо!»

А скільки ж мужности та сили криють у собі постаті героїв, що їхні чини поривали за собою цілі грядучі покоління. Старовинне княже — «Здобути, або дома не бути!» — стало гаслом наших славних УСС-ів у боях за Україну. Під тим же самим гаслом йшли й українські воїни з'єдинених українських армій на Київ у 1919 році, та вояки Зимового походу в 1920 році, а також і другого Зимового походу, що знайшов своє увіковічення в Базарі.

В душі того ж клича велися завзяті бої і проголошувалася самостійність Срібної Закарпатської Землі в 1939 році. Тоді то героїські чини воїв Закарпатської Січі записалися золотими буквами в історії Визвольних Змагань українського народу.

Не що інше, як героїські чини минулого, були тією шориваючою силою, яка кидала у вир нерівної боротьби революціонерів українського підпілля — УВО, ОУН, СВУ, СУМ та воїв славної і безсмертної УПА та УНА, у вир завзятої боротьби, проти поневолювачів України!

З цим і подібним козацьким гаслом: «За віру, за нарід, його культуру, мову й державність» — там, на Рідних Землях, у важких і невідрадних обставинах, до сьогоднішнього дня ведуть затяжний змаг найкращі сини та доні України. Сотні засланих і ув'язнених останніми роками наших братів, на чолі з Морозом, Чорноволом і Калинцем, є доказом, що боротьба за Україну — вільну, ні від кого незалежну не припиняється. Молоде покоління не дозволяє ворогові спокійно загускати своє коріння й наживатися благами нашої святої землі.

Треба свято вірити, що й дальші борці-вої йтимуть тим же самим шляхом боротьби, щоб завершити чини батьків, великий чин побудови Української Самостійної Соборної Держави!

Не можемо не згадати славних імен тих, що у вирі визвольної боротьби українського народу, останніх десятиріч, вписалися золотими буквами в анналах визвольної боротьби. Перед нами, мов на екрані, виривають постаті Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Ольги Басарабової, юних героїв Віласа та Данилишина, що на ешафоті львівської тюрми приймають смерть із руки польського окупанта та вмирають з окликом: «Хай живе Україна!» А далі постає Степана Бандери, в повному віці молодця, що на варшавському процесі, замість обороняти себе, кинув виклик ворогам і говорив про поневолення та визвольну боротьбу українського народу, щоб знав про це цілий світ. А там і постаті Ольги Теліги, Івана Климьова, Грицяя-Перебийноса, Романа Шухевича-Чупринки та багатьох-багатьох тих, що їм «ність

числа» на довгій листі героїв, борців за рідні права, за волю України!

Українська нація мусить бути горда теж і тим, що в пантеоні героїв особне місце займають жінки-героїні, які вагою й величчю своїх чинів, як це було в концтаборі Кінгірі, перевищують славу жінок древньої Картагени!

Вийнятковою гордістю сповняються наші серця, коли згадуємо про наші багатотерплячі Церкви, відповідників яким не має жодна нація у світі. Хто може похвалитись такими мучениками, як наші славні митрополити Липківський і Шептицький, як усі священники та єпископи УАПЦ, чи всі єпископи та зверх 2.000 священників Української Католицької Церкви, що разом зі своїм тодішнім митрополитом, а сьогоднішнім нашим Патріархом Йосифом Сліпим, радше прийняли муки, заслання, а багато і смерть, проте не пішли на службу ворога. Вони карались, але не виріклися своєї прабатьківської Віри.

Якщо в наших міркуваннях зробимо слушний висновок про вийнятковість українських героїв, про відсутність відповідників серед героїв інших народів, то тут не слід розуміти, що інші народи не мають своїх героїв. Вони є, та тільки обставини, серед яких родились, виростали, боролись і вмирали наші герої були відмінними, треба сказати вийнятковими, а тому часто-густо для противаги не знаходимо їм відповідника.

В заключних рядках треба ствердити, що так, як для нас немає в чужому світі другого Дніпра, так немає других і кращих героїв за наших! Вони для нас святі-пресвяті, а тому пізнаваймо їх, шануймо їхню пам'ять і йдім їхніми славними слідами.

»Бо лиш боротись — значить жити!«

Хор. Инж. Т. І. Кудлик

СВЯТО ГЕРОЇВ — СВЯТО МОГИЛ У НОТТІНГГАМІ

Завдяки старанням Управи Відділу Об'єднання бувших Вояків Українців у Ноттінггамі влаштовано в неділю, 9-го червня 1974 р. святкову академію для вшанування славної пам'яті поляглих Героїв і Героїнь України, які на протязі 1000 літ нашого національно буття клали на жертвовник боротьби за волю й державу своє життя.

О годині 6-тій вечора, в залі Відділу СУВ, відбулось офіційне свято.

Відома нам усім велика розлога ноттінгамська «фортеця» була виповнена багатолюдною аудиторією — громадянством міста Ноттінггама й околиць. Сцена була відповідно удекорована, тому можна було відчутися святочну атмосферу...

Програма свята була різноманітна. На самому початку п. Володимир П'єтницький відчитав свій власний вірш, написаний спеціально на наше Свято Героїв.

Святочне відкриття — Апель Поляглим — перевів культурно-освітній референт М. Гуменюк, відмічуючи світлі постаті Народніх Героїв усєї соборної України, які боролись й віддали своє життя за рідну Церкву й любу Батьківщину!

Під час салюту й однохвилинної мовчанки похилилися над символічною могилою чотирьох прапорів: національний, військовий (ОБВУ), сумівський і пластовий (їх тримали прапороносці), віддаючи нашим Героям і Героїням честь і поклін за те, що вони воювали за вольності свої з мужнім і величним серцем, із лицарською й героїською відвагою різних часів та поколінь, і впали у боротьбі за здійснення нашої найвищої священної мети.

З черги молода піяністка пані М. Бучок відіграла на фортепіані жалібний марш, присвячений упавшим Героям.

Святочну доповідь виголосив п. Володимир Бабицький із Лондону. Шановний доповідач у цій обширній доповіді зробив історичну аналізу про визвольну боротьбу українського народу в 1917-1921 рр., пізніше перейшов до етапів УВО, ОУН та УПА, а потім схарактеризував великі світлі постаті Героїв Української Національної Революції нашого століття: Головного Отамана С. Петлюри, полковника Є. Коновальця, ген. Т. Чупринки і Провідника ОУН С. Бандери.

Сумівський дівочий гурток — октет під диригентурою п. Мирона Скаліща, дуже гарно виконав пісню «Зелений гай».

Миле враження на святочну громаду зробили виступи декламаторів: шістьох сумівців й однієї пластунки, які виконали по-містецькому і з чуттям вірші та дали слухачам можливість почути їхню гарну-бездоганну українську мову.

Декламували: Ірина Чепак — «З нами Бог» (о. А. Трух, ЧСВВ), Леся Захарко — «Присвята Героям» (Світлана Кіузьменко), Ірина Гуменюк — «Могила невідомого вояка» (Надя Тищенко), Євген Курляк — «Присяга Українця» (Петро Карманський), Іван Комар — «Україні» (Марко Босслав), Олесь Стасів — «Героям УПА» (Надя Тищенко), Віра Білинська (пластунка) — «Городок».

Останнім був виступ оркестри Юного СУМ-у «Сокіл» під диригентурою п. М. Стахова, яка відіграла ряд стрілецьких пісень.

Програмою свята вдало керував дружинник Мирон Бучок. На закінчення голова Відділу п. Клим Роснецький склав подяку Шановному прелегентові за доповідь та Управам братніх місцевих установ за співпрацю на громадському полі, при чому, звертаючись до святочної громади, сказав: «Кожна українська людина мусить пам'ятати про меч, який призначений на ворога».

Свято закінчилося виконанням українського національного гімну, який відіграла сумівська оркестра.

М. Г-к

ПОКЛІН ГЕРОЯМ І ВІДМІЧЕННЯ АКТУ 30-го ЧЕРВНЯ В РАГІ

В неділю, 23-го червня 1974 р., в залі англійської католицької школи зібралася українська місцева громада, щоб гідно вшанувати Акт Відновлення української державності 30-го Червня 1941 р. та відмітити пам'ять наших передових героїв — Петлюри, Коновальця та Чупринки-Шухевича.

До збагачення програми академії багато причинилися Гуртки СУМ-у і Пласту в Лестері.

Першою точкою програми було відчитання Апелю Героїв сумівцем п-ом Б. Боднар, опісля слідував ряд пісень, зазвучали дівочим хором із Лестера під керівництвом п-ни Ватрич. З черги відчитав реферат про Героїв п. М. Вільшинський, а вірші рецитували пластуни М. Костів та сумівка Ірка Лугова. Спогад про Героїв відчитав пластуни Р. Михальський, а реферат про Акт Відновлення української державності виголосив п. Дюк із Ковентрі.

Рагівська українська громада є вдячна п-у Дюкові та всім виконавцям програми за їхні виступи і труд.

При кінці академії голова Відділу СУБ п. Непіп подякував учасникам програми та всім присутнім за участь в академії, яку закінчено відспіванням національного славня.

І. Озм.

ДАРБИ В ПОКЛОНІ ПОЛЯГЛИМ ПІД БРОДАМИ

В неділю, 7-го липня 1974 р., українська спільнота в місті Дарбі вшанувала пам'ять упавших у бродівських боях вояків дивізії «Галичина».

Після Богослуження, душпастир о. А. Гринах відправив заупокійну Панахиду в місцевій українській католицькій церкві за поляглих стрільців дивізії.

Увечері в залі будинку Відділу СУБ, завдяки заходам місцевого Відділу ОБВУ, відбулася святочна академія. З цієї нагоди відруковано гарні програмки, які вручено всім учасникам академії.

На тлі сцени, удекорованої Тризубом, емблемами дивізії та ОБВУ, прапорами, дубовим листям та написом «Ви в бою нерівним лягли», голова місцевого Відділу ОБВУ, п. А. Гавірко, відкриваючи святочну академію, коротко з'ясував присутнім перебіг боїв під Бродами і підкреслив геройську боротьбу дивізійників з переважаючими силами ворога, який диспонував летунством і танками. Український вояк боровся до загибелі й виконав свій обов'язок, як пристойно лицареві, і через те вкрився незмирущою славою та став прикладом для грядучих поколінь — майбутнім воякам за Самостійну Соборну Українську Державу.

Мистецьку програму академії, яка була дуже дбайливо підготована, виконали жіночий хор місцевого Гуртка ОУЖ під керівництвом

п-на В. Мельниченка, місцева молодіжна оркестра «Верховина» під батуюто п-на Я. Семчишина, відомий рецитатор із Ноттінгтаму, п. К. Роснецький, декляматори пш. М. Попович, Н. Онуфрик та сумівець Г. Перегинець.

Реферат прочитав п. М. Матчак.

Присутній

БОЛТОН ВІДМІТИВ 30-ТІ РОКОВИНИ БРІДСЬКОГО БОЮ

Як кожного, так і цього року, в нашій громаді заходами місцевого Відділу ОБВУ, в неділю, 21-го липня 1974 р., відмічено 30-ті роковини боїв під Бродами, в яких багато синів України зложили своє життя в обороні Рідного Краю.

Відмічення роковин почалося о. год. 6-ій п. п. в залі Відділу СУБ у присутності бувших вояків та невоєнків, яке відкрив голова ОБВУ, п. Іван Павкнер, вступним словом та однохвилиною мовчанкою в пошані для поляглих.

Реферат про І-шу Українську Дивізію прочитав п. І. Скрипич, а спогади про бої під Бродами — п. О. Боднар, які яскраво насвітлювали події тодішніх часів та які були вислухані аудиторією уважно.

З рецитаціями виступала сумівка Віра Левик і дивізійник п. Михайло Редечук; вірші ці були присвячені бродівським боям.

Після закінчення цієї скромної академії, п. І. Павкнер подякував виконавцям програми та всім учасникам за їхню участь у святі.

ДОПОВІДЬ У СКАНТОРПІ

Другого дня, 21.7.1974 р., після маніфестації української громади у Сканторпі проти переслідування й арештів, що їх проводить Москва в Україні, яка випала дуже гарно та про яку писала місцева англійська преса, відбулася доповідь Голови ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика про загальний стан нашої діяльності та наші завдання на майбутнє. Багато місця присвятив доповідач українському молодому поколінню.

На доповіді були присутні: голова Відділу СУБ п. І. Гладкий, д. Малицький — представник молоді, б. окр. зв'язковий і член ГУ ОБВУ побр. Я. Фатерига та член ГУ ОБВУ побр. інж. П. Маслій, пані Гладка — керівничка Школи Українознавства та багато членів братніх установ у Сканторпі.

Присутній

СРІВНИЙ ЮВІЛЕЙ ОБВУ В ДІННІНГТОНІ

Завдяки заходам члена ГУ ОБВУ, п-на Петра Кіщука, та Управи зреорганізованого Відділу ОБВУ у Діннінґтоні, 24-го серпня 1974 р. відмічено урочисто 25-тиліття діяльності ОБВУ. Метою цього свята не було саме відзначення діяльності нашої вояцької організації, але, — як сказав п. Татарчук, — воно відродило вояцьку дружбу і свідомість національного обов'язку українського колиць-

нього вояка перед українською нацією, що далі бореться, не зброєю, але писаним полум'яним словом.

Відзначення срібного ювілею почалося о год. 6-й вечора обідом побратимів у залі будинку СУБ. За столами, гарно прибраними, засіло 47 б. вояків-українців із дружинами та дітьми й запрошені гості-чужинці.

Секретар Відділу й господар святкування, п. І. Кузьма, відкриваючи свято, просив присутніх започаткувати його молитвою. Після молитви, голова Відділу, п. Бурчак, англійською мовою розказав присутнім про мету цього свята, та підніс тост за здоров'я всіх українських вояків, що в різні часи і в різних обставинах боролися за українську державу.

Під час обіду, в антрактах, промовляли пп. Кіщук і Татарчук та в англійській мові п. Кузьма.

Після обіду виступило фаворизоване всіма жіноче тріо «Конвалія», яке при акомпаньяменті гітар запродукувало декілька українських пісень, а для англійських гостей пісню «Ді Ровз оф Атенс».

Срібний ювілей закінчено танцювальною забавою в поблиській залі будинку «Міддлтон Інститут». В цій залі, ще перед початком забави, на прохання присутніх, тріо «Конвалія» проспівало, під рясні аплодисменти, три пісні: «Квітець місяць», «Дівчино кохана» та «Мої ясені».

Забаву оркестра започаткувала українським вальсом «Як з Бережан до кадри січовики манджали...»

І. Р. Федак

СЕРЕДНЯ АНГЛІЯ ВШАНОВУЄ ПАМ'ЯТЬ ПОЛЯГЛИХ ПІД БРОДАМИ

Світила Батьківщині їхня путь,
Зі сну ще й розбудила Україну,
Вояки — лицарі таки живуть
— Для них моління й цвіт вінків
барвінку.

На заклик Окружного Святочного Комітету, в неділю, 1-го вересня, 1974 р. українці в Лестері, як теж із інших місцевостей середньої Англії, зійшлися громадно до залі Відділу СУБ у Лестері, щоб узяти участь у відміченні бродівського бою.

Зійшлося тут старше й молодше покоління, щоб у 30-тиріччя бою під Бродами вшанувати пам'ять поляглих вояків I-ої Дивізії «Галичина».

Окружні святкування в Лестері почалися Панахидою за спокій душ поляглих воїнів. Панахиду відправив місцевий душпастир, о. Андрій Гринах, у присутності великої кількості громадянства та організованих почтів із прапорами: ОБВУ, СУМ та Пласту.

Виголошуючи коротку проповідь, о. Андрій цитував фрагменти з поеми «Друзям з-під Бродів» власного авторства.

Після того, всі присутні зібралися в залі Відділу СУБ, де інж. Т. І. Кудлик, голова ОБВУ, відкрив офіційну частину свята та водночас виголосив коротке святочне слово.

Наступною точкою був Апель Поляглих. При виструнченій на сцені чоті колишніх учасників бродівського бою під командою п-на Андрія Гавірка, п. К. Роснецький помистецькому відчитав цей Апель. Відтак оркестра «Верховина» з Дарбі під керівництвом п-на Яр. Сенчишина виконала дивізійний марш.

Реферат на тему свята прочитав п. М. Матчак із Дарбі — учасник цього бою, а омісія виступив чоловічий хор із Лестеру й Ковентрі (скомасований) під керівництвом п. В. Ницоти з піснями: «Гей, там під лісом» і «Зоріла золота заграва».

Дівочий хор СУМ із Лестеру під керівництвом п-ни О. Ватрич виконав дві пісні: «Тополя» та «На могилі борців», а дівочий квартет із того ж осередку, під цим самим керівництвом, виконав дві пісні «На чужині загибають» і «Контра спем сперо». Знову ж мішаний хор юного Пласту під диригентурою ст. пл. І. Кіщук запродукував дві пісні: «Гей у лузі червона калина» та «Гей, нум, браття, до зброї». З деклямаціями виступала пластунка з Дарбі, Н. Онуфрик. Після прочитання спогаду п-на К. Роснецького, свято закінчив збірний хор з Лестеру й Ковентрі піснею «Броди».

Наприкінці п-н П. Кіщук зложив подяку всім виконавцям програми від імени Свят. комітету.

Присутній

ДВАДЦЯТИП'ЯТИЛІТТЯ ОБВУ У СТОКПОРТІ

Дуже урочисто та гарно відзначили 25-літній ювілей ОБВУ наші побратими у Стокпорті. Дня 8.9.1974 року за гарно заставленими столами засіла вся громада, а в тому й молодь.

Святочним-вступним словом голова Відділу ОБВУ побр. М. Мирон відкрив урочистий вечір і привітав Голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика. В ході обіду голова Відділу звітував про діяльність Відділу ОБВУ у Стокпорті. З черги попросив до слова Голову ГУ ОБВУ, який із цієї нагоди виголосив доповідь. По черзі слідували короткі вітання: окружного зв'язкового на округу Ланкашір побр. Б. Головатого, Голови Відділу ОБВУ з Болтону побр. І. Павкнера та представників місцевих братніх установ.

Після обильного обіду відбулася забава у просторій залі Відділу СУБ у Стокпорті. Цей гарний ювілейний вечір залишиться в пам'яті привяних громадян стокпортської громади.

Присутній

25-ЛІТТЯ ОБВУ В БЕДФОРДІ

Дня 5.10.1974 року Відділ ОБВУ в Бедфорді святкував 25-літній ювілей. Святкування відбулося в міській залі. На святкування прибув Голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик, о. крилошанин М. Матичак, представники місцевих установ і члени ОБВУ та братніх установ. Свято відкрив окружний зв'язковий і голова Відділу ОБВУ в Бедфорді побр. В. Гуменюк.

В ході обіднього прийняття побр. Гуменюк звітував про діяльність Відділу ОБВУ та попросив Голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика до святочного слова. З черги промовляв теж і парох о. крилош. М. Матичак, відтак слідували привіти від представників місцевих братніх установ, а також говорив перший секретар Відділу ОБВУ. Вечір був гарно підготований і проведений, а численно зібрані гості після закінчення обіду пішли в танок, забавляючись до пізніх годин.

Слід подякувати за гарно влаштоване ювілейне свято ОБВУ голові Відділу та всім членам Управи Відділу.

Присутній

ЛІЙ В ПОКЛОНІ ПРОВІДНИКОВІ ОУН

В суботу 19-го жовтня 1974 р. українці міста Лію зібрались численно в не великій залі домівки СУБ, щоб відзначити 15-ту річницю смерті сл. пам. Степана БАНДЕРИ, бувшого Провідника ОУН, який упав на полі слави від скритовбивчого пострілу московського агента. На залі зібралося 76 осіб — членів ОБВУ, СУБ, ОУЖ і юнацтва СУМ.

О годині 17-ій відкрилась заслона. На тлі задньої стіни портрет Провідника, прапори, бойове гасло, а при символічній могилі з безровим хрестом, що її вкриває чорно-червоною прапор ОУН, стоять юнаки СУМ. На скромну програму склались: відкриття голови Відділу СУБ п. Петра Барана, деклямація в річницю смерті Провідника, що її виголосив юнак Роман Пістун і доповідь інж. Т. І. Кудлика. Грімким «Не пора, не пора...» закінчено це скромне відзначення смерті бувшого Провідника ОУН — сл. пам. Степана Бандери, яке залишиться в пам'яті старших і молоді.

(ТІК)

СРІБНЕ СВАТКУВАННЯ В ЛІУ

Ідучи з Манчестеру на захід, доїжджаєте до невеличкого містечка Лію. Колись воно було відоме з вугільної промисловости, сьогодні там уже в додатку є різні модерні галузі виробництва.

У цьому гарному та спокійному містечку живе невеличка, але добре організована українська громада, яка гуртується в СУБ, ОБВУ, ОУЖ, СУМ. Там же і Школа Українознавства. Може й заслужено цього року цій громаді, за жертвовну працю, припала заслуга. На цьогорічному Вояцькому З'їзді ОБВУ,

при виборі королеви краси, жереб упав на красуню саме з цієї гарної та працюючої громади. Цією красунею є панна Лінда Кішун. Мені приємно ствердити, що цьогорічна королева володіє поправно українською мовою.

В суботу, дня 19-го жовтня 1974 р. в годині 18,30, того ж вечора, місцевий Відділ ОБВУ влаштував скормне, але дуже миле прийняття з нагоди 25-ліття свого існування. За столами зібрались: голова ГУ ОБВУ хор. інж. Т. І. Кудлик, королева краси ОБВУ на 1974-75 рік панна Лінда Кішун, зв'язковий округи побр. Б. Головатий, побр. М. Музика — член ГУ та члени місцевих Управ: побр. В. Щербатюк, голова Відділу ОБВУ, побр. П. Баран — голова Відділу СУБ, голова Гуртка ОУЖ пані А. Душняк, бувші голови Відділу ОБВУ побратими: А. Собків, І. Казимирович, П. Баран (теперішній голова Відділу СУБ), голова Осередку СУМ др. Т. Дзундза, діючий секретар Відділу ОБВУ побр. М. Дідюк, і скарбник В. Вереснюк. Всі з родинами засіли за столи з перекусом, що зготували пані з ОУЖ.

До численної вояцької сім'ї промовив голова місц. Відділу ОБВУ побр. В. Щербатюк, а голова ГУ підніс тост за український нарід і за українське вояцтво. З черги слідувала коротенька історія місцевого Відділу ОБВУ, що її передав діючий голова побр. В. Щербатюк, а по вірші «Вперед, брати...», що його рецензував юнак Мирон Щербатюк, слідувала промова голови ГУ ОБВУ п.з. «Ми сьогодні та наші завдання на майбутнє». Мила зустріч, переплітувана чаєм і закускою, продовжувалася до пізніх вечірніх годин. В міжчасі вітали місцевий Відділ ОБВУ з нагоди срібного ювілею: побр. Б. Головатий, побр. П. Баран, побр. Т. Дзундза, пані А. Душняк, побр. М. Музика, побр. М. Глушко (від товариського клубу).

Присутній на початку фотограф із «Лій Джренл» зробив декілька світлин, а голова товариського клубу вручив на закінчення подарунки королеві краси, панні Лінді Кішун, голові Відділу ОБВУ, побр. В. Щербатюкові та декляматору юн. П. Щербатюкові.

Добігла до кінця дуже мила та дружня зустріч, яка залишиться в пам'яті на довгі й довгі роки. Хай же вона буде тим стимулом для дальшої праці грядучого двадцятип'ятиліття наших спільних зусиль, для добра нашої дорогої України!

(ТІК)

ДОПОВІДЬ У БОЛТОНІ

Дня 20.10.1974 року відбулася доповідь Голови ГУ ОБВУ інж. Т. І. Кудлика на актуальній темі нашого життя та наші завдання супроти поневоленої Батьківщини-України. Сама доповідь була цікавою і викликала живу та ділову дискусію. Культ-освітній референт п. І. Скрипець подякував прелегентові за цікаву доповідь і за труд.

Присутній

ОКРУЖНЕ СВЯТО ПОКРОВУ В КОВЕНТРІ

В суботу, 26-го жовтня 1974 р., о 5-ій годині по полудні, зала Відділу СУБ у Ковентрі була заповнена людьми з Волвергемптону, Раїбі, Бірмінггему, Дарбі, Ноттінггему й місцевими, які нетерпляче очікували на початок свята. Його відкрив п. Г. Герилук, голова Ковентрівського Відділу ОБВУ, представляючи присутнім п. Петра Кіщука, зв'язкового Округи ОБВУ на середню Англію, який виголосив коротке вступне слово.

Реферат прочитав о. крилошанин Микола Матичак, пов'язавши у ньому дуже вдало й цікаво традиційне обожання Пресвятої Богородиці українським народом від найдавніших часів і до нинішнього дня. Визнання Пресвятої Богородиці опікункою УПА продовжує цю традицію. Торкаючись акту проголошення Пречистої Діви Покровителькою УПА, Достойний прелегнт зачитував слова генерала Т. Чупринки, С. Бандери і Блаженнішого Кир Іосифа Сліпого, нами вибраного Патріярха, який сказав, що «ідея відновлення Української Держави мусить бути у всіх наших провідних думках». Розглядаючи теперішній стан в Україні, він цитував слова Валентина Мороза, що «нам потрібно нових апостолів віри», а закінчив молитвою до Святого Покрову.

Пан Я. Дунець деклямував «Наймит» І. Франка, п. В. Камінський із Лестеру, заступаючи свою дочку, рецитував «Нечай» П. Кізика, а п. В. П'єтницький із Ноттінггему продеклямував особисто написану молитву до Пресвятої Богородиці.

Чоловічий хор із Лестеру, в якому співали також хористи з Ковентрі, під керівництвом п. В. Нияцоти, виконав чотири пісні: «Через поле», «Віє буря», «Вилітали орли» й повстанську «Там під лісом».

Оркестра з Дарбі під керівництвом Ярослава Семчишина виконала «Пролягла доріженька» і «В'язанку», а танцювальна група з Дарбі під керівництвом Я. Семенена відтанцювала «Гуцулку», «Козачок». «Чумак» і «Гопак».

Наприкінці о. крилошанин оповів кілька анекдотів і закінчив пісню власного укладу, а аудиторію заохочував співати

«І в нас і в нас, дай Боже гаразд!
Щоб ви і ми щасливі були!»

Свято закінчено національним славнем.

Присутній о. д-р В. Дзьоба, який раніше відслужив св. Літургію в намірі українського воєцтва, висловився, що загалом вже є відомим наперед, як буде звучати реферат і програма свята св. Покрову й УПА, то цим разом він був приємно вражений несподіванками в рефераті, а ми можемо додати й у програмі.

Після офіційної частини відбулася забава з танцями, на якій грала оркестра з Дарбі.

П. Д.

БІРМІНГГАМ ПРИ ПРАЦІ

Вся активна діяльність у Бірмінггемі відбувається за ініціативою двох братніх організацій, а саме Відділу СУБ і Відділу ОБВУ. Цей рік був плідним на події не тільки у великих скупченнях українців, було багато позитивної праці й у Бірмінггемі.

Цього року відзначено три свята релігійного характеру, кілька історично-національних річниць, відбулися дві дуже корисні доповіді: доповідь о. д-ра Івана Музички про Український Патріярхат і доповідь представника Ради СУБ, п. Володимира Нагайла з Волвергемптону, про біжучі події у світі й Україні.

Поза тим багато зусиль вложили вищезгадані Управи в активізацію оборони українських політичних в'язнів у ССРСР, якби на закінчення ділового року, дня 27-го жовтня 1974 р., відбулася гарно підготована академія Покрову Пресвятої Богородиці і 15-річчя смерті сл. пам'яті Провідника Організації Українських Націоналістів Степана Бандери. З цієї нагоди було зібрано на Музей його імені в Ноттінггемі 16 фунтів 20 пенсів.

А. Матвійв

СВЯТО ПОКРОВУ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ У НОТТІНГГАМІ

Заходами Управи Відділу Об'єднання бунших Вояків Українців у Ноттінггемі відзначено в неділю, 27-го жовтня 1974 р., святкову академію для вшанування Цариці Небесної — Опікунки українського воєцтва й одночасно відзначено 60-тиліття Леґіону Українських Січових Стрільців та 30-тиліття бою під Бродами 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії.

Свято започатковано молитвою «Богородице Діво», яку проспівав заслужений композитор п. О. Д. Пиякю під фортепіановий супровід професійної молоді талановитої піаністки, пані Марії Бучок. (В ході програми — виконали три окремі релігійні пісні).

Офіційне відкриття перевів культурно-освітній референт М. Гуменюк, зобразивши великий культ Богоматері і схарактеризувавши Українських Січових Стрільців та 1-шу Українську Дивізію УНА.

Розлога зала Відділу СУБ-у була виповнена великою кількістю нашого громадянства міста Ноттінггему й околиць.

Святочну доповідь прочитав член Президії СУБ, п. Володимир Лесюк.

Згодом п. Володимир П'єтницький зарецитував свій власний вірш, «Покров Пресвятої Діви Марії».

Місцева оркестра (квартет акордеоністів) Юного СУМ-у «Сокіл», під диригуванням п. М. Стахова, відіграв сім стрілецько-повстанських гісень.

Гурток декляматорів — шістьох учнів Школи Українознавства — викликав радість у своїх батьків та миле враження на святочну громаду своїми виступами, в яких виконали по-мистецькому і з чуттям вірші та дав слу-

хачам можливість почути гарну, бездоганну українську мову.

Декламували: Марія Козак «Молитва» (Роман Купчинський — уоусус), Петро Палій «Благослови, Боже» (Володимир Масляк), Леся Миган «Ликуй, княгине» (Олег Стюарт), Маркіян Циран «Друзям з-під Бродів» (Богдан Бора), Ірка Заєць «Україно моя» (Меланія Кравців), Тарас Мороз «Друзям під Бродами — спомин» (Андрій Барвін). (Деклямації читувались у ході академії).

На закінчення культурно-освітній реферат Відділу М. Г-к подякував усім виконавцям за збагачення програми і звеличання наших святкувань та учасникам свята. А звертаючись до святочної громади, він навів слова нашої Кассандри — Лесі Українки, — «Лиш боротись, значить жити!»

Свято закінчилося відповінням пісні «Геть, вороги, з України» (Виконав композитор О. Д. Пидко — акомпаньювала піаністка Марія Бучок).

В. М. Гуменний

ЛОНДОН У ПОКЛОНІ ПРОВІДНИКОВІ ОУН

В неділю, 27-го жовтня ц. р., українська громада британської столиці вшанувала пам'ять Провідника ОУН Степана Бандери, який 15 років тому згинув від злочинної скритовбивчої руки московсько-більшевицького агента. Ранком в обидвох українських церквах були відправлені Панахиди за спокій душі Великого Сина українського народу, а в пополудневих годинах у залі будинку місцевого Відділу СУБ була влаштована жалібна академія, яку відкрив коротким вступним словом п. Маркіян Шептицький, голова цього Відділу.

Святочну доповідь виголосив інж. Т. І. Кудлик, накресливши в ній силуету Провідника й подавши його великі заслуги перед українським народом.

Лондонський мшаний хор під диригентурою п. Миколи Соломки виконав чотири пісні: «Вічний революціонер» — слова І. Франка, муз. М. Лисенка, «Уже літ за двісті» — музичне оформлення О. Кошиця, «Наш стяг» — маршову пісню й «Виходь, народе!» — повстанську пісню.

Співочий гурток Лондонського Осередку СУМ під диригентурою пані Марії Волчанської-Маринюк відопівав два музичні твори — «На моглах борців» і «Виростеш ти, сину».

Павло Безнюсюк під супровід на піаніні сестри Лізи відіграв на скрипці «Україно моя, Україно» — муз. А. Гнапишина й «Сонатину в г-моль» — муз. Ф. Шуберта.

З декламаціями виступали: «Світлій пам'яті С. Вандери» (вірш Ігоря Калиненка) — Ніна Мидан й Орест Андрійв, «На смерть Вандери» (вірш Леоніда Полтави) — Наталка Соколовська й «Ти поляг, щоб, не згоряючи, згоріти» (вірш Богдана Ніжанківського) — Василько Кунька.

Академія закінчилася відспіванням «Не пора, не пора».

Присутній

ЛИСТОПАДОВІ РІЧНИЦІ В НОТТІНГАМІ

В неділю, 3-го листопада 1974 р., братні установи з Відділом СУБ на чолі відзначили 56-ті роковини Листопадового Зриву, 30-ті роковини смерті Слуги Божого Андрея та 27-мі роковини смерті Кир Теодора Ромжі.

Вже рано в церкві о. В. Хома згадав про ці події у своїй проповіді, а ввечері в залі Відділу СУБ відбулося ширше відзначення цих річниць. Вступне слово виголосив п. В. Білик, реферат про Слугу Божого Андрея й Кира Теодора Ромжу читав наш парох о. В. Хома, а про Листопадовий Чин — п. М. Матчак з Дарбі. Заключне слово виголосив п. М. Гуменюк.

У мистецькій частині виступив хор і оркестра СУМ під керівництвом п. М. Скаліша, молодша оркестра СУМ «Сокіл» під керівництвом п. М. Стахова та рецитаторка поеми М. Ситника — п-ні Марія Королевич.

Заслугує на увагу ряд молодих сумівських декламаторів, що їх підготував п. М. Гуменюк: Ярослав Мохун, Слава Ячник, Богдан Іванський, Катруся Дзерин.

На закінчення оркестра «Сокіл» відіграла національний славень.

М. Д.

25-РІЧЧЯ ОБВУ В ОЛДГАМІ

Завдяки заходам Управи Відділу ОБВУ в Олдгамі, в суботу, 9-го і 10-го листопада 1974 р. в залі Олдгамського Відділу СУБ було влаштоване відмічення 25-тиліття ОБВУ.

Початок відмічення почався в суботу, 9-го листопада, побратимською забавою, триваючою від год. 20,00 до год. 2,00.

В неділю, 10-го листопада, члени ОБВУ мушили поділитися працею: одні брали участь у складенні вінків британськими комбатантськими організаціями біля Пам'ятника Невідомого Воїна, а інші члени й ціла українська спільнота Олдгаму взяла участь у торжественному Богослуженні в наміренні упавших у боях і померших воєнків, відправлене о. Ст. Солтисом із Рочдейло.

О год. 16,00 в будинку Відділу СУБ відбувся концерт, присвячений 25-тиліттю ОБВУ, який відкрив голова Відділу ОБВУ, побр. Окунь, вітаючи представників українських установ та присутніх, при чому попросив усіх вшанувати однохвилинною мовчанкою пам'ять поляглих українських воїнів та всіх тих членів ОБВУ, які відійшли у вічність впродовж останніх 25-ти років. Далі слідували привіти, висловлені усно окремими особами та представниками братніх установ.

На закінчення першої частини голова Відділу ОБВУ прочитав короткий нарис історії ОБВУ від 1949 по 1974 роки.

Після короткої перерви відбулася мистецька частина ювілейного відмічення ОБВУ, програмою якої керувала королева праси Відді-

лю ОбВУ, панна Ірина Патра. В концерті брали участь: місцевий сумівський хор «Трембіта» (першун на Здвизі СУМ у Лестері) під батугою маестра Бабуняка, танцювальний гурток Осередку СУМ «Сокил» з м. Стокпорту (першун на округу Захід), квартет наймолодших сумівців з того ж Осередку, молода солістка з Рочдейлю, Ірина Лема, при музичному супроводі (фортепіан) п-на В. Джонса та баритон Сверлюк.

Після концерту голова Відділу ОбВУ зложив щиру подяку всім виконавцям програми, керівникам місцевих груп, а п-ві Бабунякові молода сумівка, Боднар, вручила букет живих квітів, за що маестро нагородив її батьківським поцілунком. Кितिці квітів отримав теж Осередок СУМ у Стокпорті та талановита солістка, Ірина Лема.

Після відспівання українського національного славня, відбулося для всіх виконавців програми та присутніх прийняття, приготуване ласкаво панями, дружинами членів ОбВУ під доглядом п-ні Е. Іванчук.

Оркестра Осередку СУМ з Олдгаму забавляла гостей до пізньої ночі.

З нагоди відмічення 25-тиріччя ОбВУ почувуюся до обов'язку зложити мою щиру подяку Всечеснішим отцям, о. д-рові Тисакові та о. С. Солтисові за релігійно-духову та моральну підтримку на протязі цілих років, представникам головних та суспільно-громадських установ, всім керівникам та виконавцям мистецьких самодіяльних груп, а особливо Осередкові СУМ із Стокпорту за його участь у мистецькій частині, молодому піаністові Д. Паращуквої за його допомогу хорові СУМ в Олдгамі, всім присутнім, що заповнили залу, та членам ОбВУ, які важко працювали на протязі 3-ох місяців, щоб відмити цей 25-тирічний ювілей.

Голова Відділу ОбВУ

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ОБВУ В ЛЕСТЕРІ

В середині листопада, дня 16.11.1974 р., в Лестері відбулося відзначення завдяки «невсипущому» організаційному референтові пану П. Кіщуківі.

Урочистий обід у 25-ліття організування ОбВУ в Англії відбувся у вечірніх годинах. Коли гості, при допомозі п-а А. Гошка — керівника вечора, — зайняли місця, почалися розмови зі знайомими.

Обіди, які ввійшли у традицію і які щороку відбуваються з тієї чи іншої нагоди, є дуже між собою подібні. Проте, є й відмінності, які треба зарахувати до заслуг організаторів.

Спостерігаючи зібраних, мені нагадався подібний обід (не пам'ятаю з якої нагоди), на якому був покійний сотн. М. Вілій-Карпинець із дружиною. Здається після благословення страв отцем А. Гринахом, покійний сот. М. Карпинець, звертаючись до всіх, сказав, що «бувши вояки мають найвідповідальніше завдання на еміграції». . . і заки він закінчив, у мене майнула думка: що ж властиво вояки роблять? І нічого не могло прийти до голови, окрім забав, із вибором королеви кра-

си. . . Алеж не може бути, щоб пок. сотник уважав забаву за найважливіше завдання! Це ж розв'яз! »Нашим обов'язком є — продовжувати він — толерувати і співпрацювати з іншими громадськими й політичними організаціями. І дійсно, знайти спільну мову з усіма є не абияк працю, і той, хто осягне цю мету, заслуговує на признання.

Переважаю на вечори, влаштовувані ОбВУ, приходять люди різних переконань і віровизнань. Лестерський обід не був винятком. Були тут люди, яких бачиться лише на воєнних імпрезах.

. . . Страви поблагословив о. Андрій Гринах і після урочистого обіду п-н П. Кіщук привітав гостей, усіх присутніх та окремо доволітніх працівників. Вітав воєцтво голова Відділу СУБ п. В. Медицький, голова Гуртка ОУЖ п-і В. Дяківська. Парох о. А. Гринах, коротким нарисом, згадав про стрільців, коли то «піднімали червону калину та розвеселяли Україну». Пісня, повна символіки, й напевно не одному воякові нагадалася часи, коли на фронті, зі зброєю в руках, кожен снував собі рожеві мрії на майбутнє.

Д-р С. М. Фостун подав короткий перебіг діяльності ОбВУ протягом 25-ти років, підкреслюючи, що девізом кожного вояка є добробут нації. Наголосив те, що всі ті, які будь-коли носили кріс, об'єдналися в ОбВУ, незалежно від політичних переконань, чи віровизнання. Доказом цього те, що при об'єднанні вояків існує два капеляни: католицький і православний.

Всім відомо, що на початках було 72 воєнних відділи, тепер їх є наполовину менше. Багато виїхало, а багато були покликані Всевишнім на відпочинок. . . , не дочекавшися 25-тиліття. . .

Головна Управа й Відділи допомагали окремим особам, Інвалідській оселі в Англії та потребуючим в Австрії. Відзначили протягом років багато роковин, виголошено доповіді на різні теми, влаштовувано концерти для скрипаля Вирсти, маестра Скали-Старицького, Зарицької, Вирсти-Чайківської, маестра В. Луцева, Нижанківського й інших. Видається журнал «Сурмач».

Робота була багатогранною й охоплювала багато ділянок у нашому громадському житті.

Згадав д-р С. М. Фостун і про тих, які не є поміж нами, зокрема сот. М. Дябогу та сот. М. Вілого-Карпинця. Закінчив своє звернення д-р Фостун словами: «Воєцька присяга зобов'язує нас і надалі стояти на сторожі добра української нації».

Між привітаними й доповідями присутніх розважав хор сумівок під орудою п-ни Олі Ватрич, яка є рівнож, на 1974-75 рік, королева краси Лестерського Відділу ОбВУ.

Присутня

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ОБВУ В ЕДІНБУРЗІ

Це урочисте святкування, що відбулося 16.11.1974 р. у вечірніх годинах, згуртувало багато місцевих громадян, а також і пред-

ставників із Галашіс, Данді та Карлайл. Було це дійсно округне святкування.

»Це вперше, — як висловився округний зв'язковий побр. О. Дем'янчук, — Единбург має шану вітати Голову ГУ, за 25 років існування Відділу ОБВУ в Единбурзі«. З черги голова Відділу вітає Голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика та всіх присутніх. В часі споживання страв, у перервах, побр. Е. Стешин відчитав звіт про діяльність Відділу ОБВУ в Единбурзі, згадуючи при тому й першого голову побр. І. Равлюка, теперішнього директора Головної Управи СУБ у Лондоні.

Головним доповідачем був Голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик, а в дальшій програмі слідувала рецитація д-ра Лятишевського та промова пароха о. Мак-Грегора-Григоровича. Наприкінці слова о. парох повідомив, що завтра, тобто в неділю, відправить торжественну Службу Божу за українське «воїнство». Та на цьому не закінчилось, бо слідували ще привіти від представників місцевих громадських установ. Багато і вміло підготовано програмою керував побр. О. Дем'янчук.

Після обіду відбулася товариська забава, в часі якої пригравала місцева українська оркестра. Це срібне святкування згуртувало багато українців, так з Единбургу, як і з околиць. Воно залишиться в пам'яті всіх, а головно побр. інж. Т. І. Кудлика, який, проживаючи «во врем'я оно» на півночі бував частим гостем тутешньої громади, яка була розкинена в той час по таборах довкола Единбургу, в Глязгові, Данді, Смолистон, Кар-Единбургу, в Глязгові, Данді, Смолистон, Карайлі, Ньюкаслі.

Другого дня, в неділю 17.11.1974 р., була відправлена заповіджена Служба Божя в наміренні українських вояків. Всі вояки з родинами заповнили гарну церкву св. Андрея. З тієї нагоди о. Мак-Грегор-Григорович виголосив гарну проповідь.

Користаючі із присутності Голови ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика на ювілейному святкуванні ОБВУ, голова Відділу ОБВУ побр. Е. Стешин попросив виголосити доповідь на загальну тему.

Численно зібрані громадяни прослухали цікаву доповідь, в якій доповідач порушив багато актуальних проблем нашого організованого життя, підкреслюючи вагу виховання української молоді.

На закінчення побр. Е. Стешин подякував в імені всіх присутніх за таку цінну доповідь, висловлюючи при тому надію, що Голова ГУ ОБВУ заговорить, у скорому часі, знову до Единбургу.

Присутній

ЛЕСТЕР В 60-ТУ РІЧНИЦЮ УСС

В неділю, дня 17. 11. 1974 р., відбулася доповідь — Відзначення 60-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців.

Голова Відділу ОБВУ Лестеру, п. П. Кішук, представив зібраним доповідача — довголітнього члена Центральної Управи, п-на М. Гайву.

У своїй доповіді п. Гайва накреслив історичний розвиток національного пробудження українців Галичини, що були в той час під окупацією Австрії.

В 1848 році, після скасування кріпацтва, слов'янські народи домагалися політичної і національної волі. Загальний рух прокинувся і серед галичан. В кінці 1848 року у Львові з'їхалася «Руська Рада», яка взяла у свої руки політичні справи українського народу. Вона ставила свої вимоги перед урядом про політичні й культурні потреби, внаслідок чого в 1849 році при Львівському університеті була заснована катедра української мови й літератури; катедру очолював Яків Головацький.

Українська молодь гуртувалася у спортивних, руханкових і пожежних товариствах «Січей», «Соколів» та «Пласту». Ці товариства швидко поширилися по всій Галичині і в 1900 році число «Січей» зросло до 900 гнізд, а «Соколів» до 800. І хоч ті товариства формально залишилися спортивними, але по суті були парамілітарними, які готові були у відповідний час виступити, як організована сила зі зброєю за незалежність України.

Особливу діяльність проявляло студентство, видавало журнал, поширювало національну свідомість серед нестудіючої молоді.

Перші збори «Товариства Січових Стрільців» (що після довгих старань одержали дозвіл від австрійської влади) відбулися 18-го березня 1913 року. Коли вибухнула світова війна в липні місяці 1914 року між Австрією і Німеччиною з одного боку, та Францією, Росією і Англією з другого, — то на заклик Головної Української Ради з'явилося протягом короткого часу понад 25 000 добровільців. Проте, через інтриги політичних противників австрійське воєнне командування прийняло лише 2 000 зголошених, а решта змушена була вернутися додому.

Після військового вишколу сформований Легіон Українських Січових Стрільців був посланий на фронт. В боях з московським військом січовики виявили себе ідейними, дисциплінованими, хоробрими вояками. Січові Стрільці були українськими патріотами й хоч були у складі австрійської армії, але боролися за українську самостійну державу. Багато їх полягло в нерівній боротьбі... Слава про них, записана в історії та оспівана в піснях, лишилась назавжди серед українського народу.

Після доповіді були запити й відповіді, а потім учасники Визвольних Змагань — п-н П. Сесь і п-н І. Омельячук — поділилися із присутніми своїми враженнями, як очевидці тих подій.

На закінчення п-н П. Кішук подякував п-ові М. Гайві за цікаву доповідь та запропонував прочитати її окремо для молоді.

Присутня

25-ЛІТТЯ ОБВУ В ПІТЕРБОРО

Дня 23.11.1974 року Відділ ОБВУ в Пітерборо відзначив урочисто срібний ювілей ОБВУ.

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ У ЛОНДОНІ

За обильно застеленими столами засіли гості, а між ними на почесних місцях були Голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик, парох о. крилош. М. Матичак, Голова Відділу ОБВУ побр. І. Шлапак і голови всіх братніх установ у Пітерборо.

Короткий звіт із діяльності Відділу ОБВУ відчитав голова Відділу та попросив із черги до святочного слова голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика. В перервах між стравами промовляв теж і парох о. крилош. М. Матичак, а також і всі представники місцевих громадських установ. Святкування закінчилося забавою, в часі якої пригривала місцева оркестра молодих.

На другий день відбулася доповідь голови ГУ ОБВУ, про яку згадується в іншому місці.

Другого дня по святкуванні 25-літнього ювілею ОБВУ, дня 24.11.1974 року Голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик, на прохання Управи Відділу в Пітерборо, виголосив доповідь п. заг. «НАТО та Варшавський пакт». Того ж дня, численно зібране громадянство прослухало вельми цікаву доповідь, яку доповідач ілюстрував різними зіставленнями, шкідцями та діяграмами.

Голова Відділу ОБВУ, побр. І. Шлапак, дякуючи за таку цінну та цікаву доповідь, просив не забувати за пітерборську громаду. Присутні нагородили доповідача рясними оплесками.

Присутній

ДАРБИ — ЛИЦАРЯМ ЛИСТОПАДОВОГО ЧИНУ

Заходами Управ місцевого Відділу СУБ і ОБВУ влаштовано в суботу, 30-го листопада, академію в 60-тидесяти роковини створення Легіону Українських Січових Стрільців та 56-ті роковини проголошення 1-го Листопада державної незалежності Західньої Области Української Народньої Республіки у Львові. Академію відкрив коротким словом голова Відділу ОБВУ, п. А. Гавірко.

У програмі брав участь тенор Володимир Луців. У його репертуарі знайшлися стрілецькі пісні «Іхав стрілець на війноньку», «Ой, видно село», «Нема в світі кращих хлопців» та інші.

Мистецьку частину свята збагатили фортепіянове сольо п-на Я. Шутки, який виконав низку мелодій стрілецьких пісень, та виступ місцевого мішаного хору під диригентурою п-на В. Мельниченка.

П-н С. Шмондрак прочитав «Спомин із записника десятника УСС», учасника боїв на Маківці.

Решту свята вивповнили реферат та деклямації поетичних творів на стрілецькі теми, виголошені пп. Я. Ониськовим та п-ом С. Федоришиним.

Присутній

* * *

В неділю, 1-го грудня 1974 р., заходами Відділу й Округи ОБВУ в Лондоні зорганізовано окружне свято — 25-тиліття існування й діяльності ОБВУ на південному терені Англії.

О год. 5-ій вечора, при заповненій залі Відділу СУБ бувшими вояками та українським громадянством, довголітній голова місцевого Відділу ОБВУ, п-н Гр. Вацик, святочно відкрив свято Срібного Ювілею такими словами: «Мені припала велика честь вітати всіх шановних гостей і бувших вояків з нагоди відмічення 25-тирічного ювілею нашої комбатантської організації. У вирі II-ої світової війни українські вояки зросили рясно своєю кров'ю широкі степи й поля України, ліси й луги Західньої України та чужі землі під Фельдбахом і Гляйхенбергом.

«Маючи в собі дух безсмертних ідеалів, після прибуття до В. Британії, оснували ОБВУ та активно працювали в розбудові організаційного життя цієї комбатантської організації, щоб плекати традиції українського вояцтва!»

Відтак п-н Вацик передав керівництво святочного вечора членові Головної Управи, п-ві М. Гайві, який привітав голову Централі ОБВУ, інж. Т. І. Кудлика, як теж представив ветеранів Українських Визвольних Змагань — старшин, підстаршин вояків — майора Нагнибиду, п. Головея, п. Гулана, д-ра Е. Волинця та інших, при цьому подав порядок програми вечора, та попросив голову Централі ОБВУ до виголошення ювілейного святочного слова.

Інж. Т. І. Кудлик про деталі суто організаційної роботи ОБВУ з нагоди 25-тиріччя відкликався до «Української Думки», де він про ці справи широко написав, віруючи, що присутні цю статтю читали, тому обмежився до деяких важливіших стверджень.

Свою промову голова Централі ОБВУ розпочав цитатою: «Лиш боротись — значить жити!» Боротись всіми доступними засобами в особистому житті, у громаді, в національній збірності з ворогами на всіх фронтах. Якщо хочемо жити — мусимо боротись!

Українська нація почала непримиренний бій за свою свободу. Це був єдино-правильний шлях. Від Полтави аж по сьогоднішній день Україна зводить завзяту боротьбу. Кожний бій ведеться за те, щоб жила українська нація. Вороги наші докладали всіх зусиль, аби нашу боротьбу знівечити, оплюгавити. Ми не є осамітнені в цій боротьбі, бо нашим змаганням співчувають видатні політики Заходу та стають в обороні Нескорених, які караються, але не каються. Творім силу в об'єднанні, бо об'єднаних спільною ідеєю важко перемогти».

Після доповіді слідувала мистецько-розвагова частина, в якій узяли участь самодіяльні мистецькі гуртки із Редінгу, Слав, Сант Албанс й Лондону під керівництвом пп. В. Слободяна, Г. Ксьондзика та пань Волчанської-Маринюк та Д. Густ.

Позитивним явищем є те, що наша молодь не стоїть осторонь громадського життя, але бере активну участь в усіх наших імпрезах.

Під кінець святкового ювілею виступив д-р Е. Волинець та почав дотепами розважати аудиторію, користуючись лемківським говором, який він чудово знає, бо сам походить із Лемківщини. А при кінці свого виступу сказав: »Жолись люди говорили, що Лемківщина є Богом і людьми забута та мало свідома під національним оглядом. Але ж останні Визвольні Змагання, які провадила Українська Повстанська Армія довели, що переважно лемки заповнили хоробрі лави УПА на Закарпаттю та боролись по-геройському за Українську Самостійну Соборну Державу«.

М. Т-ук

ВІДЗНАЧЕННЯ 25-ЛІТТЯ ОБВУ В КОВЕНТРІ

Для відзначення срібного ювілею ОБВУ в Ковентрі, Управа Відділу запросила, для виголошення з тієї нагоди доповіді, голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика.

Дня 29.12.1974 р. зібрані громадяни мали змогу вітати в себе дорогого гостя, який поділився своїми думками про стан діяльності ОБВУ та накреслив кілька напрямних у нашій дальшій праці, заторкуючи при тому й сектор виховання молодого покоління.

Після ділової дискусії та відповідей, голова Відділу ОБВУ побр. І. Герелюк подякував прелегентові та попросив усіх на перекуску, яку приготували пані з ОУЖ. При чайку присутні бесідували ще довгий час.

Прощаючись, Голова ГУ ОБВУ висловив свою надію, що скоро побачимось, коли він закінчить нову тему своєї доповіді про оборону Відня, в якій брали участь і наші козаки, гуцули та бойки.

Присутній

ВІДЗНАЧЕННЯ 25-РІЧЧЯ ОБВУ У ГАЛІФАКСІ (скорочено)

В суботу, 25-го січня 1975 р. в Галіфаксі відбулося відзначення 25-річчя ОБВУ.

Внутрішнє оздоблення сцени бул оскромне, особливо у її фасадній частині. На головному фронтоні сцени був уміщений мотив символу 25-літнього ювілею ОБВУ з орнаментальним обрамуванням геометричної форми, роботи молодого орнаменталіста з Рочдейло, дружинника Б. Лісного, овитий державним прапором. Із правої сторони гордо пишалася відзнака Дивізії, а з лівої — емблема ОБВУ. Центральний фасад сцени прикрашували військові хоругви та прапори морської флотії й ОБВУ.

На цьому тлі член ГУ ОБВУ й окружний зв'язковий побр. М. Музика українською й англійською мовами відкрив урочистість ювілею ОБВУ та покликав до слова голову місцевого Відділу ОБВУ, який, привітавши при-

сутніх із 25-річним ювілеєм, сказав на вступі, що для світової історії чверть століття — це порівняно невеликий проміжок часу.

Вже чверть століття у В. Британії існує й успішно розвивається військова організація ОБВУ, створена 25 років тому внаслідок глибоких національно-творчих перетворень, які відбулися серед української еміграційної спільноти на Британських островах після закінчення II-ої світової війни. Засновання ОБВУ на тутешньому терені означало не тільки різкий поворот курсу в історичній долі української еміграції, але і змінило всю політичну ситуацію в центрі наших національно-творчих сил.

Під керівництвом ГУ ОБВУ були здійснені демократичні військово-національні перетворення, створені національні основи і збудоване розвинуте військово-творче життя. Намічений ГУ ОБВУ шлях у майбутнє виявився правильним, але він не був легким і рівним.

Не дивлячись на те, що його ряди на протязі чвертьстолітньої діяльності рік-річно, внаслідок відходу побратимів на вічний спочинок проріджувалися, наша комбатантська організація росла, міцніла, розвивалася й поширювалася на всі сектори національно-творчого життя, стаючи однією з найбільших військових організацій не лише на європейському континенті, а й у всьому вільному світі.

Показники, цифри й дані переведеної 25-літньої праці ОБВУ говорять недвозначно нам про те, що членство в його рядах належно розуміло і свої чини, і свої завдання.

Своє слово прелегент закінчив ствердженням, що перед нами ще стоять великі завдання, бо, не дивлячись на отой корисний коефіцієнт проведеної дотеперішньої праці, ми ще не дійшли до zenіту. Тому треба з новими силами приступати до дальшої дії і вести її доти, доки не заграють бойові сурми й доки не донесемо ці наші військові хоругви з Господнім благословенням на рідні землі й не поставимо їх на воротах золотого Кисва. Щастя нам, Боже!

З черги виступив із короткою промовою голова КУ Легіону С. Петлюри, військовий технік другої ранги Іван Петренко. Промовляв гарно, спокійно й солідно. Привітавши присутніх та навівши кілька промовистих цитат, він сказав, що дружба, співробітництво й консолідація українських еміграційних сил — це одна з підвалин і запорук на шляху до здійснення нашої загальної мети.

На закінчення доповідач побажав ГУ ОБВУ та його членству всього найкращого в майбутньому, щоб краще впоралися з великими й почесними обов'язками, які взяли на себе перед громадою, та щоб вони і все українське громадянство святкували свій наступний ювілей уже у вільній справедливій Батьківщині.

На цій офіційна частина вичерпалася й почалася концертна частина програми, що в

обидвох випадках спочивала в руках культ-освітнього референта Відділу СУБ, пані Теклі Таранишиної, до якої належало рівнож оформлення сцени, укомплектовання програми та плянування залі, включно з обслуговуванням столів. Прийми ж, Дорога Пані Т. Таранишин від мене особисто й від бувшого українського вояцтва зокрема **ВЕЛИКЕ СПАСИВІ!**

Мистецько-концертову частину ювілею започаткував чоловічий хор «Діброва» із Бранфорду, складений із 36-ти співаків, під диригентурою маестра Ярослав Гаврилюка. Виступ хору «Діброва» не лише сам вартий був уваги, але й підкреслив святковість ювілею, оживив цілу програму, яка перепліталася двома виступами танцювального ансамблю молодшого юнацтва «Веселка», керованого сином відомого балетмайстра-хореографа Остапа Буряка, Михайлом.

Подякою виконавцям програми й усім присутнім була закінчена святочна її частина, і в досить короткому часі, завдяки заходом членом місцевого Гуртка ОУЖ, очоленого п-єю М. Заозірною, столи вгиналися від смачних бенкетних українських страв, які під дбалим керівництвом кулінарки пані Маргарети Севрій подавалися дуже щедро.

Після виголошення тосту на честь ГУ ОБВУ та його членства, як рівнож після спожиття страв і напоїв, відбулася до пізньої ночі танцювальна забава.

Сотник І. К. Гвоздик

25-ЛІТТЯ ОБВУ В ГЛОСТЕРІ

На запрошення окружного зв'язкового та голови Відділу ОБВУ у Глостері голова ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлик дав доповідь із нагоди 25-ліття ОБВУ. Було це 26.1.1975 року.

Щиро та глибоко запали слова доповідача в душі слухачів, які нагороджуючи прелегента рясними оплесками просили розказати дещо більше про справи нашого буття й діяльності, про проблеми наших днів. Доповідач дуже радо продовжував говорити на загальну тему.

* * *

Ігор КАЛИНЕЦЬ

П О В Е Р Н Е Н Н Я

**Ми ще повернемось під вільгу вільх
у вир вітрів, відваги і натхнення.
Горять тополі провидінням віх
до повнозвуччя нашого наймення.**

Дякуючи прелегентові за таку обширну доповідь, побр. Г. Трухан просив не забувати про їхню громаду.

Присутній

25-ЛІТТЯ ОБВУ В БОЛТОНІ

Дня 8.2.1975 року Управа Відділу ОБВУ відзначила дуже урочисто 25-ліття ОБВУ получивши це святкування з посвяченням нового прапора Відділу ОБВУ в Болтоні.

Посвячення прапору доконав в парохіяльній церкві о. рад. М. Ратушинський, бувший Капелан І УД — УНА.

О год. 7-мій вечора, за столами, у просторій залі засіли запрошені гості та бувші воєнки з родинами.

Окружний зв'язковий на округу Ланкашір відкрив свято та привітав голову ГУ ОБВУ побр. інж. Т. І. Кудлика, бувшого капеляна І УД — УНА о. рад. М. Ратушинського, представників усіх братніх установ у Болтоні, всіх гостей і попросив Голову ГУ ОБВУ щоб передав новопосвячений прапор сеньйорові Визвольних Змагань, цей передав прапор Відділу побр. І. Павкнерові, а голова передав молодому українському комбатантові з рядів англ. армії.

Після того слідували звіти: окружного зв'язкового, голови Відділу, а в міжчасі, між стравами, до численно зібраних (заля була вщерть заповнена) виголосив святочне слово побр. інж. Т. І. Кудлик — голова ГУ ОБВУ. Промову Голови заля прийняла гучними оплесками. В часі обіду промовляв теж і вітав о. рад. М. Ратушинський, промовляли та вітали своїх побратимів по зброї всі представники місцевих установ. Усі раділи осягами побратимської праці.

За сучо заставленими столами велась жива розмова, залунала й вояцька пісня, а коли на сцені появились музиканти, зникли зі залі столи та завирували пари за парами в українському вояцькому вальсі.

Щастя Вам, Боже, дорогі побратими! Держіть високо свій вояцький прапор! Хай буде він бойовим прапором у великому змагові за визволення України!

(ТіК)

* * *

**Розбуяна орда празілля і буй-трав
вже залива по обрії чорнозем,
над нею сонце — степовий тиран —
обточує мечі від зимових корозій.**

**Вискакують із пнів, заслухані у вас
гнучкі антени срібних літорослів,
коли ж то ми на перехресті трас,
зустрінемось, вибухнем, як постріл.**

(Зі збірки «ВОГОНЬ КУПАЛА»)

ТИМ, ЩО ВІДЙІШЛИ ВІД НАС

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ ОБВУ ВИГОЛОШЕНЕ НА ТРИЗНІ, ПІСЛЯ ПОХОРОНУ СЛ. ПАМ. О. Д-РА АНТОНА МИХАЛЬСЬКОГО — ПАРОХА НОТТІНГАМУ

Смутком оповиті Всечесніші Отці та Преподобні Сестри!

Дорога, безмежним горем пририта — Родино!
Сумна-пресумна Українська Громадо й Побратими по зброї!

Мені припала сьогодні дуже сумна роля попрощати від Головної Управи, всього членства ОБВУ та широких воляцьких кіл у вільному світі, на вічний спочинок Дорогого та Незабутнього Отця й Побратима по зброї — сл. пам. о. д-ра Антона Михальського, що Його невблаганна смерть вирвала передчасно з-поміж нас.

Видно така була воля Всевишнього Творця, бо все, що стається, не стається без Його Всемогучої Волі.

»Я відбився від Тебе, Мамо...

Тямиш?

Й досі бачу німий запит:

— Сину, куди йдеш? Коли?..

Ось так, за словами поета Дмитра Штика-ла із поеми »Мамо, чувш...«, відійшов і Він, наш Дорогий Отець і побратим у буревійних днях, які понад тридцять років тому сколихнули нашу Рідну Землю. Відійшов, щоб із крісом у руках боронити свій нарід і рідну Україну та вибороти для неї волю. Але доля лукавила й не з нашої вини прийшлося йому, як і всім борцям, міряти воляцькими ногами чужу, не свою землю, а в додатку далеко від рідних нив і садів, під чужим небом, довелося лічити дні неволі.

Тоді то наш Побратим замінив кріса на слово Боже. Могутнє і тверде слово, щоб, як ерей, вести своє стадо дорогою Правди, щоб воно марно та безслідно не пропало в чужому та бурхливому морі. Перекувавши крицю на Боже слово, наш Отець і Побратим зберіг багато душ для Бога й України!

Перед моїми очима, мов на фільмовій стрічці, пересувається багато моментів із зустрічей зі сл. пам. о. д-ром Антоном Михальським. Бачу, як багаточисленні ряди нашої молоді в Тарасівці набожно слухають Служб Божих і Молебнів, співають набожних пісень, що їх навчив співати їхній капелян — о. Антін. У моїх ушах і пам'яті вчуваються Його мудрі, глибокі своїм змістом і ласкаві, а при тому так уміло підібрані, ніжні слова патріотичних проповідей, наук і гутірок із молоддю, які западали глибоко в щирі та ніжні юнацькі душі.

Коли дивився в такі хвилини на постать о. Антона, мені все нагадувалася постать легендарного о. Заліза — із хрестом у руці, що про нього співається в нашій славній пісні про Почаївську Божу Матір. Бо дійсно після кожних відвідин отця капеляна в таборі серед молоді можна було зауважити велику зміну. Він умів відвертати від юнацьких душ зло. Він умів воювати зі злом. І не дивно, якщо у відповідь на привіт від сл. пам. отця капеляна я писав із Тарасівки:

— »Отче Докторе, Вас бракує цього року між нами!«

Здається, важко буде перелічити всі добрі та шляхетні прикмети характеру, які цілували душу священника-воєнка й мислителя. Важко буде вчислити великий вклад праці в різні галузі нашого церковного, громадського, наукового, виховного та парохіального життя на тутешньому терені. Всі ми, на кожному відтинку понесли велику та болочу втрату, яку відчуваємо вже сьогодні. Я певен, що життя постійно буде нагадувати нам ту прогалину, яку залишив по собі сл. пам. д-р Антін Михальський, який був священником-патріотом, побратимом, громадянином, виховником і парохом. Він був для всіх другом.

Хай же за Його великі діла світла пам'ять по Ним буде між нами вічною!

ПОХОВАЛИ АРХИЄРЕЯ СКИТАЛЬЦІВ

Недалеко від собору св. Петра в Римі підноситься один з горбів, що носить назву Джанікольо, з якого розкривається чудовий краєвид на столицю. На верх горба веде крута стрімка дорога. На вершці цього горба стоять старовинні будинки, а один із них це резиденція Архидієрея-Скитальця Кир Івана Бучка, що раннім ранком, дня 21-го вересня, о годині 2-ій відійшов від нас у вічність. Сповнилася чаша Його плідотворного життя — служіння Богові, Українській Церкві та рідній українській нації. Відійшов Той, що віддав Богові Боже, а все, що людське, — своїй Нації.

Там же, в будинку на Джанікольо, де жив і творив Архидієрей-Скиталець і Архипастир Скитальців, знаходиться не велика, але гарно, в нашому стилі розмальована церковця з чудовим повним іконостасом. Вона своїм виглядом нагадує мені церкву Святого Духа, при Богословській академії у Львові. Там же у будинку на Джанікольо, приміщується і Колегія св. Йосафата, там же й живуть наші питомці, там же, від суботи до середи, спочивало тіло бл. пам. Архидієєпа Кир Івана Бучка.

У вечірніх годинах, по 5-й годині, вирушив із Джаніколю сумний караван, що віз у труні тіло упокоївшогося Владика, а за тим слідувала карета, в якій їхав наслідник бл. пам. Кир Івана — Кир Мирослав Марусин, а в дальшій кареті їхала рідня, по рідній сестрі Кир Івана — панство Сидори зі ЗСА.

П'ять хвилин перед шостою сумний караван в'їхав на площу перед собором Св. Софії. На сходах перед собором чекали вже ті, що з усіх-усюдів прибули на похорони Архирея. Були єпископи, священники, монахині та сестри служебниці, була й горстка світських, були питомці та учні Малої Семінарії. Справно та в короткому часі уложився похід. На чолі хрест, за хрестом вінки, що їх несли учні Малої Семінарії, єпископи та священники й домовина, що її внесли до храму на раменах священники.

Точно о годині 6-й за італійським часом розпочалась Панахида, що її відправив Кир Мирослав, з участю прибулих уже єпископів і священників, при хоровому супроводі монахинь і сестер. Лунали сумні молитовні прохання, які, десь там високо у вершинах церковної бані, губились. Вони лунали до Всевишнього Творця за спокій душі упокоївшогося Слуги Божого Кир Івана. Після кінцевого «Вічна пам'ять...» всі ще стояли та шептали молитви. А перед моїми очима, наче на екрані, виринули образи з першої візитації Архипастиря Скитальців, що її відбув Кир Іван серед перших українських поселенців у Великій Британії.

Було це в листопаді 1947 року. В холодні та мрячні дні англійської погоди. Тоді то першими, що їх відвідав Архипастир Скитальців Кир Іван, були ті, яких він урятував від нехибної смерті, це були бувші вояки УНА, що, як полонені, опинились і тут, у Великій Британії, за дротами. Саме до них він перші свої кроки спрямував, як батько до своїх дітей. І так, як колись, на Рідних Землях, у час жорстокої пацифікації польської поліції і жовнірства, так і тоді Владика кликав до бувших українських воїв: «Видержіть й уповайте на Бога!»

Уже западав сумерк, як поволі почали розходитись і роз'їздитись до своїх місць усі ті, що їх так громадно зібрала сумна хвилина.

В четвер, 26-го вересня, точно о год. 9-й рано, з будинку Укр. Кат. Університету вирушив величавий почет священників, єпископів і митрополитів, а за ними поважно крокував наш Патріярх Йосиф. В соборі священники на чолі з о. д-ром Гриньохом зайняли місця довкола престола, а Патріярх із митрополитами та єпископами засіли півколом коло домовини бл. пам. Архiepіскопа Кир Івана Бучка. Цей імпозантний вид разом зібраних наших високих церковних достойників і священства залишає незатертий спомин у пам'яті кожного мирянина. Тоді то виринає із глибини душі щире прохання: «Боже, нам єдність подай!»

Єдність у Церкві нашій і народі, бо в «єдності сила народу!»

Могутнім «Благослови, Владико!», що його співав о. д-р Гриньох — починається Архирейська Служба Божя за спокій упокоївшогося Слуги Божого — Архiepіскопа Кир Івана Бучка. Диякону о. д-р Дацко.

В бічній наві, направо зайняли свої місця представники Східньої Конгрегації — кард. Філіппі та Віллібранс, представник Малябарського обряду, Архимандрит Великий, Митрополит Ст. Коціско зі ЗСА, о. д-р Милляник, о. д-р Патрило, о. д-р Мудрий, о. д-р Головацький, ректор Східнього інституту та інші.

В бічній наві наліво стояли сестри монахині та служебниці, які живуть і працюють по різних наших монастирях і школах у Римі. Між ними одна з найстарших наших монахинь у Римі.

Важко буде відтворити та поіменно назвати всіх присутніх владик і священників, все таки поспробую. Якщо, однак, зайде будь-яка помилка, задалегідь прошу вибачення за недолік.

Біля нашого Мойсея — Патріярха Йосифа бачимо, по його лівці — митрополита Кир Амвросія Сенишина зі ЗСА, а по правіці — митрополита Кир Максима Германюка з Канади, а далі слідуєть єпископи: — єп. Й. Шмондюк із Нью-Йорку, ЗСА, єп. Ів. Прашко — з Австралії, ЗСА; єп. В. Маланчук — із Франції; єп. А. Горняк — з Англії; єп. Е. Кривий — із Бразилії; єп. пом. В. Лостен — із Філадельфії, ЗСА; єп. М. Марусин — Апостольський Візитатор для українців у Західній Європі, з осідком у Римі.

Серед священників, крім уже згаданих, стояли: о. д-р Ст. Гарванко — парох церкви свв. Сергія й Вакха в Римі; о. д-р Е. О. І. Гошуляк — із Торонта, Канада; о. д-р Коруг — із Франції; о. д-р М. Харило — зі ЗСА; о. д-р Турковид — із Нового Ульму, Німеччина; о. д-р Пришляк, о. д-р Сапелак — з Малої Семінарії в Римі; о. д-р І. Хома — з Риму; о. д-р Фуканчик — ген. вікарій із Бельгії; о. д-р І. Курилас — із Бельгії; о. д-р І. Гузар — настоятель монастиря Студитів, коло Риму; о. д-р Дм. Блажейовський; о. Самотей — із Малої Семінарії в Римі; о. м'р Петро Стецюк — з УКУ в Римі.

В часі Служби Божої Митрополит Кир Максим виголосив глибоке своїм змістом прощальне слово — підкреслюючи великі заслуги покійного Слуги Божого Кир Івана — так на церковному, як і на світському полях, серед яких головну увагу звернув на допомогову акцію скитальцям і бувшим українським воякам — положеним у Риміні — та українській студуючій молоді.

З черги єп. Кир Мирослав відчитав останню волю бл. пам. Архiepіскопа Кир Івана Бучка, в якій покійний Слуга Божий просив, щоб не виголошувати жодних промов і панегіриків так у часі похоронів, як й у пресі. В дальшому звертався до всіх, щоб були вірні своїй Церкві на чолі з Найсвятішим Отцем — Папою Римським.

По закінченні Архирейської Служби Божої, наш Патріярх в асисті митрополитів, єпископів і священників відправив Панахиду

з останнім цілуванням. І ще раз — «Вічна пам'ять!» і під спів — «Святий Боже, святий крпкий...» єпископи знесли домовину до крипти, що міститься у підвалі собору св. Софії, під головним престолом. Так спочив, до другого приходу Ісуса Христа — наш Архирей, що не жалів ні трудів, ні турбот, щоб служити вірно Українській Церкві та українській нації.

Після того, у приміщеннях УКУ відбулась скромна тризна, що в ній взяли участь наш Патріярх Йосиф, священники та дехто з єпископів. Серед тих, що приїхали на похорони з дальших країн і континентів були: пані мгр С. Стецько — від ОУН, проф. д-р В. Янів — від УВУ, мгр О. Коваль — голова Центральної Управи СУМ, полк. Є. Побігуший-Рен, д-р Дrajнньовський — голова Об'єднаного Братства Дивізійників у ЗСА та Канаді, побр. Р. Дебрицький — голова Братства Дивізійників і з рамені Тов. Укр. Інвалідів — Німеччина, п. Антонів із Нового Ульму, інж. Вас. Борецький — від КоДУС-у Вел. Британії, інж. Т. І. Кудлик — голова ОбВУ, член Ради СУБ, член СУУВ і головний виховник при Крайовій Управі СУМ у Великій Британії. Були присутні й гості та студентська молодь, що перебували в той час у Римі, були теж наші теологи з Папської колегії та учні Малої Семінарії.

В загальному в похоронах брало участь приблизно 250 осіб, усіх разом.

Так відійшов у вічність Архирей Скитальців — вірний Слуга Української Церкви та великий Син України.

Вічна Йому пам'ять!

Інж. Т. І. КУДЛИК

СЛ. ПАМ. АННА О. ДЗЮБЕНКО

Сумною і болючою для всього українського громадянства була вістка, що 7.2.1975 р. в м. Болтоні, в Англії, після недовгої недуги, відійшла у вічність визначна українка-патріотка, учасниця Визвольних Змагань, сл. пам. Анна Олексівна Дзюбенко.

Покійна народилася в Києві 1.10.1897 р. в родині національно-свідомих батьків, які активно влилися в русло національного відродження України часів існування Української Народньої Республіки 1917-1921 рр. і зробили особливо багато в поширенні ідеї Української Православної Церкви.

Молодою дівчиною, на поклик душі, Анна вступила до Армії УНР під командою Гол. Отамана Симона Петлюри та розвідницею під іменем Ганнусі Юнкер. Заарештована більшевиками, сиділа в тюрмі разом із такими героїнями Визвольних Змагань, знімами в історії, як Маруся Тарасенко, Настя Гудимович, Фрозина Кисіль, Марія Урласова, Наталя Розмотовська, Збага, Рая Винокурова та багатьма іншими, розстріляними в більшевицьких тюрмах.

Ганнусі Юнкер удалося вирватися на волю і працювати далі для свого народу. Була вчителькою, співробітницею Академії наук, виконувала різні праці в советській дійснос-

ті, завжди переслідувана за своє минуле і за брата, Юрія Олексевича Дзюбенка, підполковника Армії УНР, який був змушений емігрувати після програних боїв, найперше до Чехо-Словащини, а згодом до ЗСА.

В час II-ої світової війни вибула на еміграцію в надії зустрітись із братом і жити разом. Та доля судила залишитися самій, закинувши її в далеку Англію.

Вічна Їй пам'ять!

Відділ ОБВУ

БЛ. ПАМ. СТЕПАН РИБАК

Величавий похорон нашого Побратима відбувся дня 12-го травня 1974 року в місті Ковентрі, на кладовищі Св. Павла, при великій участі місцевого українського громадянства з міста Ковентрі та околиці. Зі'халися односельці та знайомі, прибула й місцева сумівська молодь в одностроях, щоб по-

процати свого Друга та Побратима по зброї.

Бл. пам. Степан Рибак народився 2-го листопада 1925 року в Україні, в місті Отинії, повіт Товмач.

В часі II-ої світової війни, як студент, вступив до Української Дивізії, де досягнув рангу підстаршини та брав участь у боях із московськими ордами. Покійний перейшов усі невгоди воляцького життя, а опісля й полон в Італії та Англії.

Після звільнення з полону покійний Побратим включився у громадське життя, головню в Ковентрі, як довголітній голова та виховник місцевого Осередку СУМ, був кілька разів обраний головою Відділу ОбВУ та членом різних Управ братніх установ, а також був членом Ради Крайової Управи СУМ.

Громада в Ковентрі глибоко відчула втрату Покійного, тому так численно прийшли попрощати Його в останню дорогу Його побратими по зброї, старше громадянство та молодь. Покійний залишив горем прибиту дру-

жину Анну, дочку Лесю й зятя Богдана, а в Україні — брата.

Вічна Йому пам'ять!

Відділ ОБВУ

*

Пам'ятник на могилі сл. п. сотника Михайла Карпинця.

Дня 24-го травня 1975 р. на цвинтарі «Ганнерсбурі» в Лондоні відбулося посвячення пам'ятника на могилі сл. пам. сот. Михайла Карпинця, бувшого голови ОБВУ. Посвячення

довершив о. д-р Ст. Орач. До зібраних членів Родини, Побратимів і Приятелів — Голова ОБВУ, хор, інж. Г. І. Кудлик виголосив коротеньке слово, що його поміщуємо на слідуючій сторінці.

Всесвітліший Отче!
Дорога Родино!
Дорогі Побратими по Зброї!
Українська Громадо!

»Прикрасім із вдячністю бодай могилу того,
якому в жоден спосіб не можемо віддячитись«

Слова староримського промовця й державного мужа Цицерона, чи не найкраще характеризують хвилину, яка згуртувала нас усіх ось тут, на врочистому посвяченні надгробного пам'ятника на могилі бувшого голови ОБВУ — сл. пам. сотника Михайла Карпинця. Цей скромний пам'ятник на довгі-довгі віки прикрашуватиме гріб, місце вічного спочинку незабутнього нашого Побратима.

Здається, що всім нам, ще й сьогодні важко погодитися з дійсністю. Ми прямо, серед буднів, не здаємо собі справи з того, що кожний день, кожний місяць, кожний рік віддають нас від тих днів, коли то ми разом з Покійним Побратимом Сотником зустрічались і спільно працювали та творили наше вояцьке життя, з думкою і вірою, що все це віддаємо для добра нашої дорогої України.

Так усе це було недавно, бо несповних два роки ділять нас від тієї хвилини, коли то дня 27-го липня 1973 року перестало битися серце для родини дорогої особи, а для нас, колишніх вояків — нашого Побратима по зброї, довголітнього Голови ОБВУ.

Сьогодні стоїмо над могилою, яку прикрашує пам'ятник, хоч скромний, але підний пам'яті доброю воїна та бувшого Голови ОБВУ. Багато тих могил — і там, на Рідних Землях, і на далеких московських засланнях, і тут, на чужій-чужині. А всі вони, — за сло-

вами пророка Тараса Шевченка, «начинені туго козацьким білим тілом...» — це ж бо в них — «воля спить!»

Із вдячністю прикрасили ми могилу дорогого Побратима пам'ятником і написом позначили, щоб українці читали та знали, що тут спочиває український воїн який живе та житиме вічно в пам'яті своїх побратимів по зброї. Бо так, як не вмирає воля, так не вмирає і душа українського воїна. Вона ширятиме вічно над просторами, де живуть українці та нагадуватиме прядучим поколінням про їхній святий обов'язок боротися за святу українську землю, за Україну.

Якщо Боже Провидіння, може ще нам, а може внукам або і правнукам накаже пом'янути імена всіх тих, які не жаліли ні трудів, ні праці, ані життя, для того, щоб жила українська нація, а Україна була вільною і вічною, тоді то згадуватиме український нарід й ім'я нашого Побратима сотника Михайла Карпинця.

Дорогий наш Побратиме, дорогий Сотнику, Дорогий Михайле!

Сповнивши, із вдячності для Тебе, наш обов'язок, ми розійдемося додому. Розійдемося, не забуваючи про Тебе. Тільки Твоєї посплати та Твій дух усе будуть між нами, між тими, які продовжуватимуть 25 років тому почате діло нашої організації, що носить славу назву «Об'єднання бувших Вояків Українців».

А покищо наше коротке вояцьке — прощай! Прощай і:

»Спи, наш Побратиме, спи!
Про долю й волю тихо сни,
Про долю й волю вітчизни,
Чи ж можуть бути кращі сни?!«

* * *

ПОСВЯЧЕННЯ НАДГРОБНИХ ПАМ'ЯТНИКІВ О. РАДН. М. РАТУШИНСЬКИМ НА КЛАДОВИЩІ В БОЛТОНІ

(До світлини на стор. 88)

Ще влітку, а опісля восени, під час Річних Загальних Зборів Відділу СУВ у 1973 р., порушено одну із важливих справ, а саме закладання могил померших українців, які жили самотно, або були одружені з чужинками; їхні гроби наслідком байдужості покритися бур'яном. Упорядкуванням цих гробів найнявся місцевий Відділ ОБВУ під головуванням енергійного голови, п-на І. Павкнера, і секретаря п-на Т. Пивоварчука, у співпраці нашого пароха Всечеснішого о. Ратушинського.

Для цієї цілі переведено грошову збірку (свої внески зложили 114 осіб) і таким чином створено грошову базу. Тоді відшукано родини померлих і замовлено у скульптора нагробні пам'ятники у формі плит, на яких вирізьблено прізвища покійників тощо. Пам'ятники поставлено і їх посвячено на могилах: Василя Кучера, Михайла Плитуса, Оси-

па Писарика, Василя Юцишина та Левка Левицького.

Посвячення відбулося в неділю, 27-го вересня 1974 р. на кладовищі Гітон Семетері, де знаходиться українська секція, довершено о. Ратушинським при численній участі знайомих і друзів покійників.

При цьому годиться згадати, що ще одна могила залишилася без пам'ятника, бо не можна було віднайти дружини покійника, щоб отримати від неї дозвіл на поставлення нагробної плити. Але, думаю, що в незабарному часі ця справа буде полагоджена.

На майбутнє не може повторитися таке закладання могил заслужених чи незаслужених українців.

Щира подяка належить о. радн. Ратушинському та Управі Відділу ОБВУ за цей гарний й прикладний чин.

Т. Г.

**ПОСВЯЧЕННЯ НАДГРОБНИХ ПАМ'ЯТНИКІВ О. РАДН. М.
РАТУШИНСЬКИМ НА КЛАДОВИЩІ В БОЛТОНІ.**

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС У ВІЧНІСТЬ

від січня 1974 р. до травня 1975 р.

ВОЛОЦЮГА МИКОЛА

* 6. 12. 1922 р. † 27. 1. 1974 р. Вояк
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
в Лестері.

ЧОРНИЙ ЛЕВ

* 3. 3. 1923 р. † 22. 4. 1974 р. Вояк 1 УД
УНА. Член ОБВУ. Похоронений у
Лідс.

ТКАЧУК АТАНАЗІЙ

* 15. 12. 1914 р. † 1974 р. Вояк польськ.
армії 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похо-
ронений в Карлайл.

РИБАК СТЕПАН

* 2. 11. 1925 р. † 30. 4. 1974 р. Вістун
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
у Ковентрі.

ГАБРІЙ ІЛЬКО

* 1. 9. 1917 р. † 3. 5. 1974 р. Вояк 1 УД
УНА. Член ОБВУ. Похоронений в
Болтоні.

ГРИНІВ ІВАН

* 23. 7. 1921 р. † 15. 5. 1974 р. Вояк
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
в Аштоні.

ВИШИНСЬКИЙ РОМАН ВОЛОДИМИР

* 14. 8. 1923 р. † 10. 6. 1974 р. Вістун
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
в Ковентрі.

СЕМЕНЮК СТЕПАН

* 27. 10. 1920 р. † 27. 6. 1974 р. Вояк
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
в Брадфордї.

РОСЯК ПАВЛО

* 21. 3. 1925 р. † 2. 8. 1975 р. Вояк
1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений
у Сляв.

ПИРИГ ВАСИЛЬ

* 27. 5. 1912 р. † 1. 9. 1974 р. Вояк пол.
армії і 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похо-
ронений в Рочдейлі.

ВАСИЛИК МИХАЙЛО

* 7. 1. 1925 р. † 30. 9. 1974 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Гілфордї.

ФЕДИШИН ТЕОДОР

* 29. 8. 1926 р. † 2. 10. 1974 р. Вістун 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Лондонї.

ШТЕРЕБ РОМАН

* 17. 2. 1925 р. † 8. 10. 1974 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Гаддерсфілді.

ІВАНИШИН ГНАТ

* 11. 2. 1908 р. † 14. 10. 1974 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Ловд Вотер, Гай Викоуб.

ЛУКАСЕВИЧ БОГДАН РОМАН

* 16. 10. 1912 р. † 7. 12. 1974 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений у Сляв.

ЯКІВ'ЯК ДМИТРО

* 21. 1. 1913 р. † 16. 12. 1974 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Лохмебін, Думфріс.

ЛИЧМАНЕНКО ВАСИЛЬ

* 9. 2. 1907 р. † 17. 12. 1974 р. Поручник 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений у Брадфордї.

БАРАН ПАВЛО

* 2. 1. 1921 р. † 4. 1. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Рочдейлі.

МІКІТІЙ ОСИП

* 25. 9. 1915 р. † 8. 1. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Аштонї.

МАЦЬКІВ МИРОН

* 27. 3. 1909 р. † 8. 1. 1975 р. Вояк пол. армії. Член ОБВУ. Похоронений в Престонї.

ЛЯШЕНКО ЛЕОН

* 18. 3. 1897 р. † 9. 1. 1975 р. Вояк рос. армії і чотовий Армії УНР. Член ОБВУ. Похоронений у Кембріджі.

ДЗЮБЕНКІВНА АННА

* 18. 10. 1897 р. † 7. 2. 1975 р. Зв'язкова Армії УНР. Член ОБВУ. Похоронена в Болтонї.

КОРОБЕЙКО МИХАЙЛО

* 4. 4. 1898 р. † 14. 2. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. похоронений в Кембріджі.

ЧОЛІЙ ВАСИЛЬ

* 23. 5. 1912 р. † 19. 2. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Ноттінгамі.

КОЛТУН АДАМ

* 11. 9. 1917 р. † 20. 3. 1975 р. Вояк пол. армії. Член ОБВУ. Похоронений в Лідс.

СТЕЦКО ВАСИЛЬ

* 27. 2. 1921 р. † 16. 4. 1975 р. Десятник 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Олдгамі.

ЦЮПРИК ПЕТРО

* 19. 7. 1920 р. † 21. 4. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Лондонї.

ФЕДОРЯК ІЛЬКО

* 13. 12. 1924 р. † 24. 4. 1975 р. Вістун нім. армії. Член ОБВУ. Похоронений в Кардіфі.

МАРТИНІВ ДМИТРО

* 9. 11. 1911 р. † 5. 5. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Ноттінгамі.

НЕСТОРУК ПЕТРО

* 2. 3. 1920 р. † 11. 5. 1975 р. Вояк 1 УД УНА. Член ОБВУ. Похоронений в Коventрі.

КАНЯТИН МИКОЛА

* в 1920 р. † 26. 6. 1975 р. Підстаршина 1 УД УНА. Бувший член ОБВУ. Бувш. Голова Відділу ОБВУ в Болтонї, Англія. Похоронений в Нью-Йорку, в ЗСА.

І от що-рік, в ті самі дні,
Свої зміряємо ми сили . . .
Та не ридання вже — о, ні! —

Про перемогу лиш пісні
В нас викличуть святі могили . . .

С. Черкасенко

*Вилітає
і жалить
коли
й кого хоче*

Борис ВОВК

СУБОТНІ ПРИГОДИ

(ГУМОРЕСКА)

По суботах моя дружина любить пекти пироги. Я лягаю з газетою на канапу, а вона йде на кухню і за мить руки у неї всі в борошні. Не встигаю я прочитати і двох рядків, як долинає її голосок:

— Василю, ти хоча б у кімнатах підмітав, у мене ж руки в борошні.

Я лишаю газету на канапі й, відшукавши віника, беруся до діла. По закінченні справи з гордістю доповідаю дружині, знову вмощуюсь на канапі.

— От і добре, — каже вона з кухні, — тепер візьми килимки й витруси, у мене ж руки — сам знаєш — у борошні...

— Знаю, — відповідаю я, збираючи килимки й сумно позираючи на канапу.

Витрусивши килимки і вже нічим не нагадуючи про себе, я повертаюся до канапи. Але дружина якимсь шостим почуттям виявляє мою присутність на канапі.

— Ну от, вилежуєшся, — обурюється вона. — А хто ж пратиме? У мене ж — ти ніби не знаєш — руки в борошні.

Закдалаю у пральну машину порцію за порцією. Врешті навшипиньки прокрадаюся до канапи. Лягаю так, щоб жодна пружина не рипнула, але...

— Василю, — чую голос з кухні, — у нас ще вікна не помиті, а в мене ж руки...

Мені все ясно.

Аж ось вікна сяють, мов сонечко. До канапи я вже не повертаюся, бо розумію, що руки у моєї дружини в борошні, а у квартирі ще не политі квіти, не витертий сервіз у серванті, не почищений пилососом одяг, не помиті кахлі у ванній і не засипаний корм рибкам в акваріумі.

Затамувавши подих, я ховаюся під стіл, накритий величезною скатертиною. І не подаю жодного звуку.

— Де ти? — кличе дружина.

Я мовчу.

— Василю! — не заспокоюється вона.

Під столом мені не так уже й погано. Щоправда, темнувато, і я ледве розбираю рядки в газеті.

— Любий! — шукає мене по всіх кутках дружина.

Я обережно піднімаю краєчок скатертини і дивлюсь на її руки. Вони в борошні. Я одразу відпускаю овій краєчок, але вже пізно.

— Виходь! — кричить дружина, скидаючи скатертину зі столу.

— Спочатку руки помий, — відповідаю.

Вона біжить мити руки, а я чимчикую до канапи.

— Ти куди? — зупиняє мене дружина. — А як же пиріг?

Мої очі схожі, певно, на два величезні знаки запитання. До чого тут пиріг? До чого тут я?

— Навіщо ж ти змусив мене їх помити? — вона виставляє чистісінькі долоні: — То тепер що — знову їх у борошно... Інквізитор...

Я задкую на кухню до тіста. Пектиму пироги. Мені чути, як на канапі вмощується моя люба. Тісто прилипає до рук, а з кімнати долинає шелестіння газетних сторінок.

СКАЗАВ МАТВІЙ

— Ти п'єш без міри і до дна.

— До дна, — сказав Матвій.

— Твоїй сім'ї — біда одна.

— Біда, — сказав Матвій.

— Сім'ю до горя доведеш.

— Еге, — сказав Матвій.

— Повагу втратив ти в людей.

— Давно, — сказав Матвій.

— За розум візьмешся, чи ні?

— Візьмусь, — сказав Матвій.

— Даєш в тім слово ти мені?

— Даю, — сказав Матвій.

— Пияцтво кинуть присягни.

— Гаразд, — сказав Матвій.

— Грошей на літру ані-ні.

— Позич, — сказав Матвій.

* * *

Учителі й учні — колись і тепер.

ЗАБУВ

Один офіцер царської армії вирішив перевірити, чи знає солдат прізвище свого командира.

— Баранов, — почув він відповідь на своє питання.

— Дурню, не Баранов, а Козлов! — сердито гаркнув офіцер.

— Та я пам'ятаю, що якась скотина, — промовив солдат, — а яка саме — забув.

БЛАГОРОДНІ НАМІРИ

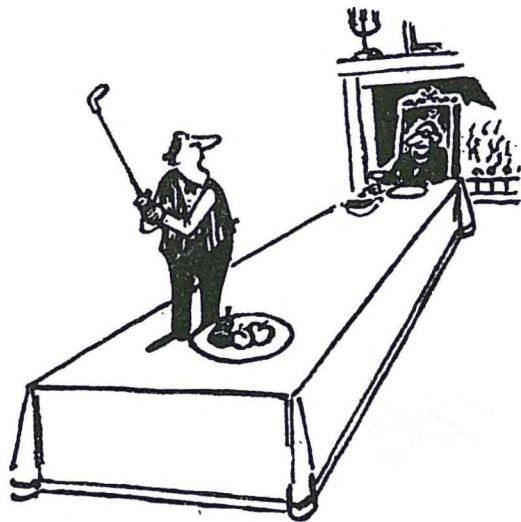
Дівчина в кіні кличе поліцая. Каже, що хтось ізняв у неї з шиї золотий ланцюжок з медальйоном.

— Як до цього дійшло? — питає.

— Пане старший, цей індивід, як упхав мені руку за пазуху, зірвав ланцюжок із медальйоном.

— Навіщо ж ви допустили його, щоб упхав руку за пазуху?

— Я думала, що він має благородні наміри.

— Яблуко чи грушку, сер?..

ГЕРОЙ...

— Тату, що це за один вчора ночував у нас, як тебе не було вдома, бо ти працював на нічній зміні?

— О, синку, це колишній вояк I-ої Української Дивізії, герой Другої світової війни.

— Який це мені за герой, що боявся сам у кімнаті спати і весь час кликав нашу маму.

Василь ШАРАЙКО

БАТЬКАМ ПОЛЕГШАЛО

— Чом раніше брав, Іване,
З дому лиш торбину,
А тепер два чемодани,
Лантух і хлібину?
— Вам би, тату, пора знати...
Я ж раніше вчився,
А тепер став працювати
Та ще й оженився.

ТІЛЬКИ Й СПІЛЬНОГО У НИХ

Наречена і жених
Мають різні вдачі.
Тільки й спільного у них —
Обоє ледачі.

ЩАСЛИВИЙ БАТЬКО

У кімнату син забіг
І говорить:
— Тату!
Вам не треба більше книг
Мені купувати.

Ви — щасливий чоловік,
Повезло вам просто,
Що мене на другий рік
Залишили в шостій.

ПОВАЖНІ ПРИЧИНИ

Розглядається питання
Про сімейне виховання.
В залі жодного чоловіки.
Всі жінки. Які ж причини?
А такі, що у фойе
Домино і пиво є.

ВІН ЩОСЬ ЗНАЄ

Зі студентської бувальщини

Студент на іспитах підходить до столу й обережно, ніби змію, кінчиками гальців бере картку. Перебігши її очима, питає у професора:

— Чи можна взяти ще одну?

— Беріть, — погоджується екзаменатор.

Перечитавши й цю, студент знову просить:

— Як дозволите, я візьму третю.

— Будь ласка! — чує він приглушений голос.

Прочитавши очима аркушика, студент скривився і знову благає:

— Дозвольте взяти ще одну?

Переглянувши й четверту, покрутив

бідолоха її між пальцями, постояв, подумав трохи, поклав на стіл і... попрямував до виходу.

— Вовченко, куди ви? — зупинив його професор і зажадав:

— Дайте вашу залікову книжку!

Студент з острахом наблизився до столу і поклав розгорнутого матрикула. Усміхаючись, професор узяв самописку і спроквола вивів кругленьку трійку.

Здивований асистент не змовчав:

— Незрозуміло!.. Для чого ви поставили Вовченкові задовільно? Адже він не відповів на жодне питання...

— Е, колего, не кажіть! Він усе-таки щось знає, коли так довго шукав.

ДОТЕПНІ ДІЯЛОГИ

— Ви самі написали цю поему?

— Звичайно, сам!

— Тоді я дуже радий зустрітись з вами, містер Байрон. А я гадав, що ви вже давно померли!

— Чому вони повісили цю картину?

— Мабуть, не знайшли самого художника!

— Кажуть, ніби один чоловік залишив у спадщину дві тисячі фунтів стерлінгів жінці, що двадцять років тому відмовилася з ним одружитися.

— Оце, я розумію, вдячність!

— У моєї жінки жахлива пам'ять!

— Усе забуває?

— Навпаки! Пам'ятає абсолютно все!

НЕ ДОГОДИВ

— Мамо, мій наречений обіцяв після весілля на руках мене носити.

— Нізащо не погоджуйся. Вимагай автомашину.

*

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК

Юнак не знає, що краще купити своїй дівчині на Новий Рік і питає у матері:

— Мамо, якби тобі було 17 років, що б ти хотіла одержати в подарунок?

— Нічого більше, — щиро відповіла мати.

ДУЕТ ЧИ ДУЕТИХА

Двоє сидять на святковому концерті. Перший: Чудовий дует. Правда ж?

Другий: Ні, ти не кажи... Дует — він, звісно, нічого, але дуетиха все-таки краща.

ПОДІЛИВ

Розлучається подружжя.

Стала говорити

Жінка:

— Діточок жалко дуже.

Як же їх ділити?

— А навіщо їх ділити?

Послухай, дружбо!

Нехай будуть твої діти,

А мені машина.

ДУМКИ ОСІБ ВЕЛЬМИ ВЧЕНИХ, ОСВІЧЕНИХ І ТАКИХ СОБИ

Людина, котру відвідують думки, не буває самотня.

(Професор Пантофля)

Я ніколи не зустрічав такого товариського партнера, як самотність.

(Свіфт)

Навіть дуб на самоті всихає.

(Народне прислів'я)

Найжорстокіша самотність — то самотність серця.

(П. Буаст)

Жінку, котра має дзеркало, не лякає самотність.

(Нейла Капроенко)

Хіба немає іншої самоти, аніж та, котру ми бачимо в печерах, у лісах?

Хіба не може людина й серед натовпу почуватися зовсім самотньою?

(Шопенгауер)

Самотний не той, хто один, — самотний той, хто відчуває себе самотнім.

(Альберто Морасія)

Якщо людина має можливість розмірковувати, спостерігати сонце, місяць і

зорі, усолоджуватися дарами землі й моря, — вона не самотня й не безпорадна.

(Плутарх)

Одна соломинка — тільки билинка. Жмути цих соломинок можуть зупинити слона.

(Індійське прислів'я)

Самота настільки необхідна для уяви, наскільки товариство людей сприятливе для вдачі.

(Лоуелл)

О, яка приємна самотність! Однак нам необхідна подібна до нас істота, аби мати можливість виголосити перед нею це.

(Матісон)

Самота для розуму — те саме, що дієта для тіла: вона смертельна, коли буває надто тривала, хоча й необхідна.

(Фолкнер)

Без вас я самотний, як кілометровий стовп у пустелі.

(З особистого листування Чижя, автоінспектора)

Ситуація змінилась

Телефонує хлопчик на поліцію:

— Вишліть скоро когось, бо за хатою якийсь чоловік б'ється з моїм татом вже півгодини!

— Чому же ти скоріше не подзвонив?

— Бо досі мій тато вигравав.

Прогрес

Якось вдома за обідом син питає тата:
— Чи то правда, що у риби фосфору багато?

— Те що фосфору багато,

Правду кажуть, сину

А ще більше тепер в рибі

Нафти і бензини.

*

На літньому таборі

— Сестричко, я піду купатися!

— Не можна, вода холодна.

— Ніщо, я тепло одягнена.

* * *

Науково та точно

— Назви мені, Михасю, п'ять речей, які містять у собі молоко!

— Масло, сир і три корови.

ЗАПРОСИВ

Послав батько сина до дядька запросити на Новий Рік. У дядька були дуже злі собаки. Підходить хлопець до воріт та й гукає:

— Дядьку, дядьку, вийдіть з хати! Вийшов дядько з хати та й питає:

— Що тобі треба?

Той покvapливо запитав:

— А ваші собаки вдома?

— Вдома. А що? — питає дядько в хлопця.

— Та нічого, — відповів син, — просили батько і мати до нас на Новий Рік.

* * *

ОЩАДНА ДОЧКА

— Мамо, віддайте мені матерію, що ви собі на сукню купили.

— Навіщо?

— Так ощадливіше буде — я з неї дві пошю.

* * *

ЗУХВАЛОСТІ ПРО ЖІНОК

● Коли якась жінка телефонує, то вона ані на мить не подумає, що й інші люди могли б потребувати того телефону.

● Коли якась жінка надвечір скептично висловлюється про кохання, не треба її допитуватися, з ким вона пила по обіді каву.

● Коли якась жінка визнає якогось чоловіка за цікавого співрозмовця, тоді він зможе її добре й уважно вислужувати.

● Коли якась жінка думає, то це не завжди є доказ того, що вона останнього разу була обдурена.

● Коли якась жінка виглядає особливо чесною і невинною, то саме через це вона ще довго не буде такою.

● Коли якась жінка піймається на обмані, то це є знак того, що її пам'ять слабшає.

● Коли якась жінка перестає сердитися на свого чоловіка, тоді вона вже має іншого.

● Коли якась жінка на якогось чоловіка сердиться, то саме тоді вона починає його кохати.

* * *

ДОГОДИВ...

Замовник у кравецькій робітні:

— Як будете шити штани, зробіть ліву штанку коротшу за праву, бо в мене нога...

— А скаржитись не будете?

— Ні, не буду.

— Тоді прошу за мною, — каже головний майстер. — У нас є великий вибір таких штанів. Хоч один замовник порядний трапився.

ЖІНКА ВИННА

— Кажуть, на недавніх зборах тобі довелося червоніти через дружину.

— Еге ж, вона цього місяця удвічі краще за мене норму виконала.

Без слів.

● Коли якась жінка раптом стає гарнішати, тоді нетактовно її запитувати, як вона проводить свій вільний час.

● Коли якась жінка є розумна, то вона ніколи не покаже своєму чоловікові, як добре вона знає його хиби.

● Коли якась жінка виглядає особливо безпомічною, тоді за цим ховається якась певна мета.

ДУМКИ ВГОЛОС

● Зозуля хвалить півня за те, що він хвалить зозулю. Отже, будьте взаємно ввічливі.

● Що сьогодні було люб'язністю з вашого боку, завтра стане обов'язком.

● На хисткому фундаменті з цитат міцної дисертації не побудуєш.

● Зібрав величезну колекцію втраченого часу.

● Кухар був майстром псувати апетит під час їжі.

● Найчастіше за все порушують неписані закони.

● Жодний звір сам себе не з'їсть

● Нічого їй не дав, окрім докорів совісті.

ВЛАСНЕ КАЖУЧИ

* * *

Рука й серце — не цигарка: кому завгордо не пропонуй.

* * *

Всілякі люди бувають на світі: про одних ходять легенди, про інших — плітки.

* * *

П'яному море по коліна, зате калюжа... по вуха.

* * *

Навіть рятівний круг, недавно кинутий, може вбити того, хто потопає.

● Вийшовши з води сухим, він трохи підмочив чужу репутацію.

● Немає такої справи, яка не під силу своїй людині.

● Краще мати погану рекламу, ніж гарну реклямацію.

● Чогось вартий і той гуморист, який сміється останній.

● Те, що він списав із рахунку, йому з рахунку не списали.

● Старість — не радість. А пенсія?

● Навіть дарованому коневі полічив усі зуби.

● Його точка зору розповзалась, мов калюжка за першої ж грози.

ФЕМІНІАНА

Скільки ж то дурнів, переконавшись що дівчина має гарні очі й стрункі ноги, одружується із рештою її!

Джордж Бернард Шов

Коли жінка є старою? Тоді, коли не гнівається, як її назвали старою бабусею.

Східня приказка

Коли любиш жінку, полюби і тещу.

Мальгаська приказка

Від кохання до честолюбства перейти легко; але куди важче — повернути назад до кохання.

Франсуа Лярошфуко

Можете уявити собі жінку, яка б дозволила своєму обранцеві розповідати тисячу й одну ніч казочки?

Станіслав Єжи Лец

Чи є щось гірше від кохання бридкої жінки? Звичайно є: це дружба жінки вродливої.

Альбер Камю

Жінки вміють бути не тільки надпаннами і наджінками, але й надчоловіками.

Генріх Сенкевич

Песиміст — це жінка, яка боїться, чи зможе вона протиснутися своєю машиною в дуже вузький проїзд. Оптиміст — це чоловік, який вірить, що вона не спробує цього зробити.

Ірландський дотеп

Коли хочеш вчинити мудро, спитай думку дружини, вислухай її — і зроби навпаки.

Гарун аль Рашид

Кохання перемагають втечею.

П. Бембо

Жінка була б принадніша, якби можна було опинитись в її обіймах, не давшись їй у руки.

Амброз Бірс

* * *